



Hoogheemraadschap van
Schieland en de Krimpenerwaard





Colofon

Rotterdam, 30 juni 2021

Jaarstukken 2020

Hoogheemraadschap van Schieland en Krimpenerwaard

Postbus 4059, 3006 AB Rotterdam

Bezoekadres: Maasboulevard 123, 3063 GK Rotterdam

www.schielandendekrimpenerwaard.nl, info@hhsk.nl

Inhoudsopgave

1	Inleiding	4
1.1	Leeswijzer	5
1.2	Samenvatting	6
2	Jaarverslag	10
2.1	Programmaverantwoording	10
2.1.1	Programma 1: Waterveiligheid.....	10
2.1.2	Programma 2: Watersysteem.....	16
2.1.3	Programma 3: Afvalwater.....	30
2.1.4	Programma 4: Wegen.....	38
2.1.5	Programma 5: Omgeving & Organisatie.....	44
2.1.6	Ondersteunende producten.....	54
2.1.7	Veranderprogramma's.....	56
2.2	Paragrafen	59
2.2.1	Ontwikkelingen in het begrotingsjaar.....	59
2.2.2	Financiering.....	61
2.2.3	Risicomanagement.....	63
2.2.4	Weerstandsvermogen.....	65
2.2.5	Waterschapsbelastingen & overig.....	66
2.2.6	Incidentele baten en lasten.....	69
2.2.7	Verbonden partijen.....	71
2.2.8	Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserve en voorzieningen.....	73
2.2.9	Bedrijfsvoering & sociaal jaarverslag.....	74
2.2.10	EMU-saldo.....	80

3	Jaarrekening	81
3.1	Exploitatierkening naar programma's en kostendrager	81
3.1.1	Begrotingsrechtmatigheid.....	82
3.2	Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten	84
3.2.1	Lasten.....	85
3.2.2	Baten.....	87
3.3	Balans en toelichting	88
3.3.1	Waarderingsgrondslagen.....	89
3.3.2	Toelichting op de balans.....	93
3.4	Reserves en voorzieningen	104
3.5	Investerings	108
3.5.1	Geactiveerde projecten.....	108
3.5.2	Gerealiseerde uitgaven.....	110
3.6	Niet uit de balans blijvende verplichtingen (NUBBV)	117
3.7	Gebeurtenissen na balansdatum	120
3.8	WNT-verantwoording	121
4	Overige gegevens	122
4.1	Controleverklaring	122
<i>Bijlage 1</i>	<i>Besluit resultaatbestemming</i>	<i>123</i>
<i>Bijlage 2</i>	<i>Goedgekeurde investeringskredieten 2020</i>	<i>124</i>
<i>Bijlage 3</i>	<i>Lijst van lopende projecten</i>	<i>125</i>
<i>Bijlage 4</i>	<i>Verbonden partijen</i>	<i>129</i>
<i>Bijlage 5</i>	<i>Overzicht verzamelkredieten 2020</i>	<i>151</i>

1 Inleiding

Hierbij leggen we het jaarverslag en de jaarrekening aan u voor. Ondanks de beperkende omstandigheden van de Corona-pandemie hebben wij onze taken verantwoord kunnen uitvoeren én verregaand de ambitie voor 2020 invulling gegeven. De omslag naar het geheel vanuit huis werken en de werkzaamheden buiten, met anderhalve meter collegiale afstand, uitvoeren heeft ons beperkt gehinderd in de realiseren werken. De mooie resultaten maken veel goed van de extra inspanningen die de maatregelen gevraagd hebben. De financiële risico's die wij vermoed hadden zijn nog niet opgetreden. De totale uitgaven komen nagenoeg overeen met de totaal begrote kosten en de belastingopbrengsten zijn mede door de ontvangst van heffingen uit voorbije jaren hoger dan geraamd. Deze gunstige resultaten zorgen ervoor dat de buffer in de reserves goed gevuld blijft. Daarmee vormt dit een mooie uitgangspositie voor de het volgende jaar.

Het verslag kent de indeling zoals u dat van ons gewend bent, beginnend met een samenvatting, gevolgd door een beschrijving per programma, waarna een toelichting op de financiële cijfers en investeringen volgt.



1.1 Leeswijzer

Het jaarverslag is opgebouwd uit twee delen. Het eerste deel bestaat uit programmaverantwoording. Het tweede deel bestaat uit de verplichte paragrafen. Daarna volgt de financiële jaarrekening en overige gegevens. Afsluitend volgen vijf bijlagen:




- Bijlage 1 besluit resultaatsbestemming.
- Bijlage 2 is een lijst van goedgekeurde investeringskredieten 2020.
- Bijlage 3 is een lijst van lopende projecten per eind 2020.
- Bijlage 4 is de lijst met verbonden partijen.
- Bijlage 5 bevat een overzicht van de verzamelkredieten.

De verantwoording over de programma's is opgenomen in paragraaf 2.1, waarbij elk programma is opgebouwd uit drie delen (de drie 'W's');

- Wat wilden we bereiken?
- Wat hebben we ervoor gedaan?
- Wat heeft het gekost?

Elk programma start met de ambitie en een samenvatting van het desbetreffende programma op hoofdlijnen en een beschrijving van het beoogde effect. Daarna volgt een terugblik op de maatregelen: "Wat wilden we bereiken?" en "Wat hebben we ervoor gedaan?". Door middel van het stoplichtmodel rapporteert de organisatie in hoeverre de gestelde maatregelen gerealiseerd zijn.

Legenda status van de activiteit/maatregel ten opzichte van planning 2020:

	Is conform planning uitgevoerd/gerealiseerd
	Is grotendeel gerealiseerd in 2020 met beperkte doorloop in 2021
	Is niet conform planning uitgevoerd/gerealiseerd

In het laatste onderdeel van de programmaverantwoording wordt er ingegaan op de financiën van het desbetreffende programma (wat heeft het gekost). Hierin wordt een toelichting gegeven op de cijfers en worden de exploitatiekosten in beeld gebracht.

Paragraaf 2.2 bevat de verplichte paragrafen, namelijk: ontwikkelingen in het begrotingsjaar, financiering, risicomanagement, weerstandsvermogen, waterschapsbelastingen, incidentele baten en lasten, verbonden partijen, onttrekkingen aan bestemmingsreserves, bedrijfsvoering, EMU-saldo en Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).

In hoofdstuk 3 is de financiële jaarrekening opgenomen. Deze bestaat uit de exploitatie naar programma's en kostendragers, en de exploitatie naar kosten- en opbrengstsoorten. Tevens worden hier de balans, de toelichting op de balans, de reserves en voorzieningen en investeringen besproken.

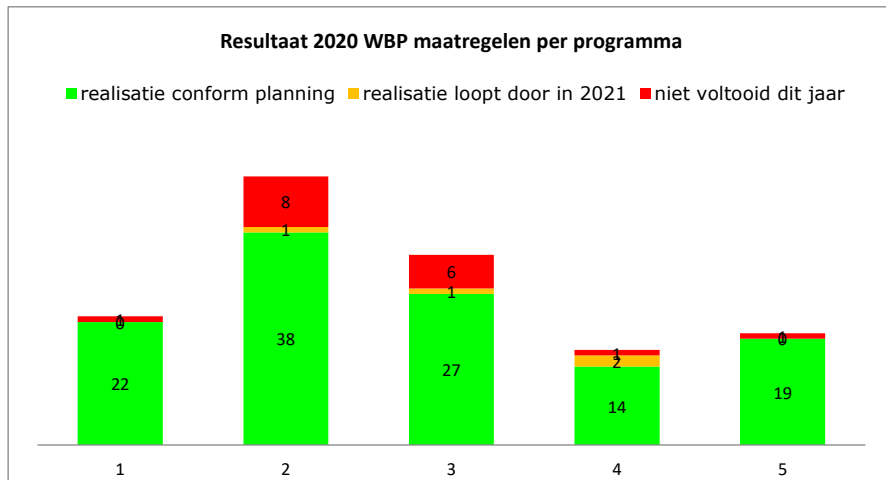
Tot slot worden in hoofdstuk 4 de overige gegevens met de controleverklaring van de accountant gepresenteerd.

1.2 Samenvatting

De paragraaf programmaverantwoording bevat de vijf programma's die in grote lijnen gebaseerd zijn op de thema's uit het Waterbeheerplan 2016-2021 (WBP). In het WBP zijn dertien ambities en 48 onderliggende doelen bepaald. Voor 2020 zijn in de begroting 133 maatregelen opgenomen ter realisatie van de ambities. Na het verstrijken van het jaar is 84% (112 maatregelen) gerealiseerd en is 16% (21 maatregelen) niet conform planning gehaald. Daarvan staan zeventien maatregelen op rood en vier op oranje.

Bij programma 1 tot en met 5 is gekeken naar de drie 'W-vragen'. Aansluitend op de vijf programma's volgt een paragraaf over de ondersteunende producten en een paragraaf over de veranderprogramma's.

Voor de samenvatting van de uitgevoerde maatregelen per programma zie paragraaf 2.1 Programmaverantwoording.



Tabel 1 Resultaat 2020 WBP maatregelen

Exploitatieresultaat naar programma's

Over het afgelopen jaar hebben we het veel beter gedaan dan was begroot. Het exploitatietekort is teruggelopen van € 6.686.000 naar € 2.141.000, vooral dankzij hogere belastingopbrengsten. Het resultaat van programma 1 tot en met 5 is € 44.000 lager dan begroot. Alle programma's hebben een voordelig resultaat behaald, behalve programma 3. Programma 3 heeft een overschrijding van € 1.441.000. De overschrijding komt door minder zelf opgewekte energie, meer ingekochte energie (€ 514.000), hogere afvalwaterbehandelingskosten (€ 507.000) en meer verwerking van slib (€ 372.000).

De hogere opbrengsten komen door een hogere dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank

(NBW Bank) (€ 630.000) en hogere belastingopbrengsten (€ 3.871.000). Meer informatie staat in paragraaf 2.2.5 Waterschapsbelastingen.

In onderstaande tabel staan de financiële realisatie van de exploitatie naar programma's.

Resultaat per taak

Het saldo van baten en lasten is € 2.141.000 negatief. Via de verdeelsleutels¹ worden de lasten en baten toegerekend aan de taken. Het resultaat per taak wordt gedekt uit of gestort in de desbetreffende tariefegaliseringsreserve.

Exploitatierkening naar programma's

Bedragen x € 1.000

Programma	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie	Restant t.o.v. Begroting na wijziging	V/N ²	Restant %	JR 2019
P1- Waterveiligheid	14.746	14.872	14.290	582	V	3,9%	13.962
P2- Watersysteem	28.124	28.759	28.639	121	V	0,4%	26.111
P3- Afvalwater	36.012	37.548	38.989	-1.441	N	-3,8%	35.323
P4- Wegen	4.108	4.403	4.342	61	V	1,4%	4.089
P5- Omgeving en Organisatie	14.893	14.385	13.665	720	V	5%	11.441
Subtotaal	97.884	99.967	99.923	44	V		90.924
Waarvan ondersteunende producten	18.479	19.136	18.964	172	V	0,9%	17.527
Dekkingsmiddelen en saldo	-92.538	-93.281	-97.782	4.501	V	-4,8%	-89.675
Totaal	5.346	6.686	2.141	4.545	V		1.249

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

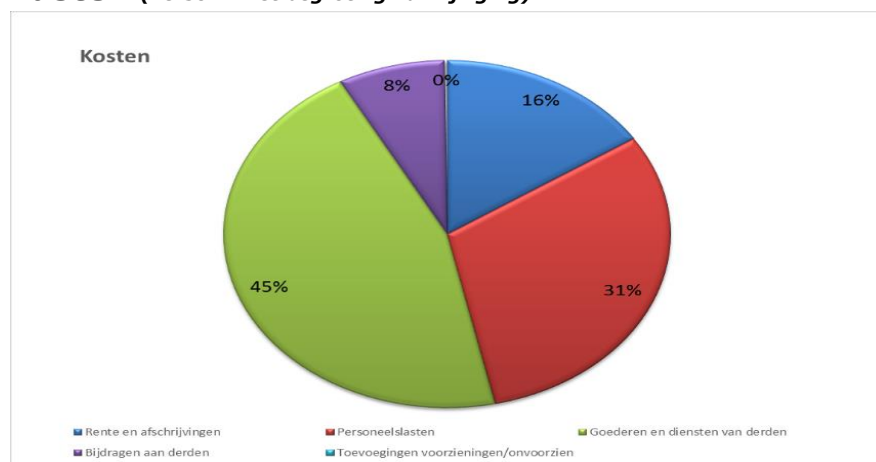
¹ Zie programmabegroting 2020, paragraaf 7.1 kostentoerekening.

² V staat voor voordeel en N voor nadeel

Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

In 2020 is in totaal € 110,8 miljoen aan lasten (kosten) begroot. Uiteindelijk is er daadwerkelijk € 111,4 miljoen uitgegeven. Dat is € 644.000 meer dan begroot. De verschillen worden hieronder kort benoemd en de gedetailleerde informatie staat in paragraaf 3.2.

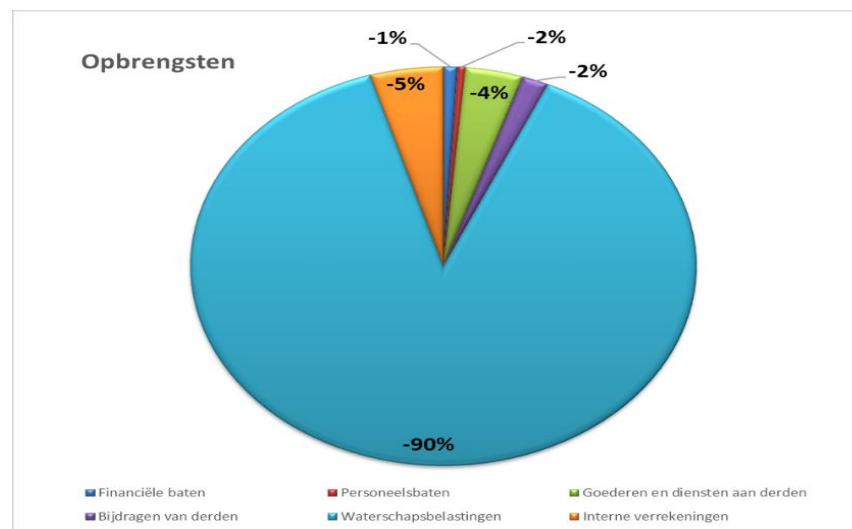
Lasten (verschil met begroting na wijziging)



De werkelijke lasten zijn € 644.000 hoger dan begroot. Dit komt door:

- Rente en afschrijvingen € 70.000 (voordeel);
- Personeelslasten € 206.000 (nadeel);
- Goederen en diensten van derden € 108.000 (voordeel);
- Bijdrage aan derden € 228.000 (nadeel);
- Toevoegingen aan voorzieningen € 387.000 (nadeel).

Baten (verschil met begroting na wijziging)



De totale opbrengsten over 2020 zijn begroot op € 104,1 miljoen. De werkelijke realisatie van opbrengsten is € 109,3 miljoen. Dat is € 5,2 miljoen meer dan begroot.

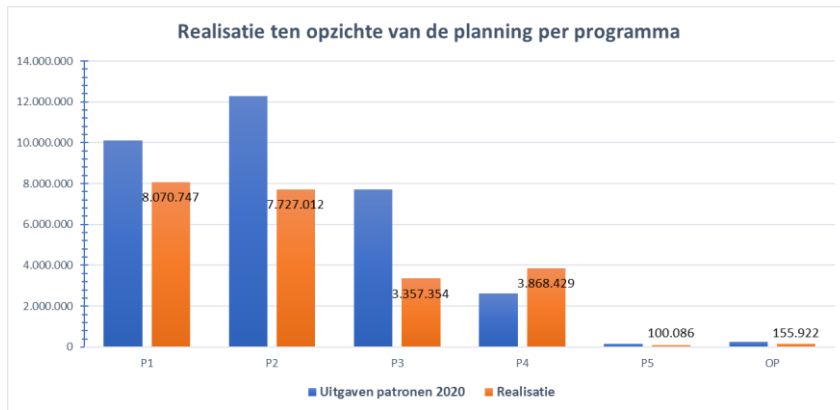
De verschillen komen door:

- Financiële baten € 630.000 (voordeel);
- Personeelsbaten € 187.000 (voordeel);
- Goederen en diensten aan derden € 194.000 (voordeel);
- Bijdrage van derden € 334.000 (voordeel);
- Waterschapsbelastingen € 3.871.000 (voordeel);
- Interne verrekeningen € 27.000 (nadeel).

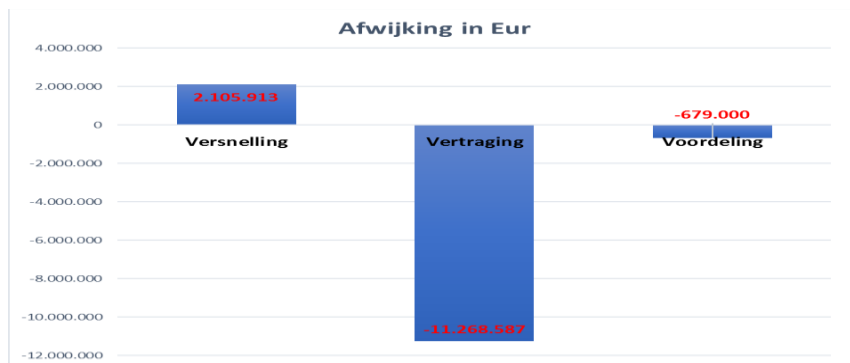
Investerings

In de jaarrekening worden de afwijkingen gemeld tussen de geraamde uitgavenpatronen in de begroting voor 2020 (€ 33,1 miljoen) en de werkelijk realisatie (€ 23,3 miljoen). De lagere realisatie van circa € 9,8 miljoen kent verschillende oorzaken.

Tabel 2 Realisatie ten opzichte van de planning per programma



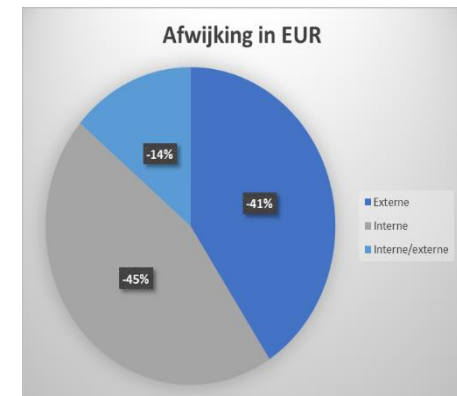
Tabel 3 Alle afwijkingen uitgedrukt in EUR



Van alle gerapporteerde afwijkingen in paragraaf 3.5 heeft 76% te maken met een vertraging, 15% heeft een kostenvoordeel behaald en 9% is eerder (versnelling) gerealiseerd dan verwacht.

In euro's is er sprake van € 1,9 miljoen versnelling, € 0,7 miljoen voordeel en circa € 11 miljoen aan vertragingen.

De redenen voor de afwijkingen kunnen in drie categorieën worden ingedeeld: externe oorzaak, interne oorzaak en/of beide. Bij de interne oorzaak wordt de helft (€ 2,1 miljoen) veroorzaakt door het project 'uitvoering van de bellenbeluchting op de afvalwaterzuiveringsinstallatie (awzi) Kortenoord en Groenedijk'. Dit komt doordat er meer tijd nodig was bij de afronding van de voorbereiding. In paragraaf 3.5 Investerings staat een uitgebreidere toelichting.



2 Jaarverslag

2.1 Programmaverantwoording

2.1.1 Programma 1: Waterveiligheid

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

1.1 Vergroten van de waterveiligheid

1.2 Continue zorg voor de waterkeringen

1.3 De omgeving centraal stellen

Samenvatting programma

Zorgplicht primaire waterkeringen

De toestand van de primaire waterkeringen en de zorgplicht is opgenomen in de jaarlijkse rapportage. Er zijn geen kritieke aandachtspunten op het gebied van de waterveiligheid. Op basis van inspecties en beoordelingen brengen we steeds beter in beeld of en hoe de waterkeringen aan de nieuwe normen voldoen. Wat betreft de wettelijke zorgplicht: er blijft aandacht nodig om aan alle basiseisen van de Inspectie Leefomgeving en Transport (ILT) te voldoen. Hier werken we aantoonbaar aan. Daarom is er vertrouwen in de afgesproken verbeteraanpak.

Beleidsmiddelen en gebiedsgerichte aanpak

De legger van de voorliggende waterkeringen Rivium – De Esch – DWL-terrein is vastgesteld en gepubliceerd. In 2019 zijn de beleidsregels voor primaire waterkeringen vastgesteld en bekendgemaakt. In 2020 zijn we gestart met het per gebied in beeld brengen van verschillen tussen het (nieuwe) beleid en de daadwerkelijke situatie. Na een grondige analyse zullen we dit in 2021 met de betrokken bewoners bespreken. Met deze gebiedsgerichte aanpak willen we om- en aanwonenden van onze waterkeringen beter bekend maken met onze regels en zorgen voor een betere naleving. In 2020 zijn we gestart met een inventarisatie op twee dijkvakken. Het gaat om de primaire waterkering in het voormalig dijkversterkingsproject BAS in de Krimpenerwaard en de regionale waterkering (Esse Laag) in Nieuwerkerk aan den IJssel, dichtbij de Prinses Beatrixstraat. Per perceel is gekeken welke objecten er op de kering staan en of deze voldoen aan ons beleid. Binnen de beperkingen van de Covid-19-maatregelen nemen we contact op met de meest betrokken aanwonenden. Volgend jaar gaan we met de omgeving aan de slag om, voor zover mogelijk, een passende oplossing te vinden bij overtredingen en niet gewenste objecten te verwijderen. De opgedane ervaringen gebruiken we om deze opzet ook

toe te passen bij andere dijkvakken waar sprake is van medegebruik.

Beoordeling en toetsing van waterkeringen

De beoordeling van de primaire waterkeringen is gaande en blijft veel inzet vragen. Na afstemming met het hoogheemraadschap van Delfland over het gedeelde traject langs de Nieuwe Maas, is de rapportage voor het traject langs de Nieuwe Maas dit jaar officieel aangeboden aan de ILT. Met stakeholders als de gemeente Rotterdam zijn afspraken gemaakt om met nader onderzoek en zorgplichtactiviteiten de waargenomen risico's beter in beeld te krijgen, te beheersen en (op termijn) aan te pakken. Samen met de Hogeschool Rotterdam en het bedrijfsleven onderzoeken we of we een bepaald dijkvak scherper kunnen volgen met vernieuwende meettechnieken. Dit om meer inzicht te krijgen in de maatgevende faalmechanismes en de werkelijke sterkte van de dijk. De beoordeling van de dijken langs de Lek en de Hollandsche IJssel is opgestart. Hierbij geven we prioriteit aan het traject langs de westoever van de Hollandsche IJssel. Dit beoordelen we samen met het hoogheemraadschap van Rijnland.

Waterveiligheid Hollandsche IJssel

Op 27 oktober 2020 is de beschikkingaanvraag voor de planuitwerkingsfase ingediend bij het Hoogwaterbeschermingsprogramma (HWBP). Op 8 december 2020 is deze aanvraag goedgekeurd en is voor

€ 22,4 miljoen aan subsidie verleend. De subsidie is als voorschot uitbetaald. Voor het project Krachtige IJsseldijken Krimpenerwaard (KIJK) zijn we na enige vertraging als gevolg van Covid-19-maatregelen een samenwerking met de aannemer voor de planuitwerkingsfase gestart. Deze aannemer bereidt daarmee tegelijk de realisatiefase voor. Bij de planuitwerking zullen we de resultaten van diverse projectoverstijgende verkenningen en onderzoeksprojecten benutten. Duidelijk is onder meer geworden dat verbetering van de Hollandsche IJsselkering bijdraagt aan het inpassen van de dijkversterking in de omgeving en het beheersbaar houden van de kosten. Deze verbetering wordt daarom onderdeel van het Hoogwaterbeschermingsprogramma van Rijk en waterschappen.

Risicogestuurd beheer en onderhoud

Door het doorvoeren van *asset management*-principes, werken we toe naar een zo goed mogelijke balans tussen risico's, kosten en prestaties van de waterkeringen. Dit vereist nauwe samenwerking tussen de verschillende vakdisciplines. Ook is afstemming nodig met de dagelijkse praktijk waarin de voorbereiding en uitvoering van beheer en onderhoud plaatsvindt. Dit staat onder druk, wat komt door beperkte capaciteit en door de prioriteiten waar de Covid-19-maatregelen en het relatief droge voorjaar om vroeg en. Op de dijken vindt het maaien plaats in verschillende fases, met afvoering van het maaisel. Dit

levert een sterke grasmat op, met voldoende wortels voor de waterveiligheid. Er groeien verschillende bloemen en planten in, wat goed is voor de biodiversiteit. Ook dit jaar is een deel van de steenbekleding (Nijverheidsstraat) opnieuw gezet om de levensduur te verlengen. Door elk

jaar een deel van het beheergebied aan te pakken blijft dit kennis- en arbeidsintensieve ambacht behouden en blijft de uitvoering doelmatig.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

		2020	Uitvoering
1.1 Ambitie: Vergroten van de waterveiligheid			
1.	Doel: We vergroten de waterveiligheid door de kans op doorbraak en overloop van de waterkeringen te verkleinen;		
1.1	Dijkversterking Krachtige IJsseldijk Krimpenerwaard (KIJK): Starten met planuitwerking en samenwerking gericht op uitvoering;		Conform uitgevoerd.
1.2	Innovaties uit de project overstijgende verkenningen benutten bij beoordeling en planvorming rond primaire waterkeringen.		Conform uitgevoerd.
2.	Doel: We vergroten de waterveiligheid door meer en betere afstemming in de ruimtelijke ordening;		
2.1	We hebben duidelijke aanspreekpunten voor alle betrokken overheden en dragen bij aan ontwikkelingen van derden die aansluiten bij onze doelstellingen;		Conform uitgevoerd.
2.2	Bijdragen aan de uitvoeringsagenda van het Deltaprogramma Rijnmond-Drechtsteden, waaronder de uitwerking van de voorkeursstrategie.		Conform uitgevoerd.
3.	Doel: We treden bij incidenten en extreme situaties daadkrachtig en doelgericht op en beperken zo veel mogelijk de impact op de omgeving.		
3.1	In 2020 wordt het handboek crisisbeheersing, waaronder de bestrijdingsplannen, geëvalueerd en verder verfijnd;		Conform uitgevoerd.
3.2	In 2020 wordt het 2020-deel van het in 2019 ontwikkelde meerjarige opleidings-/trainings-/oefenplan uitgevoerd;		Conform uitgevoerd.

3.3	In 2020 worden crises via de in 2019 geïmplementeerde crisisstructuur bestreden en wordt dit nog verder doorontwikkeld.		Conform uitgevoerd.
1.2 Ambitie: Continue zorg voor de waterkeringen			
4. Doel: We hebben een actueel en compleet beeld van de toestand van de waterkeringen en de kunstwerken;			
4.1	Het actualiseren van de leggers voor de overige waterkeringen, waaronder de voorlandkeringen;		Conform uitgevoerd.
4.2	Het verder implementeren van planmatig beheer en onderhoud;		Conform uitgevoerd.
4.3	Het verwerken van beoordelingsresultaten 2019 in het beheerregister van de waterkeringen.		Conform uitgevoerd.
5. Doel: We voldoen aan de landelijke eisen voor inspectie van de primaire waterkeringen (Zorgplicht);			
5.1	Opstellen veiligheidsrapportage in het kader van de zorgplicht;		Conform uitgevoerd.
5.2	Implementeren van aanbevelingen vanuit in 2019 uitgevoerde audits en peer reviews.		Conform uitgevoerd.

6. Doel: We hebben (op tijd) inzicht in de mate waarin de dijken en kades aan de nieuwe landelijke en de provinciale normen voldoen;			
6.1	Bijdrage leveren aan de landelijke ontwikkeling van het beoordelings- en ontwerpinstrumentarium (BOI);		Conform uitgevoerd.
6.2	Wettelijke beoordeling primaire waterkeringen (afgerond in 2023): Voor 2020 is beoordeling van de dijken langs de Lek gepland en start de beoordeling van de dijken langs de Hollandsche IJssel;		Conform uitgevoerd.
6.3	Wettelijke toetsing regionale waterkeringen (boezemkaden). We starten met de voorbereidende werkzaamheden (toetsing is afgerond in 2024);		Conform uitgevoerd.
6.4	Bestuurlijk aanbieden van de beoordelingsrapportage van traject 14-2 (samen met Hoogheemraadschap van Delfland)		Conform uitgevoerd.

7.	Doel: We beheren de waterkeringen en kunstwerken efficiënt en effectief, op basis van een bewuste afweging tussen risico's, kosten en prestaties, gericht op duurzame oplossingen.		
7.1	Uitvoering conform onderhoudsprogramma's. In 2020 wordt onderhoud aan 9 km kadevakken uitgevoerd;		De reden van de afwijking is gelegen in het feit dat naar aanleiding van onderzoeken in de voorbereidingsfase de opgave om de Rottekade (7 kilometer) weer te laten voldoen aan de veiligheidsnormen groter en complexer is. Vertraging door seizoensgebonden onderzoeken. Doorlopen projectplan waterwet procedure. In Q4 is gestart met de realisatiefase.
7.2	Uitvoering conform onderhoudsprogramma's. In 2020 wordt ca. 1800 m ² steenglooiing van de primaire waterkering opnieuw gezet.		Conform uitgevoerd.

1.3 Ambitie: De omgeving centraal stellen

8.	Doel: We zorgen voor een soepel verloop van onderhoud aan de waterkeringen en beperken de hinder voor de omgeving		
8.1	We starten met een gebiedsgerichte aanpak conform de Nota Naleving.		Conform uitgevoerd.
9.	Doel: We staan medegebruik van waterkeringen toe, waar mogelijk en gewenst;		
9.1	Verdere voorbereiding op implementatie van de Omgevingswet, waaronder het integreren van de regelgeving voor "overige" waterkeringen met de eisen aan peilscheidingen tussen watersystemen;		Conform uitgevoerd.
9.2	Actualiseren van het beleidsinstrumentarium voor de voorliggende waterkeringen (onder andere rond polder De Esch) op basis van afspraken met betrokken gemeenten.		Conform uitgevoerd.
10.	Doel: We zijn open en transparant en stellen beleid, regels en gegevens op een toegankelijke wijze digitaal beschikbaar voor derden.		
10.1	Vast te stellen leggers, beleidsregels en algemene regels worden via de website voor derden beschikbaar gesteld;		Conform uitgevoerd.
10.2	Doorontwikkeling van communicatiemiddelen om onze doelen en werkwijze helder te communiceren.		Conform uitgevoerd.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programma 1 Waterveiligheid	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie	Restant t.o.v. Begroting na wijziging	V/N	Restant %	JR2019
Totaal	14.746	14.872	14.290	582	V	3,9%	13.962

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 1 heeft € 582.000 (voordeel) minder uitgegeven dan begroot. Dit komt voornamelijk door urenverschuivingen tussen de programma's. De doorberekende personele lasten zijn € 360.000 (voordeel) lager dan begroot. De kapitaallasten zijn € 34.000 (voordeel) lager en de doorberekende indirecte kosten vanuit de ondersteunende producten zijn € 17.000 (nadeel) hoger dan begroot. De directe kosten (out-of-pocketbudgetten) zijn € 205.000 (voordeel) lager dan begroot. Dit komt door:

Primaire waterkeringen € 74.000 (voordeel)

Dit budget is vooral gereserveerd voor ongepland onderhoud naar aanleiding van inspecties, klachten en meldingen. Vanwege de Covid-19-maatregelen is dit beperkt tot urgent onderhoud. De mogelijkheden voor overleg (huiskamergesprekken) en analyse van complexe situaties werden beperkt. In overleg met en met begrip van de omgeving zijn daarom een aantal maatregelen uitgesteld. Daarnaast speelde mee dat de regionale

waterkeringen, wegen en wegbruggen in 2020 de nodige (extra) aandacht en capaciteit vroegen.

Legger waterkeringen € 46.000 (voordeel)

Dit budget is vooral bedoeld voor de communicatie rond leggers en beleidsregels. In 2020 zijn informatieavonden op een 'low-profile' manier vormgegeven in verband met de beperkende maatregelen die golden. Dit is bijvoorbeeld gedaan door persoonlijke contacten op afstand (telefonisch, Zoom) te doen. Dit vergde interne capaciteit, maar geen externe kosten. Inmiddels wordt gewerkt aan meer digitale mogelijkheden voor de publiekscommunicatie. Dit brengt wel externe kosten met zich mee. Herhaling in 2021 is daarom niet waarschijnlijk.

Veiligheidstoetsing € 46.000 (voordeel)

Dit dient ter dekking van de inhuurkosten voor de veiligheidstoetsing die binnen de afdeling vallen.

Dijkbewaking € 39.000 (voordeel)

De geplande trainingen en bijeenkomsten zijn vanwege de Covid-19-maatregelen doorgeschoven en er zijn meer controles door het hoogheemraadschap zelf uitgevoerd.

2.1.2 Programma 2: Watersysteem

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

2.1 Optimaal en transparant watersysteembeheer

2.2 Via een gebiedsgerichte aanpak van wateropgaven naar oplossingen

2.3 De omgeving centraal stellen

Samenvatting programma

De gebruikelijke beheertaken lopen goed.

Waterstaatkundig zijn er geen grote problemen geweest, ondanks de Covid-19-crisis. Het extreem droge voorjaar van 2020 heeft niet tot knelpunten geleid. De zoetwaterregio West-Nederland heeft het pakket met zoetwatermaatregelen ingediend. In november is landelijk een principebesluit genomen over de voorkeursmaatregelen voor de periode 2022-2027.

Hieronder vallen de Doorvoerroute Krimpenerwaard en Beter Benutten Bergsluis. Deze werken komen hiermee in aanmerking voor subsidie uit het Deltafonds.

Vanwege het veranderende klimaat, dat zowel natter als droger wordt, vindt het peilbeheer steeds zorgvuldiger plaats. Ook optimaliseren we het steeds meer, aan de hand van jaarlijkse beoordelingen. Met het toegekende krediet voor het droogtemeetnet zijn inmiddels extra meetpunten voor watervoorziening aangebracht (onder meer bij de Leuvekolk en bij het inlaatpunt Krimpenerwaard). Met het toegezegde krediet voor een uitbreiding van het meetnet

voor waterstanden, zijn de eerste meetpunten ingericht. In de eerste helft van 2021 vindt de afronding plaats van de watersysteemanalyses voor de polder Zuidplas en Bleiswijk. Deze analyses zijn vertraagd. Dit komt onder meer doordat het in kaart brengen en analyseren van de benodigde gegevens meer tijd heeft gekost dan oorspronkelijk gepland. Maar het is vooral een gevolg van verschillende ICT-performance problemen.

Met betrekking tot de waterkwaliteit blijft blauwalg bijzondere aandacht en deskundigheid vragen. In de Krimpenerwaard kwam sinds eind april opnieuw blauwalg voor. Door aanpassingen in het watersysteem is geprobeerd om de verspreiding zoveel mogelijk te voorkomen. Dit doen we door gebieden waar blauwalg voorkwam, zoveel mogelijk te isoleren van de andere wateren. Een mogelijke oorzaak van blauwalg is de rode Amerikaanse rivierkreeft. Er vindt landelijk nu veel onderzoek plaats naar een doelmatige bestrijding van dit diertje. Het is een exoot, die niet in ons land thuishoort. Wij doen mee aan deze onderzoeken en volgen de ontwikkelingen nauwlettend. In 2020 is een start gemaakt met de monitoring van de rivierkreeften in het hele beheergebied. In Schieland zijn op weinig plaatsen kreeften aangetroffen. In de buurt van de Hollandsche IJssel zijn ze wel regelmatig aangetroffen. In de Krimpenerwaard zien we op veel plaatsen grote hoeveelheden rivierkreeften (zie onderstaand grafiek). Dit komt overeen met de meldingen van ongeruste bewoners en belanghebbenden. Begin 2020

is de beleidsuitwerking Exoten vastgesteld en ter informatie aan de verenigde vergadering voorgelegd.

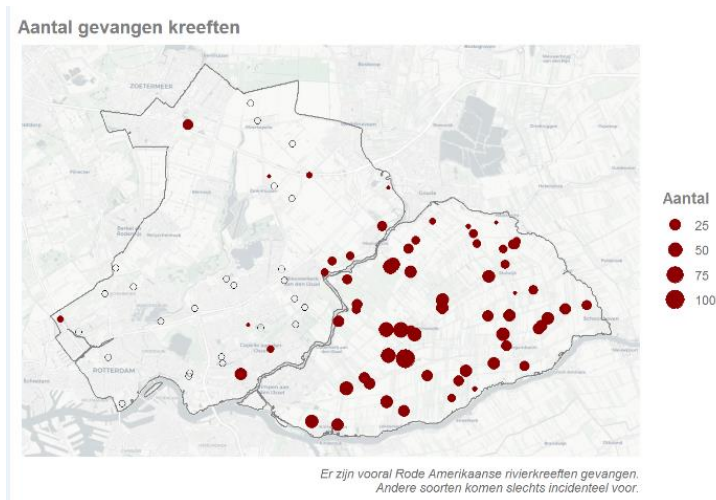


Fig 2.1 aantal gevangen kreeften

In Zoetermeer is in het voorjaar opnieuw watercrassula ontdekt. Deze exotische plant verdringt en overwoekert snel andere water- en oeverplanten. Dit kan leiden tot te weinig zuurstof in het water. De planten zijn inmiddels verwijderd, afgevoerd en vernietigd. Na de werkzaamheden houden we goed in de gaten of de plant niet opnieuw gaat groeien. De plek blijft minimaal een jaar lang afgedekt om te voorkomen dat de plant opnieuw uitgroeit.

In 2020 is de laatste hand gelegd aan het derde (ontwerp-) KRW-plan 2022-2027. In de verenigde vergadering van juni 2020 zijn de KRW-waterlichamen en de ecologische doelen vastgesteld. En in de verenigde vergadering in september zijn de voorgenomen maatregelen in dit KRW-plan 2022-2027 vastgesteld. Verder werken we aan de uitvoering van de verschillende onderdelen van het KRW-plan 2016-2021. In 2020 is de inrichting van de oevers van de Rotte afgerond. Van het Integraal Plan Bleiswijkse Zoom is het visstandbeheer en het baggerwerk uitgevoerd.

Het plannen, registreren en controleren van onderhoud aan water en oevers kan sinds mei 2020 met behulp van een maai-app. Deze is ontwikkeld door het hoogheemraadschap. Registraties uit de app belanden in het onderhoudbeheersysteem voor dagelijks onderhoud. Voor het eerst registreren we daarmee digitaal het werkelijk uitgevoerde onderhoud aan water en natuurvriendelijke oevers. Actualisatie van onderhoudsplannen en beoordeling van het ecologisch maaibeeld is hiermee beter, sneller en eenvoudiger uitvoerbaar. De digitale registratie van toezicht zorgt voor transparantie en dossieropbouw binnen de afgesloten onderhoudscontracten. In het najaar heeft één aannemer de app gebruikt als test. Na enige aanpassing van de instructie zullen andere aannemers de app in 2021 gebruiken. De gemeente Rotterdam heeft haar computersysteem in het najaar aangepast aan de app en zal hem in het voorjaar van 2021 gaan gebruiken.

In 2020 zijn voor de gemeenten Rotterdam, Lansingerland, delen van de gemeente Zuidplas en Waddinxveen, nieuwe onderhoudscontracten afgesloten voor het dagelijks onderhoud van de watergangen.

In 2020 is totaal 74 kilometer aan watergangen gebaggerd en is totaal circa 197.000 m³ baggerspecie verwijderd uit (hoofd)watergangen en wegsloten. De Covid-19-maatregelen hebben niet geleid tot vertragingen in de uitvoering. De moeizame afzet van de PFAS-houdende bagger heeft er toe geleid dat enkele van de watergangen niet gebaggerd zijn. Als de afzetlocaties deze bagger weer kunnen ontvangen, gaan we deze stukken alsnog baggeren. Het digitale instrument waarmee we over de staat van onderhoud van de hoofdwatergangen kunnen rapporteren, is nog niet gereed. Dit komt door de hardnekkige ICT-performance problemen bij de geografische software. Ondanks dat hier hard aan is gewerkt, is het nog niet gelukt om deze software werkend te krijgen op onze systemen.

De noodaansluiting op de persleiding van het gemaal De Esch en de geplande renovatiewerkzaamheden bij het gemaal Schilthuis, zijn afgerond. Er is gestart met de voorbereiding van het gemaal Hitland. De voorbereiding van het gemaal Westeinde is vergevorderd. De uitvoering van het groot onderhoud aan de peilscheiding Vlietkade blijft lastig door juridische procedures. De rechtbank Rotterdam heeft in haar uitspraak van augustus 2020 bepaald dat voor de onderhoudswerkzaamheden aan de

Vliet geen projectplan Waterwet is vereist. Hiertegen is hoger beroep ingesteld bij de Raad van State.

Bij de persleidingen van gemaal Krimpenerwaard was een ingewikkelde lekkage en waren er geplande werkzaamheden. Mede hierdoor konden we niet starten met de vernieuwing van de gemalen Spoorweglaan, Bergpolder en Eigenpolder.

Met de gemeente Rotterdam en andere samenwerkingspartners werken we in een aantal grote en kleine projecten samen om de stad klimaatbestendiger te maken. De Coolsingel is een opvallend project dat bijna klaar is. In het voorjaar van 2021 vindt oplevering plaats. Het opvangen van regenwater gebeurt dan onder de nieuwe bestrating. Het project Heliport is in 2020 uitgevoerd. Op het binnenterrein is een speelplek met nieuwe beplanting aangelegd. Regenwater loopt via open goten naar de verdiepte groenvoorziening, waar tijdelijke opvang plaatsvindt. In de herfst van 2020 is gestart met de herinrichting van de Robert Fruinstraat. Het opvangen van regenwater in deze straat gebeurt op groene daken en op de straat, gevolgd door opslag in een zogenoemde Urban Water Buffer (UWB; ondergrondse wateropvang). In droge tijden is dit water te gebruiken om planten water te geven. Naast deze projecten vindt er ook volop werk plaats voor het Rotterdams Weerwoord. In 2021 staat het opstellen van het middellange uitvoeringsprogramma (2023 tot 2030) op de planning. Samen werken we aan een aantrekkelijke en klimaatadaptieve stad!

Verschillende activiteiten en maatregelen zijn onder meer door de Covid-19-crisis vertraagd. Alle geplande informatie- en bewonersbijeenkomsten vanaf medio maart tot eind juni zijn niet doorgegaan. Een deel is in de loop van het jaar opgestart, meestal in digitale vorm. Bij diverse projecten en processen heeft dit tot vertraging geleid. Dit was onder meer het geval bij de voorbereiding van het gemaal Achterbroek, de uitwerking van het peilbesluit Krimpenerwaard, en het bepalen van de waterbeschikbaarheid in urgente deelgebieden. Een aantal vernieuwingsprojecten, zoals die voor enkele pompen van de gemalen Schilthuis en De Kooi, is vertraagd door de Covid-19-maatregelen van de verplichte 1,5 meter afstand. Het peilbesluit van de Zuidplaspolder is later opgestart dan gepland vanwege het ontbreken van de noodzakelijke interne ambtelijke afstemming door de Covid-19-maatregelen. Deze vertraging is op basis van de huidige inzichten niet in te halen. Er is vanwege de complexiteit van het gebied gekozen om het peilbesluit op te knippen in drie deelgebieden en deze gefaseerd vast te stellen in de periode 2022-2023.

Het gemaal Oostpolder is vertraagd. Dit komt deels door de vereiste bestemmingsplanwijziging, de omgevingsvergunning, de noodzakelijke grondverwerving

en door effecten van de Covid-19-maatregelen. Inmiddels zijn alle vergunning ontvangen. Het gemaal is eind 2020 aanbesteed. Begin 2021 wordt het werk gegund en eind 2021 opgeleverd

De waterschapsverordening heeft duidelijk gemaakt dat het noodzakelijk is om in 2020 verschillende beleidsregels voor de vergunningverlening bij te werken en vast te stellen. Dit geldt ook voor de uitgangspunten voor de watertoets (straks: 'weging van het waterbelang'). De Beleidsuitwerking Inrichting vormt straks het 'sluitstuk', waarin de uitkomsten van verschillende beleidsregels bij elkaar komen en zo nodig een verdere uitwerking krijgen. In samenhang met de waterschapsverordening en de Beleidsuitwerking Inrichting, gebeurt ook de verdere uitwerking van de Beleidsuitwerking Onderhoud pas vanaf de tweede helft van 2021. Wel is alvast de ontwikkeling mogelijk van enkele belangrijke 'bouwstenen' zoals bijvoorbeeld voor de verdeling van onderhoudstaken tussen het hoogheemraadschap en andere partijen. De Beleidsuitwerkingen Inrichting en Onderhoud hangen zo nauw samen, dat het aan te raden is om ze te zijner tijd tegelijk vast te stellen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

		2020	Uitvoering
2.1 Ambitie: Optimaal en transparant watersysteembeheer			
11.	Doel: We houden het gebied bewoonbaar en bruikbaar, voorzien in de waterbehoefte en bevorderen de waterkwaliteit door een afgewogen en energie-efficiënt peilregime;		
11.1	Vorbereiden van peilbesluiten in de Krimpenerwaard (landbouwgebied en bebouwde kernen) (vast te stellen in 2021);		Conform uitgevoerd.
11.2	Vorbereiden van het peilbesluit Zuidplaspolder (vast te stellen in 2021);		Vanwege de complexiteit van het gebied is er voor gekozen om het peilbesluit op te delen in drie deelgebieden. Het streven is om het eerste peilbesluit (van in totaal drie) van de Zuidplaspolder in de 2e helft van 2021 ter inzage te leggen.
11.3	Vorbereiden van het peilbesluit Rotterdam-Centrum (vast te stellen in 2021);		Conform uitgevoerd.
11.4	Bepalen waterbeschikbaarheid in twee deelgebieden (conform Visie Watervoorziening) (2020-2021);		Het bepalen van de waterbeschikbaarheid in urgente deelgebieden heeft vertraging opgelopen (door de Coronamaatregelen is het bereiken en voeren van een effectief gesprek met de gebruikersgroepen niet mogelijk gebleken). Er wordt nu een plan van aanpak voor het vervolg opgesteld met als doel dat met de belangrijkste gebruikersgroepen (zoals de glastuinbouw, akkerbouw, gemeenten) het noordelijk deel van Schieland (aangemerkt als urgent gebied) het gesprek over waterbehoefte en waterbeschikbaarheid in 2021 is gevoerd.
11.5	Bestuurlijke besluitvorming kansrijke maatregelen tweede fase van het Deltaprogramma Zoetwater (w.o. doorvoerroute Krimpenerwaard).		Conform uitgevoerd.

12. Doel: We beheren de watergangen en kunstwerken efficiënt en effectief op basis van een bewuste afweging tussen risico's, kosten en prestaties, gericht op duurzame oplossingen;			
12.1	Uitvoeren dagelijks onderhoud watergangen :		
12.1.1	Opstellen van de Ecolkleurenkoers 2.0 en deze publiceren via een publieksvriendelijke kaart op de website;		De ecolkleurenkoers. Actualisatie van de EKK is pas mogelijk met een geactualiseerde legger en afgeronde BGT
12.1.2	Opstellen gezamenlijk onderhoudsplan water en oevers met de gemeente Lansingerland en in uitvoering brengen via een gezamenlijke aanbesteding;		Conform uitgevoerd.
12.1.3	Implementeren van applicaties voor toezicht en inspectie van dagelijks onderhoud met de gemeente Rotterdam;		Conform uitgevoerd.
12.1.4	Implementeren van het nieuwe werkprotocol wet Natuurbescherming;		Conform uitgevoerd.
12.1.5	Start met het verzamelen en het beheer van gegevens over natuurvriendelijke oevers.		Conform uitgevoerd.
12.2	Uitvoeren buitengewoon onderhoud watergangen: In 2020 zullen we 3 relatief grote baggerwerken in stedelijk gebied in samenwerking met gemeenten afronden (Rotterdam, Lansingerland) en 2 omvangrijke BOW-projecten opstarten in respectievelijk de Binnenwegsepolder en het stedelijk gebied van de Krimpenerwaard. Ook zal een instrument worden ontwikkeld om de staat van onderhoud van de hoofdwatgangen te kunnen rapporteren;		De doelstelling voor het fysiek baggeren is ruimschoots behaald. Het digitale instrument om over de staat van onderhoud van de hoofdwatgangen te kunnen rapporteren, is nog niet gereed. Dit komt door de hardnekkige ICT-performance problemen bij de geografische software. Ondanks dat hier hard aan is gewerkt, is het nog niet gelukt om deze software werkend te krijgen op onze systemen.
12.3	Ontwerpen van een systeem voor knelpuntenschouw op basis van integrale controle (conform Visie Onderhoud Watergangen);		Door afstemmingsproblemen als gevolg van de Covid-19-bepalingen is dit ontwerpproces tot stilstand gekomen. In de loop van 2021 wordt dit proces weer opgestart.

12.4	Renoveren of vervangen kunstwerken;		
12.4.1	Starten met het realiseren van het nieuwe gemaal Oostpolder;		De voorbereiding van het project Oostpolder is afgerond. De uitvoering kan begin 2021 starten en zal in de 2e helft van 2021 worden opgeleverd.
12.4.2	Afronden van het grootonderhoud aan de peilscheiding Vlietkade;		De uitspraak van de rechtbank is voor ons positief. De uitvoering wordt - zonder nieuw beroep - in de 1e helft van 2021 opgepakt en afgerond.
12.4.3	Beheermaatregel: Plaatsen noodaansluiting op persleiding gemaal De Esch;		Conform uitgevoerd.
12.4.4	Vervangen hulpschuif, revisie dieselmotor en een pomp bij gemaal Schilthuis;		Conform uitgevoerd.
12.4.5	Gemaal Spoorweglaan renoveren, Initiatie;		Initiatiefase is gestart.
12.4.6	Gemaal Bergpolder renoveren, Initiatie;		Initiatiefase is gestart.
12.4.7	Renovatie gemaal Eigenhof, Initiatie;		Initiatiefase is gestart.
12.4.8	Afronden van de renovatie van gemaal Tweede Blok;		Eind 2020 is het werk gegund aan de aannemer en zal in de 1e helft van 2021 worden opgeleverd. (Dit project is vertraagd door o.a. de lekkage van persleiding gemaal Krimpenerwaard die prioriteit heeft gekregen)
12.4.9	Starten met de voorbereiding van gemaal Hitland;		De voorbereiding van gemaal Hitland is gestart
12.4.10	Starten met de uitvoering van gemaal Aquarivium;		Conform uitgevoerd.
12.4.11	Starten met de voorbereiding van gemaal Westeinde.		Starten met de voorbereiding van gemaal Westeinde.
12.5	Vorbereiden van een nieuwe legger oppervlaktewatersystemen (vast te stellen in 2021);		Conform uitgevoerd.
12.6	Uitvoeren meetplan project Inzicht in Baggeraanwas.		Conform uitgevoerd.
12.7	Verkennen van kansen voor duurzame energie-ontwikkelingen in het watersysteem.		Conform uitgevoerd.

13.	Doel: We treden bij incidenten en extreme situaties daadkrachtig en doelgericht op en beperken zo veel mogelijk de impact op de omgeving.		
13.1	Het handboek crisisbeheersing, waaronder de bestrijdingsplannen, wordt periodiek geëvalueerd en verder verfijnd;		Conform uitgevoerd.
13.2	Uitvoeren van het 2020-deel van het meerjaren opleiden/trainen/oefenplan;		Conform uitgevoerd.
13.3	De crises worden via de crisisstructuur bestreden; deze wordt ontwikkeld.		Conform uitgevoerd.
2.2 Ambitie: Via een gebiedsgerichte aanpak van wateropgaven naar oplossingen			
14.	Doel: We weten wat de knelpunten zijn voor zowel waterkwaliteit, waterkwantiteit en grondwater in het gebied;		
14.1	Uitvoeren en afronden van de watersysteemanalyse van de Zuidplaspolder;		Doelstellingen zijn niet gehaald enerzijds doordat de eerste stap in de analyse, te weten die van gegevensinventarisatie en -analyse meer tijd heeft gekost dan oorspronkelijk gepland maar vooral ook als gevolg van diverse ICT-performance problemen.
14.2	Uitvoeren van de watersysteemanalyse van de Polder Bleiswijk;		Doelstellingen zijn niet gehaald enerzijds doordat de eerste stap in de analyse, te weten die van gegevensinventarisatie en -analyse meer tijd heeft gekost dan oorspronkelijk gepland maar vooral ook als gevolg van diverse ICT-performance problemen.
14.3	We werken samen met de gemeenten aan de risicodialogen in het kader van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie.		Conform uitgevoerd.
15.	Doel: We integreren water in ruimtelijke en beleidsplannen zodat het volwaardig wordt meegenomen en waar nodig sturend is;		
15.1	We werken samen met Provincie Zuid-Holland en de gemeente Zuidplas aan de vermindering van de problematiek van het Restveengebied Zuidplaspolder;		Conform uitgevoerd.
15.2	We adviseren bij vraagstukken voor herinrichting in de Zuidplaspolder (onder andere het zogenaamd Middengebied);		Conform uitgevoerd.

15.3	We denken mee en adviseren bij het project Rivier als Getijddepark;		Conform uitgevoerd.
15.4	We werken als partner mee aan de uitvoering van het project Integrale Oplossing Leuvehaven-Leuvekolk;		Conform uitgevoerd.
15.5	We leveren inbreng in de aanleg van de Rijksweg A16;		Conform uitgevoerd.
15.6	We leveren inbreng in de planvormingsfase van de verbreding van de Rijksweg A20 Gouda- Nieuwerkerk aan de IJssel;		Conform uitgevoerd.
15.7	We leveren inbreng in het proces van ontwikkeling van omgevingsvisies van het Rijk, de provincie en gemeenten.		Conform uitgevoerd.
16.	Doel: We voorkomen zo veel mogelijk wateroverlast en beperken schade;		
16.1	In het kader van het programma Wateroverlastopgave Rotterdam voeren we onder andere de volgende maatregelen uit:		
16.1.1	Vorbereiding en starten met de uitvoering van de (deel)projecten in kader van Klimaatbestendige Agniesebuurt (SPONGE)		Conform uitgevoerd.
16.1.2	Uitvoeren van de herinrichting van de Robert Fruinstraat (Waterbestendige straat);		Conform uitgevoerd.
16.1.3	Uitvoeren van de herinrichting van de Coolsingel;		Conform uitgevoerd.
16.1.4	Uitvoeren van het project Urban Waterbuffer Het Nieuwe Instituut (Museumpark);		Conform uitgevoerd.
16.1.5	Vorbereiden van het project Crooswijkse Bocht (Binnenrotte);		Conform uitgevoerd.
16.1.6	Vorbereiden en realiseren van het Groenblauw dak De Doelen Duurzaam Schouwburgplein (Seven Square Endeavour);		Conform uitgevoerd.
16.1.7	Oplossen lokale knelpunten in het watersysteem (waaronder duikers Hoornsingel, Koningssingel in Overschie Essenburgsingel).		Conform uitgevoerd.

16.2	In het kader van het uitvoeringsprogramma Zuidplaspolder (herijking) voeren we onder andere de volgende maatregelen uit:		
16.2.1	Voorbereiden van de realisatie van de inlaat West-Ringdijk in peilgebied GPG 891		Conform uitgevoerd.
16.2.2	Voorbereiden van de realisatie van de automatische stuw in peilgebied GPG-836		Conform uitgevoerd.
16.2.3	Voorbereiden van de realisatie van de koppeling van peilgebied GPG-92 aan de Tweede Tocht.		Conform uitgevoerd.
17.	Doel: We verbeteren de waterkwaliteit van de KRW-waterlichamen;		
17.1	We werken aan de uitvoering van het programma Kaderrichtlijn Water (KRW) 2016-2021, waaronder de volgende maatregelen:		
17.1.1	Toekennen van subsidies voor de realisatie van natuurvriendelijke oevers door derden;		Conform uitgevoerd.
17.1.2	Starten met de realisatie van de oeverinrichting Rotte;		Conform uitgevoerd.
17.1.3	Voorbereiden van de realisatie van het Integraal plan Bleiswijkse Zoom		Conform uitgevoerd.
17.2	We leveren onze bijdrage aan de maatregelen van het integraal plan Kralingse Plas;		Conform uitgevoerd.
17.3	Vorbereiding van het 3e KRW-plan 2022-2027.		Conform uitgevoerd.
18.	Doel: We houden de waterkwaliteit ten minste op het huidige niveau en verbeteren deze waar mogelijk;		
18.1	We doen mee aan de landelijke en provinciale ontwikkeling van waterkwaliteitsdoelen voor de zogeheten overige wateren;		Conform uitgevoerd.
18.2	We dragen bij aan het verbeteren van de waterkwaliteit in stedelijk gebied;		Conform uitgevoerd.
18.3	Het realiseren van de inlaat Krimpen aan den IJssel en het vispasseerbaar maken van het gemaal Krimpenerwaard (POP3 maatregelen).		Conform uitgevoerd.

19.	Doel: We realiseren een duurzaam, robuust en kosteneffectief watersysteem in de Krimpenerwaard, gericht op de functies in het gebied, zoals agrarisch gebruik en in het bijzonder nieuwe natuur.		
19.1	We werken mee aan de uitvoering van de Gebiedsovereenkomst Veenweiden Krimpenerwaard:		
19.1.1	Vorbereiden en starten met de bouw van het nieuwe gemaal Achterbroek (inclusief de land- en wegbruggen);		De voorbereiding van het gemaal Achterbroek is mede a.g.v. Codiv-19-maatregelen vertraagd. De bestekken zijn in concept gereed. In 2021 zullen deze bestekken definitief worden gemaakt waarna het werk zal worden aanbesteed en gegund. De (subsidie) deadline van eind 2021 lijkt krap waardoor op voorhand uitstel wordt aangevraagd.
19.1.2	Starten met de voorbereiding en waar mogelijk de uitvoering van de overige (watersysteem)maatregelen.		In lijn met het tweede addendum bij de Gebiedsovereenkomst Veenweiden Krimpenerwaard is de deadline van het programma verschoven van eind 2021 naar eind 2026. In 2021 worden de (watersysteem) maatregelen vastgesteld. Vervolgens zal worden gestart met de voorbereiding van deze maatregelen.
2.3 Ambitie: De omgeving centraal stellen			
20.	Doel: We staan open voor meervoudig gebruik van het watersysteem door burgers en bedrijven, waar mogelijk;		
20.1	We betrekken het medegebruik bij de afwegingen die we maken. We werken de uitgangspunten hiervoor waar nodig uit in beleid en regelgeving.		Conform uitgevoerd.
21.	Doel: We voeren het vaarwegbeheer uit voor enkele regionale vaarwegen;		
21.1	We voeren de taken en maatregelen uit als overeengekomen met de provincie.		Conform uitgevoerd.
22.	Doel: We hebben actueel inzicht in de toestand van de aangewezen zwemwateren en leveren onze bijdrage aan veilig zwemwater;		
22.1	We monitoren de zwemwaterkwaliteit gedurende het zwemseizoen (1 mei tot 1 oktober) en we delen de gegevensdata met de provincie Zuid-Holland via het zwemwaterportaal. (www.zwemwater.nl).		Conform uitgevoerd.

23.	Doel: We zijn open en transparant en stellen beleid, regels en gegevens op een toegankelijke wijze digitaal beschikbaar voor derden.		
23.1	Opstellen van de beleidsuitwerking Inrichting Watersystemen.		Met de vaststelling van de Waterschapsverordening is het noodzakelijk om als eerst volgende stap de hiermee corresponderende beleidsregels als ook de watertoets te actualiseren. Hier gaan wij in 2021 mee aan de slag. Om ook het onderhoud aan de watergangen uit te kunnen blijven voeren in lijn met de nieuwe omgevingswet dienen daarna ook de onderhoudskeur en de onderhoudsverordening geactualiseerd te worden. Het sluitstuk van deze exercitie zijn het opstellen van de beleidsuitwerkingen onderhoud en inrichting. Deze worden als laatste vastgesteld omdat daarin de uitwerking van de eerder vastgestelde beleidsregels worden opgenomen. Eind 2021, maar in ieder geval in 2022, wordt een begin gemaakt.
23.2	Opstellen van de beleidsuitwerking Onderhoud Watersystemen (vast te stellen in 2021).		Zie relatie Beleidsuitwerking Inrichting.

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programma 2 Watersysteem	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie	Restant t.o.v. Begroting na wijziging	V/N	Restant %	JR2019
Totaal	28.124	28.759	28.638	121	V	0,4%	26.111

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 2 heeft € 121.000 (voordeel) minder uitgegeven dan begroot. Hiervan heeft € 28.000 (nadeel) betrekking op de directe kosten (out-of-pocketbudgetten) en € 149.000 (voordeel) op indirecte kosten. De onderschrijding op indirecte kosten komt door lagere rente en afschrijvingen (€ 110.000), hogere doorbelaste indirecte kosten vanuit ondersteunende producten (€ 3.000) en lagere doorberekende personele lasten (€ 41.000). De directe kosten vallen lager uit door:

Baggeren € 197.000 (nadeel)

In 2020 is 74 kilometer aan watergangen gebaggerd en 197.000 m³ aan baggerspecie verwijderd. Dit resultaat is in 23 verschillende projecten gerealiseerd, waaronder het project Lansingerland. Hierbij is 20 kilometer watergang en ruim 40.000 m³ baggerspecie verwijderd zonder noemenswaardige klachten. De budgetoverschrijding komt met name door aanpassingen van het meerjarige baggerplan van de gemeente Rotterdam. In 2020 zijn hierdoor zijn meer baggerwerkzaamheden uitgevoerd en zijn achterstanden deels ingelopen. Hierdoor zijn in 2020 wel meer kosten gemaakt.

Beheer hoeveelheid water € 73.000 (voordeel)

Dit voordeel is deels als gevolg van minder energiekosten en deels door uitgestelde onderhoudswerkzaamheden ontstaan. Als gevolg van de Covid-19-maatregelen was het onmogelijkheid om met meerdere collega's samen bepaalde werkzaamheden uit te voeren. Een voorbeeld daarvan is de inspectie van de pomp van gemaal Veurink.

Monitoren van watersystemen € 177.000 (nadeel)

Voor de monitoring van onze watersystemen is circa € 177.000 meer uitgegeven. Er zijn meer onderzoeken uitgevoerd als gevolg van aangepaste wetgeving (NEN-normen), de PFAS-problematiek en aanvullend onderzoek achteraf vanwege asbest en PFAS. Hierdoor zijn de kosten voor monsteropname/-analyses (AQUON) gestegen.

Kwaliteitsmaatregelen in oppervlaktewater € 157.000 (voordeel)

In 2020 zijn minder kwaliteitsmaatregelen uitgevoerd. Begrote maatregelen, zoals de inzet van ijzerchloride worden alleen uitgevoerd bij noodzaak. Daarnaast vallen de kosten voor het convenant Visstandbeheercommissie (VBC) lager uit. Vanwege de Covid-19-maatregelen is in 2020 slechts één bijeenkomst georganiseerd.

Molens € 74.000 (voordeel)

In 2020 is gestart met de restauratie van de Prinsenmolen en de planuitwerking voor de Haastrechtse- en Eendrachtsmolen. Het dagelijks onderhoud is daarom beperkt tot alleen het noodzakelijke.

Calamiteitenbestrijding € 96.000 (nadeel)

De overschrijding wordt met name veroorzaakt door de persleidingbreuk bij zowel het gemaal Krimpenerwaard als het gemaal Boezemsingel. De reparatie en de huur van noodpompen en toebehoren, hebben geleid tot extra kosten.

Onderhoud van de vaarwegen € 69.000 (voordeel)

In 2020 zijn de meerpalen aan de Ringvaartzijde van de Snelle Sluis hersteld. In de begroting was rekening gehouden met het vervangen van de palen. De onderwaterdelen van de palen bleken echter nog goed. Alleen de bovenste delen zijn daarom vervangen, met een even lange verwachte levensduur als bij volledige vervanging. Dit heeft geresulteerd in minder uitgaven. Met de vergoeding van de provincie voor onderhoud van vaarwegen resulteerde dit in een voordelig resultaat.

Overige activiteiten € 69.000 (voordeel)

Op het gebied van eigen plannen en beheersinstrumenten voor watersystemen, is er een voordeel behaald doordat er minder aan beleidsondersteunend onderzoek en advies is uitgegeven.



2-1 Baggeren Schoonouwen

2.1.3 Programma 3: Afvalwater

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

3.1 Doelmatige, doeltreffende en robuuste systemen voor afvalwaterverwerking

3.2 Samenwerking en innovatie voor een duurzame en klimaatbestendige afvalwaterketen

3.3 Schoner water door vermindering van emissies

Samenvatting en bijzonderheden 2020

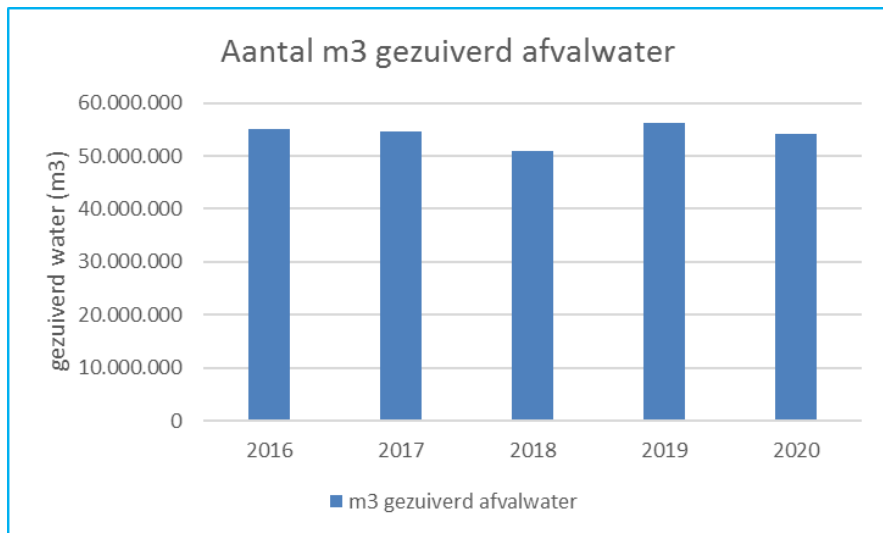
De Covid-19-crisis heeft gevolgen gehad voor de werkzaamheden binnen de afvalwaterketen. Toch zijn veel van de gebruikelijke werkzaamheden gewoon uitgevoerd. Het gaat hierbij om het transporteren en zuiveren van afvalwater, slibverwerking, en het gebruikelijke onderhoud aan installaties en projecten die al in uitvoering zijn.

Werkzaamheden waarbij interne en externe samenwerking nodig is, zoals de voorbereidingsfase van projecten, zijn moeizamer verlopen. In sommige gevallen hebben deze vertraging opgelopen.

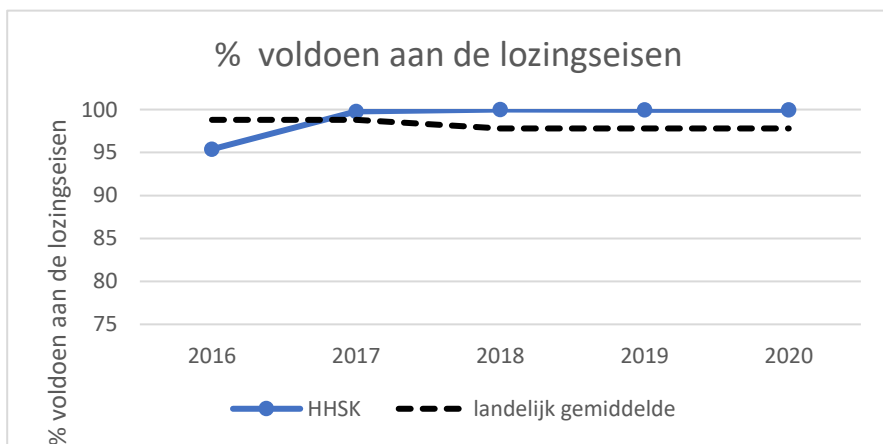
Vanuit programma 3 wordt een bijdrage geleverd aan onderzoeken op het gebied van verspreiding van het Covid-19-virus. Bij onze zuiveringen nemen we monsters en meten we hoeveel virusdeeltjes in het afvalwater zitten, dit voor het landelijke Covid-19-dashboard. Er zijn in 2020 landelijk afspraken gemaakt om het aantal keren van deze monsternames te verhogen tot (uiteindelijk) dagelijks. Verder

zijn we betrokken bij een regionaal onderzoek, dat metingen van het virus bij riooleindgemalen koppelt aan de gegevens van huisartspraktijken in bepaalde gebieden. Het hoogheemraadschap en de andere waterschappen hebben hiermee een bijdrage geleverd om beter zicht te krijgen op de verspreiding van het virus.

Het zuiveren en transporteren van afvalwater is in 2020 goed verlopen. In het transport hebben zich geen incidenten voorgedaan en er is volledig voldaan aan de afnameverplichting. Bij het zuiveren is voldaan aan de zuiveringseisen. Dit afgezien van een kortdurende overschrijding bij de zuivering Bergambacht, aan het begin van het jaar. Door goede bewaking en actieve sturing zijn er in de rest van het jaar geen overschrijdingen meer geweest bij de zuivering Bergambacht. De eerste onderzoeken naar een langdurige oplossing voor deze zuivering, waarbij mogelijk gelijk aan strengere eisen zou kunnen worden voldaan, zijn afgerond.



Figuur 3.1 : aantal m³ gezuiverd afvalwater in de afgelopen 5 jaar. In 2020 is 54 miljoen m³ afvalwater gezuiverd.



Figuur 3.2 De mate waarin HHSK in de afgelopen 5 jaar aan de lozingsseisen heeft voldaan. In 2020 lag het op 99,98 %. De afgelopen 4 jaar zit HHSK boven het landelijk gemiddelde.

De start van Themista heeft in 2020 flinke vertraging opgelopen. Dit kwam deels door Covid-19-maatregelen, maar vooral door de problemen die ontstonden door vrijkomende gassen en geur. In plaats van begin 2020, is de installatie gestart na uitvoering van technische aanpassingen in de periode december 2020 – februari 2021. Door de vertraging zijn de voorspelde positieve effecten van Themista op de slibafbraak en de biogasproductie, nog niet waargemaakt. Hierdoor is in 2020 meer slib afgevoerd naar HVC (circa 15%). Ook is hierdoor de eigen energieproductie op de zuivering Kralingseveer circa 16% lager dan verwacht.

Met het oog op asset management zijn we eind 2020 begonnen met het in kaart brengen en vastleggen van informatie over onze persleidingen. Dit levert nieuwe inzichten op, die we kunnen gebruiken voor de planning van het onderhoud en de vervanging van leidingen en de bijbehorende appendages.

In 2020 hebben drie andere waterschappen (hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, waterschap Amstel, Gooi en Vecht, waterschap Zuiderzeeland) besloten toe te treden tot de GR Slibverwerking. Door deze toetreding kan HVC in Alkmaar een slibdroger gaan bouwen voor de verwerking van het slib van de nieuwe toetreders. Dit is een belangrijke stap naar een degelijke eindverwerking van slib.

De afdeling Afvalwaterketen heeft haar hercertificering gekregen voor de ISO-normen voor Kwaliteit, Milieu, Veilig en Gezond werken en Energie. Dat kostte dit jaar extra

inspanning, vanwege de overgang naar nieuwe normen voor Veilig & Gezond Werken en Energie.

Eind juni zijn de eerste twee grote zonprojecten gerealiseerd op de afvalwaterzuiveringsinstallaties Kortenoord en Groenedijk (dak opstelling). Voor twee andere projecten is subsidie verleend. Dit betreft Kralingseveer en Groenedijk (veldopstelling). De voorbereiding voor de uitvoering van deze projecten is gestart. Andere locaties zijn in voorbereiding.

In 2020 zijn online lachgassensoren aangeschaft en ingezet om de uitstoot van lachgas op Kralingseveer te meten. De

metingen kunnen we gebruiken om te kijken hoe we deze uitstoot in de toekomst terug kunnen dringen.

In 2019 zijn we gestart met de gebiedsgerichte aanpak voor de uitstoot van voedingsstoffen en gewasbeschermingsmiddelen bij glastuinbouwbedrijven. Aan de hand van nitraatmetingen in het eerste deelgebied van Lansingerland, hebben onze handhavers een flink aantal (ook voor de tuinders) nog onbekende lozingspunten opgespoord en aangepakt. Deze aanpak heeft in 2020 een vervolg gekregen. Het blijkt echter lastig om uitstoot daadwerkelijk te verminderen. Samen met onze partners zoeken we naar nieuwe oplossingsrichtingen.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

		2020	Uitvoering
3.1 Ambitie: Doelmatige, doeltreffende en robuuste systemen voor afvalwaterverwerking			
24.	Doel: we waarborgen de kwaliteit van het effluent van de awzi's en voldoen altijd aan de wettelijke eisen;		
24.1	Hercertificeren kwaliteitsmanagementsysteem afdeling Afvalwaterketen voor een continue verbetering van prestaties en processen		Conform uitgevoerd.
24.2	Vervangen meetapparatuur op de awzi's Groenedijk en Kortenoord		Conform uitgevoerd.
24.3	Onderzoeken problematiek aanvoer zuiveringseenheid Kortenoord (discrepantie)		Conform uitgevoerd.
24.4	Inspelen op ontwikkelingen in het beheergebied voor de afvalwaterketen voor onder andere de awzi's Kralingseveer en Kortenoord		Conform uitgevoerd.
24.5	Onderzoeken en bepalen benodigde aanvullende maatregelen awzi Bergambacht (vanuit Kaderrichtlijn Water)		Conform uitgevoerd.

25.	Doel: we beheren de zuiveringskringen efficiënt en effectief op basis van een bewuste afweging tussen risico's, kosten en prestaties, gericht op duurzame oplossingen;		
25.1	Vorbereiden en uitvoeren aanpassingen ontvangstwerk awzi Kralingseveer;		In de voorbereiding bleek dat volledige vernieuwing en aanpassing van het ontvangstwerk veel omvat. De afweging hiervoor moet gebeuren op basis van het toekomstbeeld van de gehele zuivering. Om deze reden zullen we dit meenemen in de Asset Lifecycle Management-studie (ALM) voor Kralingseveer. Om de goede werking van het ontvangstwerk op kortere termijn te garanderen zullen wel enkele mechanische onderdelen gerenoveerd en vervangen worden. Dit zal in de periode 2021-2022 worden voorbereid en uitgevoerd.
25.2	Uitvoeren onderzoek en treffen van maatregelen voor waarborgen gasveiligheid op de awzi Kralingseveer;		Conform uitgevoerd.
25.3	Door ontwikkelen assetmanagement (binnen het waterschapsbrede programma assetmanagement);		Conform uitgevoerd.
25.4	Opstellen van een strategisch visie.		In 2020 is een begin gemaakt met het opstellen van een strategische visie Afvalwaterketen. Dit traject valt grotendeels samen met de totstandkoming van het nieuwe Waterbeheerplan en zal in hoofdlijnen dezelfde onderwerpen omvatten. Gezien de strakke planning en de harde deadline van het Waterbeheerplan is besloten hier prioriteit aan te geven. De strategische visie zal na afronding van het WBP worden opgesteld.
26.	Doel: we benutten informatietechnologie en procesautomatisering optimaal voor een stabiel zuiveringsproces en betere prestaties;		
26.1	Uitvoeren van BIWA maatregelen m.b.t. fysieke beveiliging en procesautomatisering;		Conform uitgevoerd.
26.2	Door ontwikkelen informatiesystemen Z-info en Ultimo;		Conform uitgevoerd.
26.3	Onderzoek naar en implementatie van nieuwe automatiseringsoplossingen en analyse- en optimalisatietools;		Conform uitgevoerd.

26.4	Opstellen visie informatievoorziening om de (proces)automatisering en informatisering ook in de toekomst aan te laten sluiten op de behoefte en verplichtingen van de afdeling.		Andere onderdelen binnen de procesautomatisering hebben in 2020 meer prioriteit gekregen. Mede door Covid-19-maatregelen was er minder tijd en moesten we keuzes maken.
27. Doel: we voldoen met de transport- en zuiveringssystemen voor 100% aan de afspraken in de afvalwaterakkoorden;			
27.1	Opstellen afvalwaterakkoorden met gemeente Capelle aan den IJssel voor de zuiveringseenheden Kralingseveer en Groenedijk;		Conform uitgevoerd
27.2	Opstellen afvalwaterakkoorden met gemeente Krimpenerwaard voor de zuiveringseenheden Bergambacht, Ammerstol, Berkenwoude, Haastrecht en Stolwijk.		Conform uitgevoerd.
28. Doel: we treden bij incidenten en extreme situaties daadkrachtig en doelgericht op en beperken zo veel mogelijk de impact op de omgeving;			
28.1	Actualiseren, aanvullen en vereenvoudigen calamiteitenbestrijdingsplan Afvalwaterketen;		Conform uitgevoerd.
28.2	Inventariseren en vastleggen van informatie over onze persleidingen (voor onder andere uitvoeren toetsing keringen, eisen vanuit assetmanagement, uitvoeren optimalisatiemogelijkheden en voor het vergroten van het inzicht tijdens calamiteuze situaties).		Conform uitgevoerd.
29. Doel: we zijn open en transparant en stellen ons beleid, regels en gegevens op een toegankelijke wijze digitaal beschikbaar voor derden;			
29.1	Rapporteren over de werking van onze installaties, zoals bepaald in wet- en regelgeving en gegevens beschikbaar stellen voor landelijke monitoring;		Conform uitgevoerd.
29.2	Analyseren en vaststellen verbetermogelijkheden vanuit de uitkomsten van de Bedrijfsvergelijking Zuiveringsbeheer 2018.		Conform uitgevoerd.

3.2 Ambitie: Samenwerking en innovatie voor een duurzame en klimaatbestendige afvalwaterketen			
30.	Doel: we bundelen de krachten met waterschappen, gemeenten en drinkwaterbedrijven om zodoende een samenhangend en doelmatig werkend (afval)waterketensysteem te realiseren en daarnaast samen de efficiency-doelstellingen uit het Bestuursakkoord Water;		
30.1	Uitvoeren Verkenning OAS (Optimaliseren Afvalwater Systeem) awzi De Groote Zaag;		Conform uitgevoerd.
30.2	Afronden Regionale Studie Fase 3b RoSA (Rotterdamse Samenwerking Afvalwaterketen).		De afronding van de studie heeft een kleine vertraging opgelopen. Naar verwachting zal de studie in januari/februari 2021 afgerond zijn.
31.	Doel: we voldoen aan het Klimaatakkoord 2010-2020 door de energie efficiëntie van de zuiveringskringen jaarlijks met 2% te vergroten en in 2020 minimaal 40% van de energiebehoefte uit eigen duurzame opwekking te halen;		
31.1	Opleveren en in gebruik nemen van de installatie Themista op de awzi Kralingseveer;		Vanwege Covid-19-pandemie en de mogelijke effecten hiervan op de personele bezetting is een geplande start in de periode maart/ april 2020 uitgesteld. Daarnaast hebben vooral de technische (geur) problemen tot vertraging van Themista geleid.
31.2	Start aanpassen luchtbehandeling awzi Kralingseveer;		Vorbereiding en vergunningverlening hebben meer tijd gevraagd. De vertraging kwam deels doordat het betrokken adviesbureau door Covid-19-maatregelen tijdelijk problemen had om voldoende uren in het project te stoppen.
31.3	Vervangen beluchtingssystemen awzi's Groenedijk en Kortenoord;		Het project was naar achteren verplaatst, zodat we eerst de zonprojecten op beide locaties konden afronden. Daarna bleken de voorbereiding van het project en de gunning echter meer tijd te vragen. Hierdoor is de start van het uit te voeren werk pas in 2021 voorzien.
31.4	Vorbereiden productie duurzame energie op diverse locaties (toepassen zonnepanelen);		Conform uitgevoerd.
31.5	Deelnemen aan Regionale Energie Strategie (RES) Midden-Holland en Rotterdam-Den Haag.		Conform uitgevoerd.
32.	Doel: we winnen nuttige grondstoffen terug uit het afvalwater, zoals fosfaat.		
32.1	Vervolgen onderzoek naar mogelijkheden voor zoetwaterfabriek awzi Kortenoord (systeemkeuze onderzoek naar technologieën / technieken en kosten);		Conform uitgevoerd
32.2	Volgen van landelijke ontwikkelingen naar grondstoffenterugwinning en bepalen toepasbaarheid voor onze eigen awzi's;		Conform uitgevoerd

32.3	Voortzetten onderzoek NEREUS voor terugwinnen van energie, grondstoffen en water. Ons hoogheemraadschap heeft de rol van observator binnen dit project.		Conform uitgevoerd
3.3 Schoner water door vermindering van emissies			
33.	Doel: we minimaliseren, in samenwerking met andere waterschappen, gemeenten en sectororganisaties, de emissies van stoffen aan de bron, zodat deze geen beperkende factor meer vormen voor het bereiken van chemische en ecologische waterkwaliteitsdoelstellingen;		
33.1	Voorzetten project 'Emissieloze kas', samen met netwerkpartners;		Conform uitgevoerd
33.2	Uitvoeren gebiedsgerichte controles door Toezicht en handhaving ter ondersteuning van het project 'Emissieloze kas', met extra aandacht voor de communicatie naar de tuinders over de behaalde resultaten;		Conform uitgevoerd
33.3	Uitvoeren Duurzaam Agrarisch Waterbeheer (DAW) Krimpenerwaard met melkveehouders in de Krimpenerwaard.		Conform uitgevoerd
34.	Doel: we onderzoeken samen met andere partijen de mogelijkheden om de belasting van het oppervlaktewater door stoffen die risico's kunnen vormen voor het watersysteem en gebruikers, zoals gewasbeschermingsmiddelen, medicijnresten en microplastics te verminderen.		
34.1	In samenwerking met LTO Nederland en akkerbouwers onderzoeken we hoe we emissies van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen bij deze bedrijven kunnen aanpakken;		Conform uitgevoerd
34.2	We onderzoeken de mogelijkheden om de samenwerking tussen de DAW Krimpenerwaard, de Proeftuin Krimpenerwaard (een initiatief van de gemeente Krimpenerwaard) en/of afzetorganisaties te intensiveren, met als doel kringlooplandbouw verdergaand te implementeren.		Conform uitgevoerd

Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programma 3 Afvalwater	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie	Restant t.o.v. Begroting na wijziging	V/N	Restant %	JR2019
Totaal	36.012	37.548	38.989	-1.441	N	-3,8%	35.323

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 3 heeft een overschrijding van ruim € 1,44 miljoen (nadeel). Dit wordt veroorzaakt door € 63.000 (voordeel) indirecte kosten en € 1,5 miljoen (nadeel) directe kosten (out-of-pocketbudgetten). De lagere doorbelaste indirecte kosten komen door lagere doorberekende personele lasten (€ 96.000) als gevolg van vacatureruimte en lagere rente en afschrijvingskosten (€ 20.000) en hogere doorbelaste ondersteunende producten (€ 53.000).

De directe kosten vallen voornamelijk hoger uit door:

Energie € 514.000 (nadeel)

Door het uitblijven van de verwachte extra opwekking van biogas zijn de begrote opbrengsten uit subsidies en bespaarde inkoop van elektriciteit van € 100.000 niet gerealiseerd. Daarnaast zijn diverse energiebesparende projecten in 2020 (bellenbeluchting, luchtbehandeling) vertraagd. Hierdoor is meer elektriciteit ingekocht dan

begroot. Ook zijn de tarieven van levering, energiebelasting, opslag duurzame energie en netbeheer (fors) gestegen. Hierdoor is circa € 414.000 meer uitgegeven aan energie.

Verwerkt slib € 372.000 (nadeel)

Door vertraging van de ingebruikname van Themista is meer slib afgevoerd en is voor de behandeling van de ontwatering de hoeveelheid chemicaliën toegenomen. Hierdoor zijn de kosten gestegen voor transport en verwerking van slib, de aanschaf van chemicaliën en onderhoud.

Afvalwaterbehandeling derden € 507.000 (nadeel)

In het jaar 2020 vindt de definitieve afrekening plaats over de belastingjaren 2016 en 2017 met de waterschappen Delfland en Hollandse Delta voor Dokhaven en Harnaschpolder. Door een stijging van de aantallen vervuilingseenheden wordt meer afgerekend dan het voorschotbedrag (€ 473.000). Daarnaast is er meer afvalwater voor een bedrijf gezuiverd (€ 34.000).

2.1.4 Programma 4: Wegen

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

- 4.1 Doelmatig uitvoeren van wegbeheer gericht op de bereikbaarheid van wegen
- 4.2 Bijdragen aan een betrouwbaar en veilig wegennetwerk
- 4.3 Wegbeheer afstemmen op de omgeving en de gebruiksfuncties

Samenvatting programma

Wegreconstructies

Het uitvoeringsprogramma Wegen en Bruggen jaar goed op schema. De Tiendweg Oost en Koolwijkseweg zijn uitgevoerd. Daarmee is 4,1 kilometer weg gereconstrueerd. Bij beide wegen is een deel van de fundering vervangen, met inbegrip van het aanwezige teerhoudend asfalt. Voor vervanging van de fundering kozen we alleen als dit nodig was vanwege de technische staat van de weg.

Vervanging van bruggen

De vervanging van bruggen loopt vrijwel geheel volgens planning. Dit jaar zijn vier bruggen vervangen door duikers (Groene Kerkweg en Beijerscheweg) en drie bruggen door een brug (Achterbroek, Westeinde en Beijerscheweg). De overige twee bruggen (Tiendweg West, Ouderkerk) zijn opgeschoven naar februari 2021. Oorzaken hiervan zijn moeizaam overleg met kabel- en leidingbedrijven en de impact van Covid-19-

maatregelen bij de aannemer. Deze bruggen vervangen we door duikers.

Door de Covid-19-maatregelen heeft de opstart van het bouwteam voor de wegbruggen voor 2021 wat vertraging opgelopen. Met onze programmatische aanpak verwachten we in 2021 hier flexibel mee om te kunnen gaan. Het daadwerkelijke aantal vervangingen hangt af van kosten- en omgevingsaspecten.

Voor vier bruggen waaronder Koolwijkseweg en Breekade is levensduurverlengend onderhoud verricht. Hiermee is de levensduur met twintig jaar verlengd.

Onderhoud

Het dagelijks onderhoud van de bruggen is door onze eigen onderhoudsdienst voortvarend gedaan. Er zijn ruim dertig bruggen schoongespoten, geschilderd en gerepareerd.

In het voor- en najaar is onderhoud uitgevoerd voor een groot aantal wegen en fietspaden. In het najaar ging het vooral om het aanpakken van achterstallig onderhoud. Daarmee is de kwaliteit van de wegen weer op het gewenste niveau. In het korte tijdsbestek van vier weken werkten we op veel locaties. Hierdoor was het informeren van bewoners en weggebruikers een belangrijk onderdeel van de werkzaamheden. Hiermee is overlast zo veel mogelijk voorkomen.

Verder is dit jaar veel gedaan aan het herstel van bermen, door het plaatsen van vier kilometer beschoeiing. Met deze

werkzaamheden liepen we deels vooruit op geplande wegreconstructies.

Verkeersveiligheid

De uitrol van het Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030 door het ministerie van Infrastructuur en Milieu krijgt steeds meer handen en voeten. Kern van het programma is het verminderen van het aantal verkeersslachtoffers, door een risicogestuurde aanpak. Dit betekent voor ons dat onze aanpak van plekken waar ongevallen plaatsvinden, niet meer voldoende is. De focus komt te liggen op wegen die niet voldoen aan belangrijke veiligheidskenmerken. Samen met de gemeenten uit de regio Midden-Holland, hebben we de afgelopen periode gewerkt aan het in beeld brengen van de verkeersveiligheidssituatie en de maatregelen voor verbetering. De verkregen inzichten hebben nog verdere aanvulling nodig en moeten begin 2021 tot een uitvoeringsprogramma leiden.

Om met een deel van de maatregelen een vliegende start te kunnen maken, is bij het Rijk een subsidieaanvraag ingediend. Dit in het kader van de Stimuleringsregeling Verkeersveiligheid. In totaal is een bedrag van ruim € 260.000 voor de komende vier jaar aan ons toegekend.

Voor het dijkversterkingstraject KIIJK hebben we als wegbeheerder onze wensen en eisen voor de weginrichting aan het projectteam meegegeven. Deze informatie is door de aannemerscombinatie uitgewerkt in een uitgangspuntennotitie voor verkeer. De notitie omvat een afwegingskader met

betrekking tot het voorkeursalternatief voor de dijkversterking.

In samenwerking met gemeente en politie is vanaf 1 oktober 2020 een pilot gestart op de IJsseldijk om het doorgaande vrachtverkeer te verminderen. Bewoners en bedrijven reageren in de meeste gevallen positief op de pilot. De eerste resultaten zijn bemoedigend. Bewoners geven aan minder overlast te ervaren. Dit ondanks een afname van het aantal vrachtwagenbewegingen die volgens de uitgevoerde verkeerstellingen slechts beperkt is.

Beleid

Samen met de andere wegbeherende waterschappen volgen we verschillende wetswijzigingen die landelijk worden voorbereid. Het gaat onder meer om de kentekenplicht en snelheidsverhoging voor het landbouwverkeer en de invoering van de kilometerheffing voor vrachtverkeer. De invoering van deze wetswijzigingen komt steeds dichterbij. Naar verwachting blijven de gevolgen voor het hoogheemraadschap beperkt. Ook de gevolgen van de veranderende geluidswetgeving als onderdeel van de Omgevingswet, lijken beperkt te blijven. We zijn in overleg met de Omgevingsdienst Midden-Holland om in beeld te brengen wat deze gevolgen zijn en in hoeverre we onze werkwijze moeten aanpassen.

Op meerdere locaties in de Krimpenerwaard vinden ruimtelijke ontwikkelingen plaats, zoals woningbouw. Die ontwikkelingen zijn regelmatig van invloed op de

verkeerssituatie van onze wegen. Gemeenten houden hier steeds beter rekening mee, in lijn met de Omgevingswet. Bij ruimtelijke ontwikkeling stellen wij waar mogelijk voorwaarden om maatregelen te nemen voor de verkeersveiligheid.

Gegevensbeheer

Voor een gestructureerd beheer van wegen is het belangrijk dat we zorgen voor een actueel gegevensbeheer. Dit jaar zijn drie kernregistraties geactualiseerd. Het delen van deze gegevens met derden is helaas vertraagd.

Overdracht

Begin 2020 hebben we met de gemeente Krimpenerwaard overlegd over het 'Groeidocument overdracht wegen'. De gesprekken over de wegenoverdracht verlopen moeizaam. Met name de gemeente Krimpenerwaard heeft nog twijfels en wacht op een wenkend perspectief. Gemeente Krimpen aan den IJssel is bereid om de wegen over te nemen. Samen met de gemeente Krimpen aan den IJssel is het waterschap een wenkend perspectief aan het formuleren.



2-2 Bebouwing op de IJsseldijk

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

	2020	Uitvoering
4.1 Ambitie: Doelmatig uitvoeren van wegbeheer gericht op de bereikbaarheid van wegen		
35. Doel: We waarborgen continu de bereikbaarheid van de weg, zodat weggebruikers zich veilig kunnen verplaatsen;		
35.1		Uitvoeren van inspecties conform het inspectieplan 2020;
35.2		Continueren actualisatie van de onderhoudsprogramma's wegen en kunstwerken;
35.3		In 2020 uitvoeren van dagelijks onderhoud, groot onderhoud en (4 km) reconstructies aan de wegen, (8) wegbruggen en bermen en bebakening.
36. Doel: We besparen kosten en verhogen de kwaliteit van dienstverlening door integrale taken samen uit te voeren met medeoverheden;		
36.1		Intensivering van de samenwerking met gebiedspartners om de kosten te beheersen en de kwaliteit te waarborgen;
36.2		Continueren participatie in landelijke en regionale werkgroepen;
36.3		Continueren gezamenlijke gladheidsbestrijding in de Krimpenerwaard.
37. Doel: We hebben binnen de planperiode duidelijkheid over de taakoverdracht;		
37.1		Op ambtelijk en bestuurlijk niveau vindt er nader onderzoek en afstemming plaats met gemeenten met als streven de wegentaak over te dragen aan de gemeenten
38. Doel: We beheren de wegen en kunstwerken efficiënt en effectief, op basis van een bewuste afweging tussen risico's, kosten en prestaties, gericht op duurzame oplossingen.		
38.1		Implementatie van essentiële onderdelen van assetmanagement; voor wegen en wegbruggen.

4.2 Ambitie: Bijdragen aan een betrouwbaar en veilig wegennetwerk			
39. Doel: We voorkomen ongevallen door onveilige situaties aan te pakken;			
39.1	Bij reconstructieprojecten worden wegen ingericht volgens het vastgestelde categoriseringsplan en Duurzaam Veilig en daarbij worden de aanbevelingen uit de Verkeersmonitor rapportage 2019 meegenomen;		Conform uitgevoerd.
39.2	We verlenen vergunningen o.b.v. wegenverordening.		Conform uitgevoerd.
40. Doel: We dragen bij aan een wegennetwerk van voldoende kwaliteit;			
40.1	De wegen worden op een doelmatige wijze onderhouden waarbij de verkeersveiligheid leidend is en daarbij worden de aanbevelingen uit de Verkeersmonitor rapportage 2019 meegenomen.		Conform uitgevoerd.
41. Doel: We treden bij incidenten en extreme situaties daadkrachtig en doelgericht op en beperken zo veel mogelijk de impact op de omgeving.			
41.1	Uitvoeren van gladheidsbestrijding, doorstroming als gevolg van stremmingen, begeleiden crisisbeheersingsproces tijdens calamiteiten;		Conform uitgevoerd.
41.2	In 2020 wordt het 2020-deel van het in 2019 ontwikkelde meerjaren opleiden/trainen/oefenplan uitgevoerd;		Conform uitgevoerd.

4.3 Ambitie: Wegbeheer afstemmen op de omgeving en de gebruiksfuncties			
42. Doel: We betrekken de omgeving bij de realisatie van onze projecten en maatregelen;			
42.1	Onverminderd verzorgen van doelgerichte communicatie naar burgers en bedrijven bij uitvoeringsprojecten;		Conform uitgevoerd.
42.2	Uitvoeren burgerparticipatie bij locaties waar verkeersveiligheid moet worden verbeterd;		Conform uitgevoerd.
42.3	Opstellen en bekendmaken tijdelijke verkeersbesluiten.		Conform uitgevoerd.
43. Doel: We zijn open en transparant en stellen beleid, regels en gegevens op een toegankelijke wijze digitaal beschikbaar voor derden.			
43.1	De beheergegevens worden via de website voor derden beschikbaar gesteld		Vertraagd door de Covid-19-maatregelen. Herinrichting van datasystemen en overdracht van gegevens blijkt noodzakelijk.

Wat heeft het gekost?

Programma 4 Wegen	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie	Restant t.o.v. Begroting na wijziging	V/N	Bedragen x € 1.000	
						Restant %	JR2019
Totaal	4.108	4.403	4.342	62	V	1,4%	4.089

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 4 heeft € 62.000 (voordeel) minder uitgegeven dat begroot. De doorberekende personele lasten zijn € 230.000 (nadeel) hoger dan begroot. Dit komt voornamelijk door urenverschuivingen tussen de programma's. De kapitaallasten zijn € 33.000 (voordeel) lager dan begroot. De directe kosten zijn € 258.000 (voordeel) lager dan begroot. Dit komt door:

Onderhoud wegen en wegbruggen € 183.000 (voordeel)

Het onderhoud voor wegen en wegbruggen viel € 183.000 lager uit. Voor € 100.000 vielen de kosten voor het verwijderen van teerhoudend asfalt lager uit in 2020 dan de voorziene € 230.000, waarvoor een begrotingswijziging is ingediend. Ook is er een opbrengst van € 55.000 door de verkoop van een tractor en een hogere bijdrage vanuit de Wet herverdeling wegen.

Verkeersveiligheid € 73.000 (voordeel)

Het hoogheemraadschap heeft een subsidie van € 263.099 toegekend gekregen als specifieke uitkering vanuit de Regeling stimulering verkeersveiligheidsmaatregelen. De betreffende activiteiten moeten de verkeersveiligheid verbeteren en moeten uiterlijk in 2024 uitgevoerd zijn. In 2020 is een deel van de maatregelen uitgevoerd, ter grootte van € 73.000. Daartegenover staat deze vergoeding, die niet was begroot. Zie ook Bijdragen van derden in paragraaf 3.2.2.

2.1.5 Programma 5: Omgeving & Organisatie

Algemeen

Dit zijn onze ambities:

5.1 Waterbeheer uitvoeren in directe verbinding met de omgeving

Samenvatting programma

Binnen programma 5 werken we op meerdere onderdelen aan omgevingsgerichtheid, dienstverlening en digitalisering. Voor burgers maken we processen eenvoudiger en digitaal. Dat doen we via verschillende programma's, zoals Omgevingswet en Dienstverlening.

Implementatie Omgevingswet

Op basis van de waterschapsverordening die voor de inwerkingstreding van de Omgevingswet is vastgesteld, werken we verder aan het digitaliseren van onze regels, zodat we die kunnen inbrengen in het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Verder is het aanpassen van het proces van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving voortgezet. Ook zijn we gestart met het opleiden en trainen van medewerkers en dagelijks bestuur op het gebied van Omgevingsgericht werken. Door het jaar uitstel en de Covid-19-maatregelen zijn de opleidingen en trainingen grotendeels opgeschoven naar 2021. Een

toelichting op de voorbereiding van de Omgevingswet is opgenomen in het hoofdstuk Veranderprogramma's.

Communicatie

In 2020 hebben we de teksten en de navigatie van de website aangepast, gericht op de bezoeker. De ondersteuning voor de huidige website is gestopt waardoor we geen wijzigingen meer kunnen doorvoeren. In de zomer van 2021 krijgen we een nieuw systeem en vormgeving voor de website. Deze website is dan beter ingericht en toekomstgericht.

Educatie

Nadat we in 2019 het educatiebeleid hadden beoordeeld en bijgesteld, hebben we in 2020 een plan van aanpak opgesteld voor de uitvoering. Eén van de maatregelen die we dit jaar hebben uitgevoerd is het investeren in nieuw educatief materiaal. Daarnaast hebben we onder meer excursies en (digitale) gastlessen over waterbeheer verzorgd en geïnvesteerd in lokale initiatieven ter vergroting van het waterbewustzijn zoals het NOA Waterpaviljoen in Rotterdam Alexander. Ook hebben we deelgenomen aan het landelijke burgeronderzoek 'Vang de watermonsters' waarbij burgers zelf onderzoek hebben gedaan naar de waterkwaliteit van het oppervlaktewater in hun buurt.

Participatie

Verschillende particuliere initiatieven hebben in het kader van de Bijdrageregeling omgevingsinitiatieven duurzaam waterbeheer, een financiële bijdrage van het hoogheemraadschap ontvangen. Zie bijlage 3 voor een overzicht. De bijdrageregeling zelf is in 2020 beoordeeld. De verenigde vergadering kon in november 2020 de uitkomsten zien van de beoordeling en het beoogde vervolg. De nota Participatie is in 2020 bijgesteld. We concludeerden dat dit beleid actueel is en dat we dit willen voortzetten. Ook was de conclusie dat er behoefte is aan houvast om dit beleid (beter) toe te passen. Hiervoor is de leidraad Participatie opgesteld.

Het participatieproces voor het waterbeheerprogramma

Voor het opstellen van het Waterbeheerprogramma is een participatieproces ontwikkeld en uitgevoerd. We wilden in deelgebieden bijeenkomsten organiseren waarbij inwoners en bedrijven in gesprek zouden gaan met elkaar over de toekomst van het waterbeheer en ook leden van het algemeen bestuur daar actief bij betrekken. We zijn gestart met een startbijeenkomst op 1 september in fysieke vorm, waarbij de fracties zelf deelnemers hadden uitgenodigd. De daaropvolgende regiobijeenkomsten konden door de Covid-19-maatregelen niet doorgaan en zijn in enkele weken tijd omgebouwd tot digitale bijeenkomsten. Onder leiding van een moderator en experts van het waterschap zijn inwoners en bedrijven in gesprek gegaan met onze bestuurders. Bij de vijftien digitale bijeenkomsten waren

honderd deelnemers aanwezig. De serie gesprekken is afgesloten met een digitale talkshow in januari 2021. Het initiatief om weliswaar digitaal toch in gesprek te gaan, over ervaringen met het waterbeheer en wat dit betekent voor de toekomst, heeft tot veel positieve reacties geleid. Als centraal communicatiemiddel hebben we een digitaal platform ingericht:

<https://waterbeheerprogramma.hhsk.nl/> waar alles te vinden en te volgen is.

Juridische zaken

In 2020 hebben we 22 bezwaren ontvangen en 27 bezwaren afgehandeld (dat is inclusief bezwaren die wij eind 2019 hebben ontvangen). Daarvan zijn er 18 na informeel overleg ingetrokken. In totaal hebben we 89% van de bezwaren binnen de wettelijke termijn afgehandeld. Daarnaast hebben we dit jaar negen formele klachten ontvangen en behandeld, waarvan twee gericht aan de Regionale Belasting Groep. Eind dit jaar hebben we opdracht gegeven voor een audit op de behandeling van bezwaren en klachten in het kader van Bewijs van Goede Dienst. De resultaten daarvan komen in het eerste kwartaal van 2021, waarna wij eventueel gewenste verbeteringen doorvoeren. We hebben dit jaar 29 schadeclaims ontvangen en behandeld en in totaal een bedrag van € 300 toegewezen.

We hebben in 2020 verscheidene privaatrechtelijke geschillen met burgers en bedrijven gehad, waaronder vijf

civielrechtelijke procedures. In civielrechtelijke procedures hebben we in 2020 geen uitspraken ontvangen maar zijn in twee procedures schikkingen getroffen. Verder zijn zeven bestuursrechtelijke beroepsprocedures aanhangig gemaakt. In slechts één procedure is inmiddels een uitspraak ontvangen. Hierin is het tegen het hoogheemraadschap ingestelde beroep ongegrond verklaard. Tegen deze uitspraak is door de eisende partij hoger beroep ingesteld.

Eigendommenbeheer

In 2020 is de nota Eigendommenbeheer 2020 opgesteld en vastgesteld. In deze nota is het algemene beleidskader voor het eigendommenbeheer vastgesteld. Daarnaast omvat de nota een beleidsuitwerking voor waterkeringen en een aantal beleidsuitgangspunten voor erfpacht.

In 2021 werken we verder aan het opstellen van eigendommenbeleid (onder meer voor watersystemen). Ook werken we het beleid waar nodig op onderdelen uit. In 2021 stellen we ook nieuwe algemene erfpachtvoorwaarden vast.

Privacy en informatiebeveiliging

In 2019 trad de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) in werking. Het gaat daarbij om Europese regels voor de bescherming van persoonsgegevens. We hebben de belangrijkste maatregelen op tijd doorgevoerd. Het gaat onder meer om het vaststellen van privacybeleid, het veiligstellen van de

wettelijke rechten van burgers, het maken van een regeling voor het optreden tegen datalekken, het onderhouden van een verwerkingsregister, en het aanstellen van een functionaris gegevensbescherming. Uit een nulmeting bij alle waterschappen bleek dat we belangrijke stappen hebben gezet, maar dat we het vereiste niveau nog niet bereikt hebben. Het college heeft daarom in februari 2020 besloten tot een versnelling van de doorvoering. Deze is gericht op het bereiken van volwassenheidsniveau 4 per eind 2021. Hiervoor zijn extra middelen beschikbaar gesteld.

Voor de uitvoering van de verschillende maatregelen werken we projectmatig, op basis van een plan van aanpak. De uitvoering lag eind 2020 op schema. We verwachten eind 2021 het gestelde doel te behalen.

Informatiemanagement

Actuele en betrouwbare digitale informatie is een belangrijke basis voor de werkzaamheden van het hoogheemraadschap. Het afgelopen jaar is een groot deel van de geografische gegevens op orde gebracht. Dit ging om de onderdelen actualiteit, betrouwbaarheid en compleetheid. De informatie in onze kernregistraties krijgt steeds meer vorm. Hierdoor zijn ze op duidelijke wijze toegankelijk, zowel voor onszelf als voor externe bronnen, zoals de Basiskaart Grootchalige Topografie en afnemers.

In 2020 hebben we een visie op documentair informatiebeheer opgesteld. Ook heeft de waterschapsarchivaris het archiefbeheer gecontroleerd. De controle liet verbeteringen zien in het archiefbeheer en leverde naast de bestaande aandachtspunten geen nieuwe op. We hebben in 2020 verder gewerkt aan bestaande verbeterpunten in het archiefbeheer. Dit deden we volgens het verbeterplan. We verbeterden onder meer het kwaliteitshandboek en de werkprocessen.

Samenwerking informatievoorziening & automatisering (I&A)

In 2019 is de I&A-samenwerking onderzocht met het hoogheemraadschap van Rijnland. Belangrijke processen zijn tegen het licht gehouden en in 2020 aangepast. Dit geldt bijvoorbeeld voor het (portfolio)management van I&A-projecten. Daarnaast zijn gezamenlijke productgroepen in het leven geroepen. Hierin stemmen de beide organisaties de ontwikkel- en investeringsopgave voor I&A af.

In 2020 zijn grote stappen gezet in de vernieuwing van de digitale werkomgeving en de uitrol van Microsoft 365. Zo was er een migratie naar een gezamenlijke IT-infrastructuur voor Rijnland en Schieland en de Krimpenerwaard, en een migratie naar Office 365 (Word, Excel, PowerPoint, OneNote en Outlook). Daarnaast was er een upgrade van het archiefsysteem Corsa. Ook is de sjablonentool iWriter vervangen door de nieuwe

sjablonentool Xential. Deze veelomvattende en grote operatie leidde in 2020 tot enkele verstoringen. Deze zorgden regelmatig voor gebruikersongemak. De grootste verstoringen zijn opgelost. De resterende aandachtspunten zullen aangepakt worden.

In 2021 komen ook de applicaties Teams, SharePoint en OneDrive beschikbaar voor de organisatie. Deze zullen betere steun bieden aan het hybride werken, de interne en externe samenwerking, en de informatiedeling. Ook komen op werkplekken en in vergaderruimtes (betere) voorzieningen voor videobellen en digitaal vergaderen.

Project A16 Rotterdam

De A16 Rotterdam is de nieuwe verbindingsweg tussen de A16 (knooppunt Terbregseplein) en de A13 bij Rotterdam/The Hague Airport. Als hoogheemraadschap zijn wij betrokken bij de aanleg van de weg. Dit als beheerder van het watersysteem en de waterkeringen, en in de rol van bevoegd gezag. Ons doel is om zowel in de tijdelijke als in de definitieve situatie het watersysteem in stand te houden. Dit zowel voor wat betreft waterkwaliteit, als waterkwantiteit (met speciale aandacht voor de KRW-waterlichamen in het gebied).

Vanuit vergunningverlening hebben we in 2020 grondig overlegd met Rijkswaterstaat (de opdrachtgever) en aannemerscombinatie De Groene Boog (de opdrachtnemer) over het reguleren van lozingen op het oppervlaktewater.

Het gaat bij die lozingen om water dat vrijkomt bij de werkzaamheden. Daarnaast zijn de definitieve vergunningen voorbereid. Naar verwachting zal de aannemer deze in de eerste helft van 2021 aanvragen.

Onze toezichthouders zijn enkele malen handhavend opgetreden in situaties waarin de aannemer niet werkte volgens de regels. Door regelmatig overleg met de aannemer vindt hierover terugkoppeling plaats. Dit draagt bij aan het binnen de regels uitvoeren van het werk. Naast onze wettelijke taken zijn we in gesprek met de aannemer om de overdracht van objecten voor te bereiden. Het gaat om objecten die na oplevering van de weg onder ons beheer komen te vallen.

Binnen onze organisatie is er begeleiding door een procesteam met medewerkers van de betrokken afdelingen. Dit zorgt voor goede en tijdige uitwisseling van informatie, goede betrokkenheid van de portefeuillehouders en afstemming van de contacten met Rijkswaterstaat, de Groene Boog en de andere bestuurlijke stakeholders (hoogheemraadschap van Delfland en betrokken gemeenten).

Toezicht & Handhaving

Ook in 2020 is gewerkt met een Uitvoeringsplan Toezicht & Handhaving. Dit is gebaseerd op het beleid uit de Nota Naleving. De inzet van het beleid is om informatiegestuurd,

risicogestuurd en gebiedsgericht te werken. Het aantal incidentmeldingen bij het team Klanteninformatie is in 2020 met ruim 20% toegenomen. Dat komt waarschijnlijk door de Covid-19-maatregelen, waardoor mensen vaker aan huis gebonden waren. De gebiedsgerichte aanpak voor de glastuinbouw, gestart in 2018, is voortgezet. We streven hierbij naar een gecombineerde aanpak van voorlichting en extra controles.

De inzet van onze handhavers moesten we deels aanpassen aan de Covid-19-maatregelen. In 2021 gaan we de vastgestelde onrechtmatige situaties bespreken met de bewoners. Dat doen we dan op basis van een meer persoonlijke benadering. Doel is om de vastgestelde overtredingen ongedaan te laten maken, of zo mogelijk te legaliseren.

Tot slot is in 2020 een zogenaamde 'droneboot' aangeschaft. Deze boot ondersteunt opsporing en handhaving. Bijvoorbeeld door het maken van warmtebeeldfoto's en door geautomatiseerde objectherkenning.

Wat wilden we bereiken en wat hebben we ervoor gedaan?

	2020	Uitvoering
5.1 Waterbeheer uitvoeren in directe verbinding met de omgeving		
44. Doel: We gaan (bestuurlijk en ambtelijk) meer in gesprek met de omgeving;		
44.1	"We werken omgevingsgericht. Het team communicatie stelt hiervoor een communicatie- en participatiestrategie op. Op basis van deze strategieën geeft het team advies en helpt de	Conform uitgevoerd.
44.2	medewerkers bij het betrekken van de omgeving bij hun plannen en projecten. We zetten hierbij doelgerichte communicatie in;	Conform uitgevoerd.
44.3	We investeren in netwerken en externe activiteiten. Op onderwerpen als duurzaamheid en klimaatadaptatie sluiten we zoveel mogelijk aan bij externe netwerken;	Conform uitgevoerd.
44.4	Dit jaar vindt de aftrap plaats van het 'omgevingsgericht werken' en zijn de trainingen voorbereid. In januari 2020 starten de opleidingen voor het omgevingsgericht werken;	Conform uitgevoerd.
45. Doel: We vergroten waterbewustzijn en interesse voor waterbeheer;		
45.1	Op basis van de resultaten van het awareness onderzoek 2019 stellen we een campagne op voor 2020;	Conform uitgevoerd.
45.2	We evalueren ons educatiebeleid en hebben een herijking opgesteld. De voorstellen uit deze herijking pakken we in 2020 op;	Conform uitgevoerd.
45.3	Het hoogheemraadschap neemt deel aan evenementen waarbij we het waterbewustzijn bij onze inwoners vergroten en het gedrag stimuleren om de wateroverlast te voorkomen;	Het college besloot om in 2020 mee te doen aan zeven publieksevenementen. Vanwege de Covid-19-maatregelen gingen deze evenementen niet door. Toch waren er in 2020 enkele evenementen voor vergroting van het waterbewustzijn. Voorbeelden hiervan zijn onze deelname aan NOA Waterpaviljoen in Rotterdam, 750 jaar dam in de Rotte en het burgeronderzoek 'Vang de watermonsters'.
45.4	We zetten de sponsor- en bijdrageregeling in.	Conform uitgevoerd.

46. Doel: We vergroten zichtbaarheid en herkenbaarheid van het waterschap;		
46.1	Voor onze publiciteit werken we met een jaarkalender;	Conform uitgevoerd.
46.2	We analyseren onze berichten op de geplaatste digitale communicatiemiddelen. Op basis van deze analyse kunnen we onze communicatie gericht inzetten op de doelgroepen;	Conform uitgevoerd.
46.3	In het programma Dienstverlening onderzoeken we de behoeften en verwachtingen van onze burgers en bedrijven zodat we daar als organisatie meer rekening mee kunnen houden;	Conform uitgevoerd.
46.4	Wij monitoren en evalueren onze dienstverlening continu met klanttevredenheidsonderzoeken en geven actief opvolging aan de aandachts- en verbeterpunten;	Conform uitgevoerd.
46.5	Onze vergunningen en brieven passen we aan voor de nieuwe Waterschapsverordening, we geven daarbij extra aandacht aan de leesbaarheid en de begrijpelijkheid ("Direct Duidelijk");	Conform uitgevoerd.
46.6	In het jaarlijkse uitvoeringsplan toezicht en handhaving evalueren we onze werkwijze en (her)benoemen we prioriteiten	Conform uitgevoerd.
47. Doel: we staan open voor initiatieven van derden en maken ruimte voor burgerparticipatie;		
47.1	We stellen de participatiestrategie met afwegingskader op. Het afwegingskader "participatieladder" wordt geëvalueerd. Dit kader helpt ons nog beter de omgeving te betrekken bij plannen en projecten;	Conform uitgevoerd.
47.2	In het kader van de Omgevingswet passen we de vergunningprocedure aan zodat participatie daar onderdeel van wordt.	Conform uitgevoerd.

48.	Doel: We realiseren de benodigde ICT voorzieningen om de doelen 10, 23, 29 en 43 ten aanzien van het digitaal beschikbaar stellen van beleid, regels en gegevens uit te kunnen voeren (organisatie doel).	
48.1	We bereiden de aansluiting op het Digitaal Stelsel Omgevingswet voor en passen ons zaakstelsel aan;	Conform uitgevoerd.
48.2	In het programma Dienstverlening verbeteren we onze website en ons intranet. Om intern snel betrouwbare informatie te vinden, richten we een kennisbank in. De website maken we beter toegankelijk en laten we beter aansluiten op de doelgroepen, en is voortaan makkelijker te vinden;	Conform uitgevoerd.
48.3	We gaan door met het digitaliseren van ons archief;	Conform uitgevoerd.
48.4	We implementeren een nieuw digitaal systeem voor het beheer van de regels van de Waterschapsverordening.	Conform uitgevoerd.

2-3 Krimpenerhout



Wat heeft het gekost?

Bedragen x € 1.000

Programma 5 Omgeving en Organisatie	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie	Restant t.o.v. Begroting na wijziging	V/N	Restant %	JR2019
Totaal	14.893	14.385	13.665	720	V	5%	11.441

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Programma 5 heeft € 720.000 (voordeel) minder uitgegeven dan begroot. De directe kosten zijn € 552.000 (voordeel) lager dan begroot. De doorberekende personele kosten zijn € 188.000 (voordeel) lager dan begroot. Dit komt voornamelijk door urenverschuivingen (tussen programma 5 en ondersteunende producten). De afschrijvingslasten zijn € 26.000 (nadeel) hoger dan begroot.

De belangrijkste afwijkingen ten opzichte van de bijgestelde begroting worden hieronder toegelicht.

Eigendommenbeheer € 168.000 (voordeel)

Bij eigendommenbeheer is een voordeel gerealiseerd van € 168.000. De uitgaven zijn circa € 75.000 lager uitgevallen, onder andere door lagere OZB-lasten en onderhoudskosten. Daarnaast is er voor € 94.000 meer aan opbrengsten gerealiseerd door de verkoop van vastgoed, precario en een opbrengst uit de afkoop van erfpacht (€ 56.000).

Dit bedrag zal via de resultaatbestemming toegevoegd worden aan de reserve afkoopsommen erfpacht.

Externe communicatie € 175.000 (voordeel)

Door de start van de Covid-19-maatregelen in maart 2020 zijn diverse communicatieactiviteiten stil komen te liggen. Hierdoor is € 175.000 minder uitgegeven dan begroot.

Toelichting:

- Alle evenementen werden afgelast.
- De educatieve rondleidingen op de awzi Kralingseveer en het gemaal Abraham Kroes zijn stopgezet.
- We hebben minder aanvragen ontvangen in het kader van de bijdrageregeling en de sponsorregeling.
- We hebben diverse educatieve- en communicatiemiddelen niet kunnen maken, zoals filmpjes. Deze activiteiten zijn pas na de zomer weer opgestart.

Vergunningen en meldingen € 67.000 (voordeel)

In 2020 is er € 67.000 minder uitgegeven dan begroot. In de begroting was een tijdelijk onderzoeksbudget opgenomen voor eventueel aanvullend onderzoek in het kader van de A16 Rotterdam. Dit budget hoefde slechts gedeeltelijk te worden gebruikt.

Toezicht, beheer en handhaving € 199.000 (voordeel)

In verband met extra werkzaamheden als gevolg van het project A16 Rotterdam, de Omgevingswet en vanwege langdurige ziekte, heeft inhuur plaatsgevonden op de afdeling. De overschrijding op inhuur (doorbelaste personeelskosten) wordt gedekt door het beschikbare budget van € 199.000 op de beleidsproducten Toezicht, beheer en handhaving.

Bestuur € 132.000 (nadeel)

De directe kosten binnen het beheerbudget bestuur zijn € 132.000 hoger dan begroot. In 2020 was een extra storting in de pensioenvoorziening voor ons voormalig bestuur nodig van € 80.000. Uit de actuariële berekeningen van pensioenuitvoerder APG blijkt dat het saldo van de pensioenvoorziening voor oud-bestuurders niet toereikend is om het doelvermogen te dekken. Dit komt doordat de jaarlijkse berekening van het APG geen rekening houdt met de toekomstige pensioenopbouw van de huidige bestuurders. Hierdoor ontstaat een jaarlijkse correctie. In het volgende meerjarenperspectief gaan we hier rekening mee houden. Fluctuaties in het doelvermogen door rentebewegingen zijn niet te voorzien en te begroten.

De contributies zijn circa € 30.000 hoger dan geraamd. Dit komt door nieuwe contributies (bijdrage Kennisimpuls Waterkwaliteit STOWA) die nog niet in de begroting waren opgenomen. Ook zijn de voorraden voor relatiegeschenken dit jaar aangevuld (circa € 25.000).

De Regionale Belasting Groep (RBG) € 30.000 (voordeel)

Omdat de RBG het jaar 2019 heeft afgesloten met een positief exploitatiesaldo, heeft ons hoogheemraadschap dit jaar circa € 30.000 terug gestort gekregen.

2.1.6 Ondersteunende producten

Wat heeft het gekost?

Ondersteunende producten	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie	Restant t.o.v. Begroting na wijziging	V/N	Restant %	JR2019
Totaal	18.479	19.136	18.964	172	V	1%	17.527

Bedragen x € 1.000

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Financiële toelichting

Ondersteunende producten kent een onderschrijding van € 172.000 (voordeel). De directe kosten (out-of-pocketbudgetten) zijn € 817.000 (voordeel) lager dan begroot en de indirecte kosten zijn € 646.000 (nadeel) hoger dan begroot.

De belangrijkste afwijkingen worden hieronder toegelicht.

Centraal management € 27.000 (voordeel)

De directe kosten zijn circa € 27.000 lager door lagere externe vergaderkosten en lagere kosten voor externe advies- en onderzoeksdiensten.

Personeel en organisatie

Er is in 2020 minder beroep gedaan op het organisatiebrede ontwikkelbudget. Dit resulteert in een voordeel van circa € 29.000. De kosten voor arbeidsomstandigheden en onderzoek (€ 27.000), de doorberekende personele kosten (€ 24.000) en de rentekosten zijn echter hoger uitgevallen dan begroot

(€ 10.000). Per saldo is er sprake van een overschrijding van € 29.000.

Omgevingswet € 38.000 (voordeel)

Het budget voor de jaarlijkse bijdrage Basisregistratie waterschappen is ruim begroot. Hierdoor is er circa € 15.000 minder uitgegeven op dit budget. Bovendien hebben er minder fysieke bijeenkomsten plaatsgevonden, waardoor er minder uitgegeven is aan kosten voor zaalhuur. De totale onderschrijding op dit budget is circa € 38.000.

Financiële eenheid € 92.000 (voordeel)

Conform afspraak zijn de extra kosten op inhuur doorbelast naar Delfland en Rijnland. Het samenwerkingsverband Financiële Eenheid heeft daardoor circa € 92.000 meer opbrengsten behaald dan begroot. Dit komt door hogere inhuurkosten als gevolg van de vertraging van het project E-facturatie. De nadruk lag vooralsnog op uitvoerende taken/werkzaamheden, maar door de Covid-19-

maatregelen was het niet mogelijk om hiervoor stagiaires in te zetten. Daarom is er in heel 2020 extra ingehuurd.

Informatiebeleid en automatisering € 340.000 (voordeel)

Binnen de Informatiebeleid- en ICT-budgetten is circa € 200.000 minder aan kosten gemaakt dan begroot. Voornaamste reden is dat het Waterschapshuis in 2020 de budgetten niet volledig heeft benut. De verwachting is dat wij € 102.000 terugkrijgen. Ook vallen de extra lasten vanuit de I&A-samenwerking 2020 lager uit dan verwacht (circa € 60.000). Ook de definitieve afrekeningen van het Waterschapshuis en onze I&A-samenwerking over het jaar 2019 zijn lager uitgevallen dan in de jaarrekening 2019 is opgenomen.

Huisvesting € 63.000 (voordeel)

In 2020 is er minder uitgegeven aan energie (€ 20.000), duurzame goederen (€ 13.000), onderhoud (€ 43.000) en overige gerelateerde diensten (€ 28.000), dit vanwege de Covid-19-maatregelen.

Interne faciliteiten € 102.000 (voordeel)

Het thuiswerken als gevolg van de Covid-19-maatregelen heeft er onder meer toe geleid dat er minder is uitgegeven aan kantoorbeheer (€ 71.000) en catering (€ 48.000). De cateringinkomsten zijn circa € 28.000 lager uitgevallen dan begroot.

Documentatie & Informatievoorziening € 122.000 (voordeel)

Projecten zoals de bewerking van de semi-statische archieven en de beeldbank zijn op pauze gezet vanwege de Covid-19-maatregelen. Het eerstgenoemde project vergde fysieke aanwezigheid van (externe) medewerkers op kantoor. De Covid-19-maatregelen maakten dit onmogelijk. De beeldbank heeft vertraging opgelopen door andere projectleiders, beperkte beschikbaarheid door de Covid-19-maatregelen en een alternatieve invulling van de beeldbank. Dit alternatief om de beeldbank in SharePoint in te richten wordt in 2021 bekeken. Het uitstel van deze en andere projecten en overige lagere uitgaven, hebben geresulteerd in een onderschrijding van € 122.000 op dit budget.

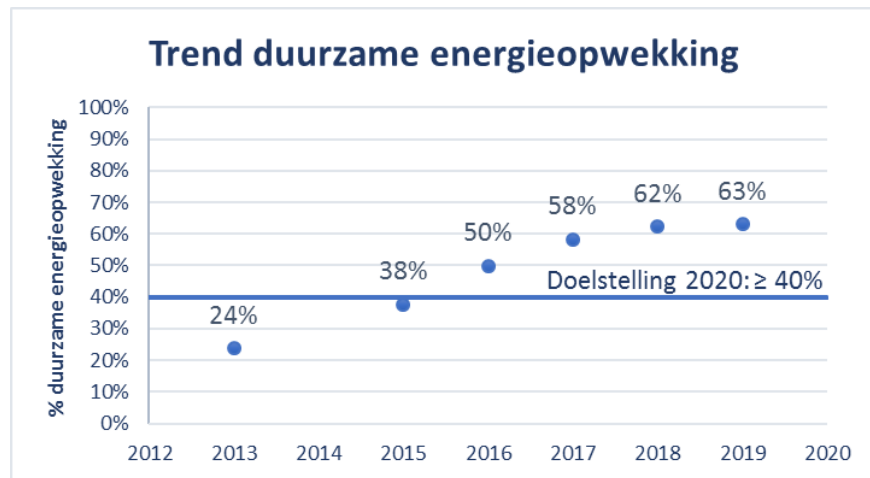
Kostenverschuivingen

Naast de hierboven toegelichte financiële afwijkingen, hangen verschillende afwijkingen samen met kostenverschuivingen tussen de programma's. Zo zijn er vanuit de organisatie meer uren besteed aan de Omgevingswet dan begroot. Daarnaast zijn er ook verschuivingen in type kosten. Bij het informatiebeheerbudget (€ 500.000) is meer ingehuurd dan begroot, maar dit is gecompenseerd door minder kosten aan uitbesteding.

2.1.7 Veranderprogramma's

Duurzaam HHSK

Er lopen verschillende projecten die zich richten op energiebesparing. Voor wat betreft duurzame energie zijn eind juni de eerste twee projecten 'zonnepanelen op dak' voltooid. Het gaat hierbij om de afvalwaterzuiveringsinstallaties Kortenoord en Groenedijk. Verder is het gemaal Krimpenerwaard uitgerust met een nieuwe pomp die zelf energie opwekt. Er zijn nieuwe projecten in voorbereiding, voor meer zonnepanelen op daken en op de grond.



Figuur V1: Percentage duurzame energieopwekking van HHSK. Het percentage is in de periode van 2013 tot 2019 gestegen van 24% naar 63%. De doelstelling voor 2020 van 40% is al in 2016 behaald. De doelstelling voor 2025 is 100% duurzame energieopwekking.

In twee RES-regio's zijn de conceptversies van de Regionale Energie Strategie (RES) ingeleverd. Dit omvat een nauwe samenwerking tussen gemeenten, provincie, waterschappen en maatschappelijke organisaties.

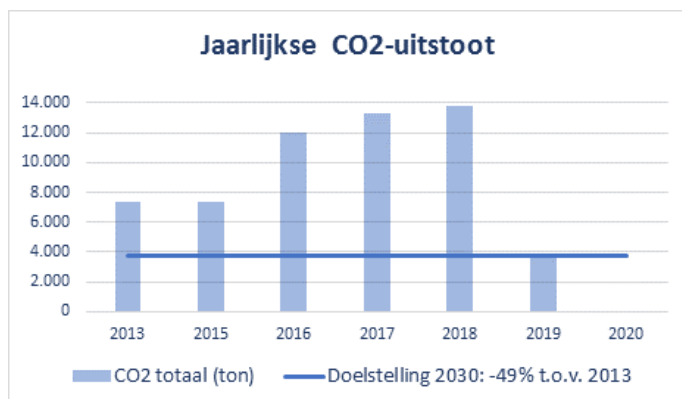
De doelstelling voor het terugdringen van CO₂-uitstoot is behaald. Deze uitstoot is gebaseerd op energieverbruik en brandstofverbruik. Vooral door de inkoop van Nederlandse windenergie is deze ver teruggebracht (in 2019 52% minder dan in 2013). Mogelijk zullen we in de toekomst ook rekening moeten houden met de uitstoot van andere broeikasgassen, zoals methaan en lachgas. Dit geldt ook voor de CO₂-uitstoot door het gebruik van grondstoffen en de CO₂-voetafdruk van onze leveranciers en (onder)aannemers.

Voor de pijler 'grondstoffen en circulaire economie' werken we de aanbevelingen van de materiaalstroomanalyse, samen met de betrokken afdelingen nader uit. Zo is de ontwikkeling van een inkoop-tool voor duurzame polymeren gestart. Ook zoeken we naar circulaire toepassingen voor bagger en maaisel.

In november 2020 is het rapport Biodiversiteit, inventarisatie van kansen in eigen beheer afgerond. Op basis van dit rapport zijn aandachtspunten bepaald op het gebied van biodiversiteit. Er zijn doelen in kaart gebracht waarmee we kunnen bijdragen aan het herstel van

biodiversiteit. Deze doelen zijn het maken van een groen-blauw netwerk en het zorgen voor gunstige omstandigheden voor bestuivers en Rode Lijst-soorten.

In 2020 zijn twee trainees gestart die met de duurzaamheidsdoelen aan de slag zijn gegaan. Om kennis op te doen en onze ervaringen ook buiten de organisatie te delen, zijn we aangesloten bij verschillende netwerken op duurzaamheidsgebied. We blijven ook aandacht besteden aan het delen van kennis en ervaringen binnen onze eigen organisatie. Dit om duurzamer werken te stimuleren en onderdeel van ons DNA te maken.



Figuur V2: De jaarlijkse aan HHSK toegerekende broeikasgasemissie uitgedrukt in CO₂-equivalenten. Op basis van de huidige systematiek voldeed HHSK in 2019 aan de reductie doelstelling voor 2030. Bij de verwachte wijziging van de systematiek zal er echter weer een forse opgave resteren.

Omgevingswet

De belangrijkste mijlpaal in de tweede helft van 2020, was het vaststellen van de waterschapsverordening in de verenigde vergadering van 25 november.

Komend jaar richten we ons op het opstarten van een kwaliteitscyclus (PDCA ofwel Plan-Do-Control-Act) voor de waterschapsverordening. Ook brengen we twee nieuwe onderwerpen in binnen het programma: de Onderhoudsverordening en de update van een aantal beleidsregels. Tot slot zal opleiden en oefenen centraal staan in 2021.

Klimaat en ruimte

Totstandkoming herijking programmaopdracht

In de tweede helft van 2020 is het programma Klimaat en Ruimte onder de loep genomen. Er is een analyse gemaakt van draagvlak, doelgerichtheid en tempo. De kernboodschap is: 'HHSK werkt gebiedsgericht en samen met haar partners aan het aanpassen van de buitenruimte aan het veranderende klimaat'. Dit leidde tot een nieuwe programmaopdracht.

Bestuurlijke conferentie

Op 30 oktober 2020 hielden we de succesvolle digitale conferentie 'Elke Druppel Telt'. Samen met de negen betrokken gemeenten gingen we in gesprek over de uitkomsten van de gemeentelijke stresstests en de voorbereiding op de nieuwe impulsregeling. Dit

ondersteund door een film, een visueel verslag en een infographic waarin we de uitkomsten van de stresstests hadden samengevat. Het moment van de conferentie bleek zeer goed gekozen. Dat kwam doordat rond die tijd ook de publicatie plaatsvond van de impulsregeling. Er is afgesproken dat de samenwerking een vervolg krijgt op de tafels van de Werkregio's Impulsgelden (Deltaprogramma Ruimtelijke adaptatie; DPRA).

Financieel

De besteding van het investeringsbudget loopt achter. De uitgaven zijn voor 80% afhankelijk van initiatieven en projecten van derden. Met de komst van de impulsregeling van het DPRA, zal dit naar verwachting in 2021 veranderen. Daarnaast komt er een subsidieregeling voor klimaatadaptatie.



2-4 Windturbine Kralingseveer



2.2 Paragrafen

In dit hoofdstuk wordt verantwoording afgelegd over hetgeen in de overeenkomstige paragrafen van de programmabegroting 2020 is opgenomen en wat wettelijk verplicht is. De kostentoerekening komt niet terug omdat die al in de begroting is vastgesteld.

2.2.1 Ontwikkelingen in het begrotingsjaar

Externe en interne ontwikkelingen

COVID-19

De extreme belasting van onze ICT-systemen heeft in sommige periodes voor vertraging en frustratie gezorgd. De beschikbare licenties waren niet voor alle systemen toereikend en waren (technisch gezien) niet zomaar aan te passen. Daarnaast was de behoefte aan digitale middelen om goed thuis te kunnen werken groter dan er apparaten voorhanden en leverbaar waren. Heel Nederland had ineens dezelfde vraag naar laptops en iPads. Inmiddels zijn deze technische problemen grotendeels verholpen of is uitzicht op verbetering op korte termijn.

Uit een analyse zijn drie aandachtspunten gekomen waar we rekening mee moeten houden. Het digitaal en op afstand werken heeft grote impact op het welzijn en de belastbaarheid van medewerkers en management. Dit houdt nauw verband met de duur van de maatregelen. Hoe

langer de duur, hoe groter de impact.

De kans op uitval wordt daarmee steeds groter. Ook wordt de kans op stijgend verzuim groter, zeker gezien de nieuwe Covid-19-varianten. Hierbij valt op dat enkele medewerkers die het virus gehad hebben, langdurig een negatief effect ervaren op hun gezondheid, concentratievermogen en energie. Dit heeft ook impact op het werk dat gedaan kan worden. Er is zeker ook de komende tijd veel aandacht van leidinggevenden nodig voor welzijn en betrokkenheid van medewerkers. Hierdoor kunnen andere managementtaken in de knel komen en kan niet altijd op tijd 'geleverd' worden. Ook blijkt dat niet al het werk digitaal en op afstand kan worden uitgevoerd. Vooral ontwikkeling, innovatie en het opleiden en trainen van medewerkers, en ook de afstemming met de omgeving en participatie, zijn digitaal moeilijker of soms helemaal niet mogelijk. Al laatste moet rekening

gehouden worden met het 'opdroogeffect'. Het voorbereiden van nieuwe werkzaamheden loopt vertraging op door het digitale en op afstand werken en kan hierdoor niet goed worden opgepakt. Hierdoor kan de werkvoorraad voor bijvoorbeeld onderhoud en investeringen opdrogen als het reeds geplande werk in de loop van het jaar afgerond is.

De externe en interne ontwikkelingen per programma staan in paragraaf 2.1

Belangrijke afwijkingen in de cijfers van de meerjarenraming

In het meerjarenperspectief 2020 (over de periode 2021-2024) zijn de volgende structurele kostenverhogingen en verwachte baten doorgevoerd:

- Het rentepercentage is bijgesteld van 1% naar 0,5% in 2021 en daarna oplopend met 0,1 per jaar tot 2024;
- Hogere bijdrage aan muskusrattenbeheer € 80.000;
- Kosten voor de doorontwikkeling van asset management € 50.000;
- Daling/besparing van € 400.000 per jaar door energiebesparende maatregelen en subsidie-inkomsten (SDE+);
- De bijdrage aan AQUON neemt in de komende jaren toe met minimaal € 35.000;
- De kosten voor grensoverschrijdend afvalwater nemen gemiddeld met € 1.300.000 toe;
- De kosten voor de controle van de jaarrekening (accountantskosten) van het hoogheemraadschap, stijgen met € 55.750 naar € 90.750.

2-5 Peilscheidingen in Krimpenerwaard



2.2.2 Financiering

Het financieringsbeleid van het hoogheemraadschap is vastgelegd in het treasurystatuut en heeft als doel een formeel kader te scheppen waarbinnen de financierings- en beleggingsactiviteiten van het hoogheemraadschap plaats dienen te vinden. In de wet financiering decentrale overheden (Wet fido³) zijn kaders gesteld voor een verantwoorde, prudente en professionele inrichting van de treasury- functie van decentrale overheden. De belangrijkste doelstellingen van deze wet zijn: het bevorderen van een solide financiering en kredietwaardigheid van decentrale overheden, het beheersen van renterisico's en het vergroten van transparantie.

Financieringsbehoefte

Korte rente

In 2019 was sprake van een laag renteniveau voor zowel kort- als langlopende leningen. De rente die het hoogheemraadschap gemiddeld in 2020 betaalde voor schulden op de betaalrekening (rekening-courantkrediet) bedroeg 0,0%. De rente op kort geld (minder dan 1 jaar) was gedurende 2020 negatief. In 2020 is één kasgeldlening afgesloten tegen een rente van -0,42%.

Lange rente

In 2020 is één langlopende lening afgesloten tegen een rente van -0,08% met een looptijd van 10 jaar.

³ [Wet financiering decentrale overheden](#)

Bedragen x € 1.000

Financiering 2020

Afname vaste activa (afschrijving)	-13.999
Aflossingen leningen uitgegeven geld	0
Netto investeringen	13.227
Aflossingen leningen opgenomen geld	-11.750
Mutaties reserves en voorzieningen	1.931

Financieringsbehoefte -10.590

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Kasgeldlimiet

Op grond van de Wet fido is voor waterschappen het maximumbedrag voor het aantrekken van kort geld bepaald op 23% van het begrotingstotaal. Voor 2020 bedroeg de kasgeldlimiet € 24,6 miljoen. De Wet fido stelt als norm dat de maximale overschrijding van de kasgeldlimiet maar twee opeenvolgende kwartalen mag zijn. In 2020 is het hoogheemraadschap binnen de kaders van de kasgeldlimiet gebleven.

Overzicht kasgeldlimiet per kwartaal 2020

Omschrijving (bedragen * € 1 miljoen)	Q1 2020	Q2 2020	Q3 2020	Q4 2020
-Toegestane kasgeldlimiet 23% begrotingstotaal	-24,6	-24,6	-24,6	-24,6
-Werkelijke kortlopende financiering	12,8	1,1	12,9	5,5
Overschrijding (+) of onderschrijding (-)	-11,8	-23,5	-11,7	-19,1

Schatkistbankieren

Sinds 2014 moeten de decentrale overheden hun overtollige (liquide) middelen in 's Rijks schatkist aanhouden. Hierbij is sprake van een drempelbedrag. Indien overtollige middelen de omvang van de drempel niet overschrijden, mogen die middelen buiten de schatkist worden gehouden. De hoogte van deze drempel bedraagt 0,75% van het begrotingstotaal € 106,7 miljoen. Voor het hoogheemraadschap is het drempelbedrag in 2020 vastgesteld op € 800.250. In 2020 bleef het hoogheemraadschap onder dit drempelbedrag. Er zijn dus geen middelen in de schatkist aangehouden.

Schatkistbankieren				
Maand	Q1	Q2	Q3	Q4
1e maand	-	-	-	-
2e maand	-	-	-	-
3e maand	-	-	-	-

Renterisiconorm

De renterisiconorm beoogt een zodanige opbouw van de leningenportefeuille, dat de risico uit hoofde van rente aanpassing en herfinanciering van leningen beperkt blijft. De jaarlijkse verplichte aflossingen en renteherzieningen mogen niet meer bedragen dan 30% van het begrotingstotaal bij aanvang van het betreffende jaar. De renterisiconorm bedroeg in 2020 € 32 miljoen. Met de aflossing van € 12,5 miljoen aan bestaande leningen in 2020 van is het hoogheemraadschap binnen deze norm gebleven.

Rentegevoeligheidsanalyse

De leningenportefeuille van het hoogheemraadschap is in zeer grote mate ongevoelig voor de rente ontwikkelingen.

De gesloten leningenovereenkomsten zijn gedurende looptijd rentevast en worden gedurende de looptijd geheel afgelost. Een renteherziening tussentijds vindt niet plaats.

Renteomslag

De rentekosten worden toegerekend aan de beleidsproducten. Deze toerekening vindt plaats via de renteomslag. Het renteomslagpercentage (rekenrente) wordt bepaald door de begrote rentekosten te delen door de begrote boekwaarde van de vaste activa per 1 januari van het betreffende jaar. Het gehanteerde renteomslagpercentage over 2020 bedraagt 1,54%.

Netto schuldquote

De netto schuldquote is een indicator voor de schuldpositie. Het bestaat uit de hoogte van de schuld in verhouding tot de jaarlijkse belastingopbrengsten. De netto schuld mag volgens onze eigen kaderstelling niet hoger worden dan 2,8 maal de jaarlijkse belastingopbrengsten. Met een netto schuldquote van 1,89 is het hoogheemraadschap hierbinnen gebleven.

Kengetallen	2020	2019
Solvabiliteit <i>(eigen vermogen in percentage van het totaal vermogen)</i>	14%	15%
Netto schuldquote <i>(netto schuld in verhouding tot de totale belastingopbrengsten)</i>	-1,87	-2,04

2.2.3 Risicomanagement

In de risicoparagraaf van de jaarrekening worden een aantal zaken vermeld waarover bij het samenstellen van deze jaarrekening nog (financiële) onzekerheid bestaat. Deze risico's kunnen van invloed zijn op het toekomstige jaarresultaat. Het gaat hier om enkele nog lopende civielrechtelijke procedures. Vanwege het belang van vertrouwelijkheid in deze nog lopende procedures en het openbare karakter van de jaarrekening is in de tekst hieronder de financiële omvang van een mogelijke negatieve uitkomst van de procedures niet meegenomen. Deze gegevens zijn wel opgenomen in het risicoregister van het hoogheemraadschap.

Tabel 3 kans en impact van geheel van risico's met impact kleiner dan €250.000

Kans	Exploitatie	Investerings	Totaal
groot	125.000	200.000	325.000
gemiddeld	335.000	0	335.000
klein	350.000	250.000	600.000
Totaal	810.000	450.000	1.260.000

In de tabel hierna zijn de operationele risico's gegeven voor zover bekend ten tijde van de totstandkoming van de jaarrekening 2020. Dit zijn risico's die impact kunnen hebben op eerstvolgende begrotingsjaren. Bij de risico's die mogelijk leiden tot hogere investeringsuitgaven, wordt alleen het effect op de exploitatie (kapitaallasten) meegenomen in het weerstandsvermogen. De extra kosten van investeringen komen namelijk verspreid over meerdere jaren ten laste van de exploitatie (via rente- en afschrijvingslasten).

Tabel 4 operationele risico's HHSK inventarisatie voorjaar 2021

Prog.	Operationeel risico	Kans	Impact in €	expl / inv	netto effect
1	Fluctuaties bijdragen HWBP	groot	500.000	expl	500.000
1	Buitengewoon onderhoud regionale keringen	gemiddeld	250.000	expl	250.000
2	Preventief onderhoud kunstwerken	gemiddeld	250.000	expl	250.000
2	kosten aanpassing afluut Eendragtspolder	gemiddeld	2.000.000	inv	80000
2	subsidie onderhoudskosten molens	gemiddeld	250.000	expl	250.000
3	Bijdrage aan renovaties van zuiveringstechnische werken samenwerkingspartners	gemiddeld	500.000	expl	500.000
3	Grensoverschrijdend afvalwater	gemiddeld	1.200.000	expl	1.200.000
3	Slibontwatering	groot	300.000	expl	300.000
3	Afvalstoffenheffing	groot	950.000	expl	950.000
4	Verwijderen teerhoudend asfalt	gemiddeld	300.000	expl	300.000
4	Buitengewoon onderhoud/reconstructie in relatie tot natuurontwikkeling (bv Veenweiden)	gemiddeld	9.000.000	inv	450.000
5	Schending van de AVG	klein	500.000	expl	500.000
OP	Belastinginkomsten: kwijtschelding en oninbaar	groot	1.000.000	expl	1.000.000
OP	jaarlijkse bijstelling cao	groot	350.000	expl	350.000
	Totaal		17.350.000		6.880.000

In deze tabel met de operationele risico's zijn alleen risico's opgenomen waarvan de financiële impact hoger dan € 250.000 wordt ingeschat.

Stichting Eendragtspolder/HHSK inzake een claim over de overdracht eigendom grond.

Toelichting: op 3 april 2020 is het hoogheemraadschap gedagvaard door 33 bewoners die vorderen dat grond onrechtmatig door het hoogheemraadschap is verkocht aan de gemeente. Op 11 november 2020 is namens het hoogheemraadschap een conclusie van antwoord ingediend waarin het hoogheemraadschap zich beroept op verjaring

en stelt dat er derhalve geen sprake is van onrechtmatigheid.

Risico lagere opbrengst zuiveringsheffing bedrijven boekjaar 2020

De zuiveringsheffing bedrijven wordt grotendeels opgelegd op basis van het waterverbruik. Voor het boekjaar 2020 zijn de voorlopige aanslagen opgelegd. De grondslag voor de voorlopige aanslag zijn de meest recente opgelegde definitieve aanslagen over de boekjaren 2018 en 2019. De definitieve gegevens voor boekjaar 2020 zijn nog niet bekend.

Vanaf medio maart 2020 heeft ons land te maken met de gevolgen van Covid-19. Als gevolg hiervan zal bij diverse bedrijven het werkelijk waterverbruik over 2020 fors lager zijn. Echter worden de juiste gegevens (werkelijk waterverbruik) pas later in 2021 bekend. Zodoende is het niet mogelijk om op dit moment een goede onderbouwing van de daling te maken. Wegens het ontbreken van de relevante gegevens is besloten om voor de berekening van opbrengst boekjaar 2020 uit te gaan van meest recente gegevens. Deze procedure is gelijk aan voorgaande jaren. De eventuele afwijkende opbrengst zal verwerkt worden in de komende jaarrekening(en) en in de tussentijdse kwartaalrapportages van de RBG zal hierover worden gerapporteerd.

2-6 Boven afsluiting IJsseldijk en onder wateroverlast in Rotterdam



2.2.4 Weerstandvermogen

Het benodigde weerstandsvermogen is een ratio die de mate aangeeft waarin de organisatie beschikt over buffers om onverwachte financiële tegenvallers (risico's) op te vangen. Het weerstandsvermogen wordt bepaald door de beschikbare weerstandscapaciteit (de reserves) te delen door de benodigde weerstandscapaciteit (zie paragraaf risicomangement).

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{\text{Beschikbare weerstandscapaciteit}}{\text{Benodigde weerstandscapaciteit}}$$

$$\text{Ratio weerstandsvermogen} = \frac{32.885}{6,88} = 4,8$$

Het hoogheemraadschap hanteert een minimale ratio van 1,4 voor de ratio weerstandsvermogen.

Waarderingstabel weerstandsvermogen

Waardering- cijfer	Ratio weerstands- vermogen	Betekenis
A	>2	Uitstekend
B	1,4 - 2	Ruim voldoende
C	1 - 1,4	Voldoende
D	0,8 - 1	Matig
E	0,6 - 0,8	Onvoldoende
F	< 0,6	Ruim onvoldoende

De beschikbare weerstandscapaciteit wordt gevormd door:

- de algemene reserve. Deze is voor het bestuur aanwendbaar en bedoeld om risico's op te vangen;
- de bestemmingsreserves. De saldi van deze reserves kunnen zo nodig gebruikt worden voor het opvangen van risico's. Dit geldt zowel voor de tariefregulatie-reserves als de overige bestemmingsreserves;
- de mogelijkheid extra belastingopbrengsten te genereren. Deze optie proberen we te vermijden door het voeren van prudent financieel beleid. Daarom nemen we dit niet mee in de berekening van de beschikbare weerstandscapaciteit.

Eigen vermogen	
Algemene reserves	€ 5.000.000
Bestemmingsreserves tariefregulatie	€ 23.734.321
Overige bestemmingsreserves	€ 6.291.000
Nog te bestemmen resultaat	€ -2.140.678
Totaal	€ 32.884.643

2.2.5 Waterschapsbelastingen & overig

Belastingopbrengsten

Toelichting op de onderstaande tabel: de minus bij 'begroting' en 'realisatie' geeft een belastinginkomsten aan en positief een mindering daarop.

Bedragen x € 1.000

Dekkingsmiddelen en saldo	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie 2020 *	Vershil begroot - realisatie	JR 2019	Vershil 2020-2019
Watersysteemheffing						
Belastingopbrengsten	-51.793	-52.172	-54.579	2.408	-50.484	-4.095
Kwijtschelding	2.503	2.827	2.594	233	2.473	121
Oninbaar	437	812	371	441	653	-283
Subtotaal Watersysteemheffing	-48.852	-48.532	-51.615	3.082	-47.358	-4.256
Zuiveringsheffing						
Belastingopbrengsten	-39.443	-40.894	-41.337	443	-38.583	-2.754
Kwijtschelding			-35	35	33	-68
Oninbaar	434	807	530	278	801	-272
Subtotaal Zuiveringsheffing	-39.009	-40.087	-40.842	755	-37.749	-3.093
Wegenheffing						
Belastingopbrengsten	-4.388	-4.388	-4.415	27	-4.297	-119
Kwijtschelding	52	59	62	-3	52	10
Oninbaar	9	18	8	9	32	-24
Subtotaal Wegenheffing	-4.326	-4.312	-4.345	33	-4.212	-133
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-350	-350	-980	630	-356	-624
Totaal	-92.538	-93.281	-97.782	4.501	-89.675	-8.107

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

* Het minteken bij realisatie staat voor inkomsten

Toelichting

De Regionale Belasting Groep (RBG) heft en int alle waterschapsbelasting in opdracht van het hoogheemraadschap. In vergelijking met 2019 nam de totale netto belastingopbrengst met € 7.483.000 toe. Dit is een toename van 7,7% ten opzichte van het resultaat in 2019. De totale netto belastingopbrengst in 2020 is € 3.870.000 hoger dan de bijgestelde begroting; een verschil van 4,16%. Het positieve resultaat ten opzichte van de begroting na wijziging, is voornamelijk het gevolg van hogere belastingopbrengsten voor de watersysteemheffing (€ 3.082.000). De netto belastingopbrengst van de zuiveringsheffing is € 755.000 hoger en de belastingopbrengst van de wegenheffing is € 33.000 hoger.

Binnen de watersysteemheffing zit het positieve resultaat voornamelijk in de categorie gebouwd (€ 2.481.000) en bij ingezetenen (€ 627.000). De toename bij gebouwd wordt veroorzaakt door hogere WOZ-waardes en door areaaluitbreiding door nieuwbouw. De uiteindelijke WOZ-waardes zijn hoger dan door de gemeenten was aangegeven in de mei-circulaire 2019. De hogere opbrengst bij de categorie ingezetenen komt voornamelijk door lagere kwijtschelding en oninbaarheid.

Binnen de zuiveringsheffing voorzagen we in de bijgestelde begroting al een toename van de belastingopbrengsten door een stijging van het aantal vervuilingseenheden. De uiteindelijke belastingopbrengsten zijn uiteindelijk

€ 453.000 hoger dan de bijgestelde begroting. Voornamelijk veroorzaakt door meer vervuilingseenheden die aan het licht kwamen bij uitgevoerde leegstandscontroles bij bedrijven. Tevens valt de oninbaarheid bij de zuiveringsheffing lager uit dan voorzien.

Kwijtschelding en oninbaar

Het effect van het coronavirus op kwijtschelding en 'oninbaar' is lager dan ingeschat in de bijgestelde begroting. Halverwege het jaar werd de impact van het coronavirus forser ingeschat.

In 2020 is de kwijtschelding € 265.000 lager dan de begroting na wijziging.

De totale kwijtschelding is ten opzichte van 2019 toegenomen met € 63.000, een stijging van 2,5%.

In 2020 was € 909.000 oninbaar. Dit is € 728.000 minder dan de begroting na wijziging en € 579.000 minder dan in 2019. De daling van 'oninbaar' ten opzichte van vorig jaar komt doordat in 2019 een extra storting van € 569.700 in de voorziening oninbare debiteuren RBG is geboekt. Deze storting is in 2019 gedekt door de vrijval van de reserve voor problematische schulden.

Dividend en overige algemene opbrengsten

De - nog uit te keren - dividendopbrengst van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) bedraagt € 980.000. Dit is € 630.000 meer dan begroot. Op advies van de Europese Centrale Bank (ECB) heeft de NWB de uitkering van dividend aan haar publiekelijke aandeelhouders uitgesteld. Achtergrond hiervan is de aanzienlijke schok van de Covid-19-maatregelen voor de economie en de voorziene rol voor banken om de effecten zoveel mogelijk te beperken.

2-7 Eendrachtspolder



2.2.6 Incidentele baten en lasten

Het resultaat is beïnvloed door incidentele baten en lasten. Onder dit begrip wordt verstaan de baten en lasten van materiële betekenis die eenmalig in drie begrotingsjaren voorkomen. Omdat de incidentele baten en lasten de reguliere, structurele nettolasten kunnen vertekenen en relevant zijn voor het beoordelen van de financiële positie zijn ze hieronder in beeld gebracht.

Overzicht incidentele baten en lasten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving	Begroting na wijziging	jaarrekening	incidentele lasten	incidentele baten	jaarrekening excl. incidentele baten/lasten
Lasten	99.967	99.923	745		99.178
Baten	-93.281	-97.782		-1.696	-96.086
Saldo baten en lasten	6.686	2.141	745	-1.696	3.092
Voorstel resultaatbestemming*					
Onttrekking bestemmingsreserves	128	230	230		230
Storting bestemmingsreserves		-1.056		-1.056	-1.056
Onttrekking tariefegalisatiereserves	6.558	3.055	3.055		3.055
Storting tariefegalisatiereserves		-88		-88	-88
Structureel resultaat	0	0	-2.540	-552	951

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

*Er zijn geen formele onttrekkingen of stortingen begroot

Toelichting

Het jaarresultaat (saldo baten en lasten) is € 2.141.000 negatief. Zonder een voordelig incidentele baat was het structureel tekort circa € 951.000 hoger ofwel € 3.092.000 geweest. Het resultaat wordt volledig gedekt uit de tariefegalisatiereserves.

Specificatie incidentele baten en lasten

Programma	Onderwerpen	Begroot	incidentele lasten	incidentele baten
OP	Uitlening personeel in verband met detachering	-54.000		-553.000
OP	Organisatiebudget informatiebeheer	500.000	500.000	
5	Herijking educatiebeleid	50.000	54.731	
2	Budget Waterbeheerplan	50.000		
5	Advieskosten t.b.v. toezicht Project A16 R'dam	50.000	50.000	
5	Vastgoedbeheer	135.000	135.000	
OP	Inleen inkoop en P&C	70.000		
5	Afkoop Erfpacht			-56.000
OP	Inleen audits	55.000	-	
2/3	SDE subsidies	-115.600		-
5	Verkoop grond	-850.000		-964.099
5	Subsidie voor verkeersveiligheid			-73.000
4	Verkoop tractor			-50.000
	Totaal	-109.600	744.731	-1.696.099

2.2.7 Verbonden partijen

Vanuit publiek belang gaat het hoogheemraadschap banden aan met derde partijen, verbonden partijen genoemd. Het doel hiervan is om een publieke taak uit te voeren. Het hoogheemraadschap heeft bij deze verbintenis een financieel en een bestuurlijk belang. Met het vaststellen van de nota verbonden partijen (verenigde vergadering 27 maart 2013) scheidt de verenigde vergadering als algemeen bestuur van het hoogheemraadschap een kader voor het aangaan, besturen en evalueren van verbonden partijen en deelnemingen. In de bijlage van dit jaarverslag staat een uitgebreid overzicht van de ontwikkelingen bij elke verbonden partij. Onderstaand een overzicht van de verbonden partijen met een korte toelichting.

1. Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB Bank)

De NWB Bank is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de overheidssector. De bank arrangeert kort- en langlopende kredieten voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water (w.o. waterschappen) en duurzaamheid. De NWB Bank financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van haar vermogenspositie en triple-A-rating van Moody's en AA+rating van Standard & Poor's.

2. Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis (HWH)

Het Waterschapshuis heeft de taak om samenwerking tussen waterschappen op ICT-gebied te bevorderen. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast streeft het HWH naar een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven. HWH ondergaat een transitie naar een flexibeler personeelsbestand c.q. kostenstructuur (HWH 2.0). Het hoogheemraadschap volgt dit verbeterproces binnen HWH nauwlettend.

3. Gemeenschappelijke regeling de Regionale Belasting Groep

De Regionale Belasting Groep heft en int sinds 2010 belastingen voor de deelnemende lokale overheden, het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap van Delfland en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.

4. Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009 (GR)

De GR behartigt en coördineert de belangen van de deelnemende waterschappen rond de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen. De kerntaak van de GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de HVC Groep en het afstemmen van de activiteiten die met of door HVC voor de deelnemende waterschappen worden uitgevoerd.

De GR oefent een actief aandeelhouderschap uit om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen. Zeggenschap binnen HVC is niet alleen direct gebonden aan het aandeelhouderspercentage in HVC, maar vooral aan de invulling daarvan. In dat kader wordt geparticipeerd in de Raad van Commissarissen van HVC en maken vertegenwoordigers van de waterschappen deel uit van zowel het bestuurlijk Innovatieplatform als het ambtelijk Kennisplatform van HVC.

5. Gemeenschappelijke regeling AQUON

Het doel van de gemeenschappelijke regeling AQUON is om op het gebied van laboratoriumactiviteiten te komen tot kennisdeling en kennisontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.

6. Unie van Waterschappen

De Unie van Waterschappen (UvW) treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de rijksoverheid en andere overheidsgerelateerde organisaties, zoals VNG. De UvW behartigt de belangen van de waterschappen en stimuleert kennisuitwisseling en samenwerking.

Resultaat: De doelstellingen, prestaties en resultaten van de verbonden partijen geven - met uitzondering van de Unie van Waterschappen en de gemeenschappelijke regeling AQUON - geen aanleiding tot verdere opmerkingen.

Voor een uitgebreidere informatie zie bijlage verbonden partijen

2.2.8 Onttrekkingen aan overige bestemmingsreserve en voorzieningen

Hiervoor wordt verwezen naar de [paragraaf 3.4 Reserve en voorzieningen](#).

In de paragraaf betreffende de onttrekkingen aan overige bestemmingsreserves en voorzieningen wordt ingegaan op de bedragen die rechtstreeks uit voorzieningen worden onttrokken alsmede op het beroep dat op de overige bestemmingsreserves, bedoeld in artikel 4.52, eerste lid, onderdeel c, wordt gedaan.

2-8 Baggerwerk bij Tweemanspolder



2.2.9 Bedrijfsvoering & sociaal jaarverslag

Personeel en organisatie/sociaal jaarverslag

Ons personeel staat aan de basis van ons succes. Zonder goed functionerende medewerkers kunnen wij niet uitgroeien tot het waterschap waarover burgers en bedrijven het meest tevreden zijn. Dit vraagt om goed werkgeverschap van het hoogheemraadschap. In 2020 hebben we daarom de volgende doelen opgesteld: *Wij zorgen voor een **plezierige, gezonde en veilige** werkomgeving waarin medewerkers **het beste uit zichzelf** kunnen halen. Voor iedereen is er uitdagend werk, met ruimte en verantwoordelijkheid. Wij dagen onze medewerkers uit om hun talent optimaal in te zetten en stimuleren hen om zich **blijvend te ontwikkelen**.*

Waarom we dit zo belangrijk vinden? Omdat gelukkige medewerkers de beste medewerkers zijn, die net dat stapje extra zetten om hét verschil te maken voor onze omgeving. Om dit te kunnen realiseren zetten wij in op duurzame inzetbaarheid van medewerkers, het benutten van talent, het beter opsporen en aantrekken van nieuw talent, het bewuster omgaan met veiligheid en gezondheid, en meer wendbaarheid en flexibiliteit van de organisatie. In het afgelopen jaar hebben we hiervoor diverse inspanningen gedaan, en in de komende jaren blijven we dat doen. Elk jaar informeren wij de hele organisatie schriftelijk over de kengetallen van het totale personeelsbestand en het gevoerde sociaal beleid in het sociaal jaarverslag.

Personeel

De totale netto personele lasten zijn € 19.000 hoger dan begroot. Het nadeel komt voornamelijk door een extra boeking IKB- en niet opgenomen -wettelijk- verlof, die we vanaf nu jaarlijks moeten reserveren. Vanwege de pandemie is er meer ingehuurd (€ 949.000). De post uitkeringen aan voormalig bestuur en personeel is met circa € 53.000 overschreden. Er is meer detacheringsopbrengst (€ 187.000) dan begroot.

Bedrag x € 1.000

Personele lasten 2020	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie 2020	Restant	JR2019
Loonsom	30.257	30.088	29.016	1.072	26.951
Inhuur	1.342	3.322	4.271	-949	4.448
Voormalig bestuur en personeel	154	154	207	-53	323
Overige personele kosten	757	757	1.033	-275	748
Subtotaal	2.254	4.233	5.511	-1.278	5.520
Totaal Personele lasten	32.511	34.321	34.528	-206	32.470

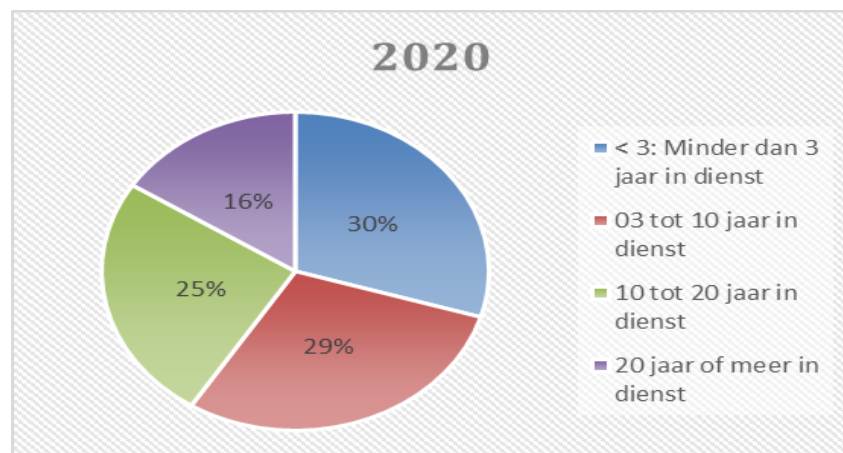
Personele Baten 2020	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie 2020	Restant	JR2019
Opbrengsten personeel	-54	-366	-553	187	-929
Totaal Personele baten	-54	-366	-553	187	-929
Netto Personele lasten	32.457	33.956	33.975	-19	31.541

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Dienstjaren /aantal medewerkers

Jaar	Minder dan 3 jaar (aantal medewerkers)	3 tot 10 jaar (aantal medewerkers)	10 tot 20 jaar (aantal medewerkers)	20 jaar of meer	Totaal
2020	110	109	93	59	371
2019	110	104	82	61	357
2018	104	107	71	61	343

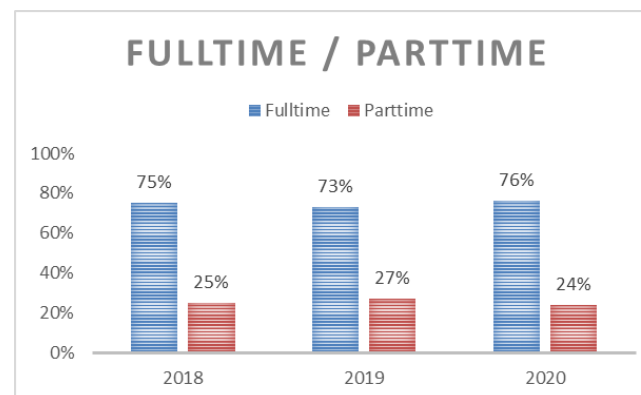
Van de totaal 371 medewerkers in 2020 heeft 30% (110 medewerkers) een dienstverband korter dan drie jaar. Daarnaast heeft 29% (109 medewerkers) een middellang dienstverband van drie tot tien jaar. Verder heeft 41% (152 medewerkers) een lang dienstverband (langer dan tien jaar). De verhoudingen zijn in de loop der jaren vrijwel hetzelfde.



Fulltime-parttime

De verdeling fulltime versus parttime is in 2018, 2019 en 2020 redelijk stabiel. In 2020 had 76% van de medewerkers een fulltime dienstverband, terwijl 24% parttime werkte.

Jaar	Fulltime	Parttime
2020	283	88
2019	260	97
2018	258	85



Kengetallen personeelsbeleid	2020	2019	2018
Bezetting (aantal medewerkers)	371	357	343
Bezetting (fte)	348,58	333,43	320,73
Formatie (fte)	357,13	344,69	338,67
Aantal mannen	227	218	209
Aantal vrouwen	144	139	134
Aantal stagiaires	21	29	23
Gemiddelde leeftijd	45,63	46,32	46

Instream-doorstroom & uitstroom

Personeelsverloop en vacatures	2020	2019	2018
Instream	43	46	40
Doorstroom	23	20	26
Uitstroom	25	37	29
Vacatures	61	44	79

In 2020 hebben we ons meer moeten inspannen (het bedenken en uitzetten van gerichte acties, inzetten van meer socialmedia-kanalen, netwerk van medewerkers) en hebben we hogere kosten gemaakt om vacatures ingevuld te krijgen. Ook zijn we onder meer aan de slag gegaan met arbeidsmarktcommunicatie en het verbeteren van onze werving- en sollicitatieprocedure.

In 2020 verwelkomden we in totaal 43 nieuwe medewerkers. In 2019 waren dat er 46 (2018: 40).

Het aantal vacatures in 2020 is hoger dan in voorgaande jaren. In 2020 waren er 61 openstaande vacatures. Dit is inclusief de tien vacatures die dit jaar zijn ontstaan vanwege de herinrichting bij de afdeling Watersystemen. Van deze tien vacatures zijn er zeven binnen de afdeling Watersystemen ingevuld, twee binnen het hoogheemraadschap en een vacature staat nog open. Van de twee vacatures binnen het hoogheemraadschap bestond er eentje uit de functie van teamleider.

Er zijn zeven lopende vacatures. Deels komt dit omdat invulling niet gelijk is gelukt en deels omdat ze pas laat in december intern zijn opengesteld.

Vacatures die meer dan een keer zijn uitgezet:

- Adviseur Beheer & Onderhoud (derde keer extern uitgezet zonder resultaat en daarna ingevuld door headhunter)
- Juridisch Adviseur Vastgoed (nu voor de derde keer extern, schaal is eerst van 11 naar 10 gezet)
- Onderhoudsmonteur Installatietechniek (staat voor de tweede keer open)
- Onderhoudsmonteur Elektrotechniek (staat voor de tweede keer open)
- Procesautomatiseerder (staat voor de tweede keer open)
- Senior Adviseur Assetmanagement (wordt in 2021 voor de tweede keer uitgezet)
- Business Controller (na twee keer ingevuld)
- Vergunningverlener (na twee keer ingevuld)

Vacatures vervuld door externe kandidaten: 25

Vacatures vervuld door interne HHSK medewerkers: 9

Vacatures vervuld via convenantpartners (andere waterschappen): 3

Vacatures vervuld door inhuur personeel: 5

Vacatures vervuld via een headhunter: 1

Gezamenlijke werving: 1 (Programmamanager Veenweiden, met Provincie Zuid-Holland)

Formatie en bezetting

Op peildatum 31 december 2020 werkten er 371 medewerkers bij het hoogheemraadschap. Op dezelfde peildatum in 2019 waren dit 357 medewerkers (2018: 343 medewerkers). Van 2018 naar 2019 kwam er 6,02 fte bij, en van 2019 naar 2020 was dit ruim het dubbele: 12,44.

Samenstelling personeel en gemiddelde leeftijd

Ongeveer 61% van de medewerkers is man en 39% is vrouw. We zien in de afgelopen jaren een lichte stijging van het aantal vrouwen binnen onze organisatie. Qua percentage is het aantal mannen en vrouwen gelijk gebleven.

Opleidingsbudget

Budget	Realisatie	In % loonsom
€ 633.052	€ 471.081	2,1%

Ziekteverzuim

Jaar	verzuimpercentage	Meldingsfrequentie
2020	3,6%	0,77
2019	4,3%	1,24
2018	4,5%	1,32

Het verzuimpercentage en de meldingsfrequentie zijn enigszins gedaald en liggen onder onze norm van 4% (verzuimpercentage) en respectievelijk 1,4 (meldingsfrequentie). Deze daling hangt samen met het thuiswerken door corona.

Stagiaires en trainees

Jaar	Stagiaires	Trainees
2020	21	3
2019	29	4
2018	20	6

Vorig jaar hebben we drie trainees in dienst genomen.

Salarisschalen

Schaal	2020	2019	2018
17	1	1	1
16	1	2	2
15	0	0	0
14	7	7	7
13	9	11	12
12	26	29	25
11	88	78	74
10	67	59	54
9	55	52	53
8	44	42	42
7	35	37	33
6	12	11	12
5	15	16	18
4	1	1	0
3	2	2	1
2	2	3	6
1	2	1	0
0	3	4	1
-	1	1	2

Inhuur

Jaar	Inhuur externe medewerker	Realisatie	Percentage loonsom
2020	70	€ 4.271.233	14,7%
2019	92	€4.448.000	16,5%
2018	59	€4.165.934	17,3%

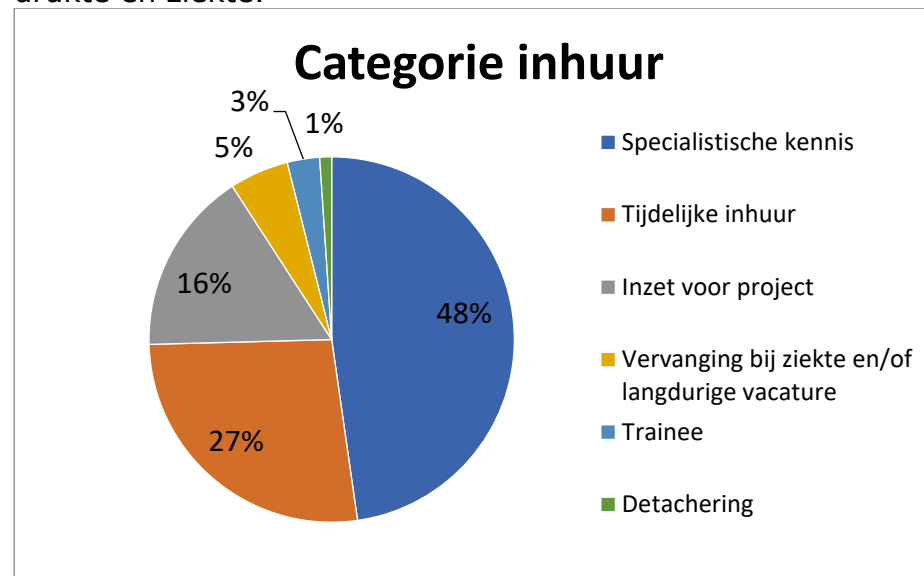
Ten opzichte van 2019 is er minder ingehuurd in 2020. Het aantrekken van tijdelijk extra personeel hing samen met:

- tijdelijke vervulling van openstaande vacatures en vervanging bij langdurige ziekte/zwangerschapsverlof en gedetacheerde medewerkers (dekking van vacatureruimte en detachingsopbrengsten);
- hogere werkvoorraad/tekort aan capaciteit;
- tijdelijke behoefte aan een deskundige op projectgebied in verband met de vele programma's en projecten;
- het ontbreken van specialistische kennis;
- trainees.

De inhuur in 2020 ziet er als volgt uit:

- Totaal 70 inleners met een gemiddeld uurtarief van € 92,66;
- Inclusief drie trainees, waarvan er een in dienst is gekomen;
- Inclusief vijf detacheringen, waarvan een in dienst gekomen;
- Een stagiair, die later in het jaar een tijdelijk contract kreeg.

De pool voor ondersteuning bij Catering is als een geteld. Bij de catering worden mensen (zeer) kortdurend ingehuurd bij drukte en ziekte.



Inhuurbehoefte per afdeling:	Aantal 2020	Aantal 2019
Afdeling Bedrijfsvoering	17	24
Afdeling Integrale Plannen en Projecten	16	24
Afdeling Bestuur, Informatie & Jur. Advies	16	22
Afdeling Publiekszaken	10	7
Afdeling Waterkeringen en Wegen	6	7
Afdeling Afvalwaterketen	3	4
Afdeling Watersystemen	2	4
Totaal	70	92

Veiligheidsmeldingen

In 2020 is in vergelijking met 2019 meer aandacht gevraagd voor het melden van incidenten. Dit heeft geleid tot een toename van het aantal meldingen. Dat is te beschouwen als een positieve ontwikkeling.

Omschrijving	2020	2019	2018	Omschrijving
Dokters-behandeling	1	2	0	Ongeval met verzuim
EHBO of gering letsel	6	15	10	Ongeval met letsel zonder verzuim
Medische oorzaak	2	0	0	Incident met een medische oorzaak niet direct gerelateerd aan werkzaamheden
Bijna ongeval	3	6	3	Ongeval zonder letsel
Gevaarlijke situatie	51	39	-	

2-9 Awzi Kortenoord



2.2.10 EMU-saldo

Het EMU-saldo is het verschil tussen inkomsten en uitgaven van alle overheden samen (Rijk, sociale fondsen en decentrale overheden). De wet houdbare overheidsfinanciën⁴ bepaalt dat het Rijk en de decentrale overheden, dus ook de waterschappen, een gelijkwaardige inspanning leveren ten aanzien van de Europese begrotingseisen. In het zogenoemde Stabiliteits- en Groeipact is per EU-lidstaat een EMU-tekort afgesproken van maximaal 3% van het bruto binnenlands product.

De Unie van Waterschappen heeft een berekening gemaakt voor de individuele referentiewaarden van de waterschappen. De EMU-referentiewaarde van het hoogheemraadschap in 2020 bedraagt € 13,7 miljoen negatief. Dit is bepaald door de Unie van Waterschappen.

Uit het overzicht EMU-saldo blijkt dat het werkelijke EMU-saldo over 2020 uitkomt op circa € 1.160.000 negatief. Dat is € 12,5 miljoen verschil met de referentiewaarde 2020 en € 14,3 miljoen minder dan geprognostiseerd (€ -15,4 miljoen) in de begroting 2020. Dit verschil komt enerzijds door de werkelijke investeringssubsidies, toevoegingen aan en betalingen rechtstreeks uit voorzieningen die hoger waren dan begroot. Anderzijds de bruto investeringsuitgaven bleven achter vanwege vertragingen, bezwaarprocedures of bijgestelde plannen. *N.B. De stand begroting na wijziging is er niet van de EMU-saldo.*

bedragen X € 1.000				
EMU-Saldo	PB2020	JR2020	Vershil	JR2019
1. Exploitatiesaldo	-5.346	-2.141	-3.205	-1.249
2. Invloed investeringen				
-/- bruto-investeringsuitgaven	33.123	23.280	9.843	18.017
+ investeringssubsidies	8.753	10.053	-1.300	7.352
+ verkoop materiële - en immateriële activa				
+ afschrijvingen	14.391	13.999	392	13.992
3. Invloed voorzieningen				
+ toevoegingen aan voorzieningen t.l.v. exploitatie	61	448	-387	1.069
-/- onttrekkingen aan voorzieningen t.b.v. exploitatie				
-/- betalingen rechtstreeks uit voorzieningen	154	238	-84	346
+ eventuele externe vermeerderingen van voorzieningen				
4. Deelnemingen en aandelen				
-/- boekwinst				
+ boekverlies				
EMU-saldo	-15.418	-1.160	-14.258	2.802

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

⁴ Overheid.nl - [Wet houdbare overheidsfinanciën](#)

3 Jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de verslaggevingsregels uit het Waterschapsbesluit en de daarbij behorende ministeriële regeling Beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen (BBVW).

3.1 Exploitatierkening naar programma's en kostendrager

In paragraaf 3.1 en 3.2 staan de verschillende doorsnedes van de exploitatierkening. In paragraaf 3.1 verantwoorden we de exploitatierkening naar programma's en kostendragers.

Bedragen x €
1.000

Programma's	Indeling naar programma's				Toerekening aan taken (kostendrager)		
	PB2020	Begroting na wijziging	Realisatie 2020	Vershil	Water-systeembeheer	Zuiverings-beheer	Wegenbeheer
Programma 1: Waterveiligheid	14.746	14.872	14.290	582	14.290		
Programma 2: Watersysteem	28.124	28.759	28.638	121	28.477	145	15
Programma 3: Afvalwater	36.012	37.548	38.989	-1.440	82	38.907	
Programma 4: Wegen	4.108	4.403	4.342	62	99		4.242
Programma 5: Omgeving en Organisatie	14.893	14.385	13.665	720	8.291	4.742	632
Totale lasten	97.884	99.967	99.923	44	51.240	43.794	4.889
Baten							
Belastingopbrengsten	-95.623	-97.454	-100.331	2.878	-54.579	-41.337	-4.415
Kwijtschelding	2.556	2.886	2.621	265	2.594	-35	62
Oninbaar	880	1.637	909	728	371	530	8
Dividenden en overige algemene opbrengsten	-350	-350	-980	630	-539	-323	-118
Totale baten	-92.538	-93.281	-97.782	4.501	-52.154	-41.166	-4.463
Resultaat	5.346	6.686	2.141	4.545	-914	2.628	427

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Voorstel te bestemmen resultaat	PB2020	Begroting na wijziging	Realisatie 2020	Vershil	Water-systeem-beheer	Zuiverings-beheer	Wegen-beheer
Saldo lasten en baten	5.346	6.686	2.141	4.545	-914	2.628	427
Onttrekking bestemmingsreserves							
Storting bestemmingsreserves							
Onttrekking tariefegalisatiereserves							
Storting tariefegalisatiereserves							
Resultaat na bestemming	5.346	6.686	2.141	4.545	-914	2.628	427

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichtingen

Een toelichting per programma is te vinden in hoofdstuk 2 (paragraaf 2.1 Programmaverantwoording). De toelichting op de waterschapsbelastingen is te vinden in paragraaf 2.2.5 Waterschapsbelastingen. De toelichting op de stortingen en onttrekkingen in de reserves staat in paragraaf 3.4 Reserves en voorzieningen.

Bestemming resultaat

Het saldo van baten en lasten is € 2.141.000 negatief. Via de verdeelsleutels⁵ worden de kosten en opbrengsten toegerekend aan de taken. De resultaten op de verschillende taken vullen we aan, of verlagen we met de mutaties uit de bestemmingsreserves. Het saldo daarna is het bedrag dat we onttrekken uit of storten in de tariefegalisatiereserves.

Bij de taken Zuiveringsbeheer en Wegenbeheer is er een onttrekking van € 2.628.000, respectievelijk € 427.000. Bij de taak Watersysteembeheer is sprake van een storting van € 914.000 in de tariefegalisatiereserve.

3.1.1 Begrotingsrechtmatigheid

In de hieronder opgenomen tabel is weergegeven voor welke programma's en bij welke investeringen sprake is van een overschrijding. Deze overschrijdingen worden ieder afzonderlijk toegelicht. Afhankelijk van de oorzaak van de overschrijding en de mate van beïnvloedbaarheid ervan, tellen de overschrijdingen al dan niet mee in het rechtmatigheidsoordeel van de accountant. Ten aanzien van de overschrijding is tevens rekening gehouden met de

⁵ Zie programmabegroting 2020, paragraaf 7.1 kostentoerekening

spelregels opgenomen in de kadernota rechtmatigheid 2018 van commissie BBV. Met het vaststellen van de Jaarrekening autoriseert de Verenigde Vergadering deze onrechtmatigheden.

Tabel 5 Begrotingsrechtmatigheid

Expl/ INV	Begrotingsrechtmatigheid per programma	Gewijzigde begroting 2020	Realisatie 2020	Begrotings- afwijking
Nr.	(Bedragen * € 1.000)			
3	Afvalwater	37.548	38.989	-1.441
	Totaal exploitatie	37.548	38.989	-1.441
2	Watersysteem	6.816	8.416	-1.600
3	Afvalwater	5.900	6.279	-379
	Totaal investering	12.716	14.695	-1.979

Exploitatie

Programma 3 heeft een overschrijding van ruim € 1,44 miljoen (nadeel). Dit wordt veroorzaakt door € 63.000 (voordeel) indirecte kosten en € 1,5 miljoen (nadeel) directe kosten (out-of-pocketbudgetten).

De overschrijding pas binnen het beleid van het hoogheemraadschap maar de uitgaven konden niet eerder dan de Bestuursrapportage 2020 c.q. jaarverslag gemeld worden. De directe kosten vallen voornamelijk hoger uit door hogere energie kosten € 514.000 (nadeel), verwerkt slib € 372.000 (nadeel) en afvalwaterbehandeling derden € 507.000 (nadeel).

Een uitgebreide toelichting van deze onderwerpen staan in paragraaf 2.1 programmaverantwoording bij de desbetreffende programma.

Investerings

Verbetering waterafvoer + bouw gemaal Bergweg-Zuid -gemeld in Bestuursrapportage 2018-

Bij het gemaal Bergweg-Zuid/A16 is er een kostenoverschrijding als gevolg van een scopewijziging: op verzoek van Rijkswaterstaat (in verband met de aanleg van de verlengde A20) is gekozen voor een grotere capaciteit van het gemaal. Op 19 november 2018 heeft het hoogheemraadschap en Rijkswaterstaat een overeenkomst getekend waarin afspraken zijn vastgesteld over de vergoeding voor waterbeheer en meerkosten van dit project. De vergoeding en kostenoverschrijding telt derhalve niet als onrechtmatigheid.

Themista praktijkinstallatie

-goedkeuring D&H 14 september 2020 en 6 april 2021-

De overschrijding komt door verschillende onvoorziene zaken zoals met geur en gasveiligheid en later met vooral de aansluitingen op het bestaande installatie zorgde voor de benodigde problemen. Voor geur en gasveiligheid is D&H op 14 september 2020 op de hoogte gesteld en tevens toestemming verleend voor een overschrijding met € 200.000 en op 6 april 2021 tot 10% van het krediet.

Conclusie

Er is geen sprake is van overschrijdingen die meetellen in het oordeel van de accountant.

3.2 Exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten

In dit hoofdstuk verantwoorden we de exploitatierkening naar kosten- en opbrengstsoorten. Dit doen we volgens de Regeling Beleidsvoorbereiding en verantwoording waterschappen. Verder wordt de realisatie in 2020 per hoofdkostensoort (nummers 2.1 tot en met 3.6 in onderstaande tabel) vergeleken met de begroting na wijziging.

Exploitatieresultaat

Het exploitatieresultaat is € 2.141.000 negatief. Dit is circa € 4.545.000 positiever ten opzichte van de gewijzigde begroting.

							Bedragen x € 1.000
Nr.	Omschrijving	PB2020	Begroting na wijziging 2020	Realisatie 2020 *	Vershil **	V/N	JR2019
Lasten							
2.1	Rente en afschrijvingen	17.981	17.501	17.431	70	V	19.092
2.2	Personeelslasten	32.511	34.322	34.528	-206	N	32.470
2.3	Goederen en diensten van derden	48.054	50.583	50.475	108	V	44.646
2.4	Bijdragen aan derden	8.155	8.337	8.565	-228	N	8.536
2.5	Toevoegingen voorzieningen/onvoorzien	61	61	448	-387	N	1.069
Totaal lasten		106.762	110.803	111.447	-644	N	105.814
Baten							
3.1	Financiële baten	-350	-350	-980	630	V	-1.646
3.2	Personeelsbaten	-54	-366	-553	187	V	-929
3.3	Goederen en diensten aan derden	-2.963	-3.861	-4.055	194	V	-4.797
3.4	Bijdragen van derden	-1.445	-1.480	-1.814	334	V	-2.485
3.5	Waterschapsbelastingen	-92.188	-92.931	-96.802	3.871	V	-89.319
3.6	Interne verrekeningen	-4.416	-5.130	-5.103	-27	N	-5.389
Totaal baten		-101.415	-104.118	-109.307	5.189	V	-104.565
Exploitatieresultaat		5.346	6.686	2.141	4.545	V	1.249

Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

*Het minteken bij Realisatie staat voor inkomsten

**Het minteken bij Vershil staat voor een tekort ten opzichte van de begroting.

V staat voor voordeel

N staat voor nadeel

3.2.1 Lasten

Deze paragraaf bevat een nadere verklaring voor de voor- en nadelen tussen de begroting na wijziging en de jaarrekening. Alleen de grote bedragen en/of bijzonderheden worden toegelicht.

2.1 Rente en afschrijving (€ 70.000 voordeel)

De afschrijvingslasten zijn circa € 13.000 lager dan begroot. Dit komt omdat enkele projecten later worden gerealiseerd dan waarmee in de begroting was gerekend. In 2020 zijn leningen aangetrokken tegen negatieve rentes. Hierdoor valt de rentelast € 57.000 lager uit.

2.2 Personeelslasten (€ 206.000 nadeel)

De tabel met de personeelslasten is te vinden in paragraaf 2.2.9 Bedrijfsvoering & sociaal jaarverslag.

2.3 Goederen en diensten van derden (€ 108.000 voordeel)

Ten opzichte van de begroting is aan goederen en diensten € 108.000 minder uitgegeven. Hieronder enkele bijzonderheden.

Voordelen

- De kosten voor de I&A-samenwerking en Het Waterschapshuis zijn circa € 200.000 lager.
- Aan onderhoud van wegen en wegbruggen, vaarwegen, molens, watersystemen, eigendommen beheer en primaire waterkeringen is € 967.000 bespaard.

- Aan advies- en onderzoek is € 970.000 minder ingekocht. Dit budget is uitbesteed aan inhuur.

Nadelen

- Stijging zuiveringskosten grensoverschrijdend afvalwater met € 485.000 vanwege definitieve afrekeningen over de jaren 2016 en 2017 met het waterschap Hollandse Delta. Er zijn meer vervuilingseenheden gezuiverd.
- Er is voor circa € 95.000 meer aan kosten gemaakt voor transport en verwerking van slib, als gevolg van een hogere afzet hiervan.
- Hogere kosten energie: € 500.000.
- Stijging kosten aanschaf chemicaliën: € 92.000.
- Er is voor circa € 481.000 aan kosten gemaakt bij baggeren, waarvan het grootste gedeelte vergoed wordt door gemeenten die samen met ons eigen werk uitvoeren. *(zie ook bij baten)*
- Circa € 110.000 minder opbrengsten uit energiebesparing en SDE-subsidie.
- Stijging kosten baggeren: € 153.000
- Stijging kosten onderhoud zuiveringsinstallaties: € 280.000
- Stijging kosten aanschaf materialen: € 98.000

2.4 Bijdrage aan derden (€ 228.000 nadeel)

In 2020 is er € 195.000 meer bijdragen aan derden betaald aan onder andere anti-afhaak subsidieregeling omdat meer vervuilingseenheden zijn gezuiverd voor een bedrijf. Daarnaast is er € 33.000 betaald aan overige bijdragen aan derden.

2.5 Toevoegingen aan voorzieningen (€ 387.000 nadeel)

De toevoegingen aan de voorzieningen zijn € 387.000 hoger dan begroot. Dit komt door de aanvulling van de pensioenvoorziening van voormalig bestuurders met € 80.000 (zie toelichting hoofdstuk 4) en door een hogere dotatie dan begroot aan de spaarverlofvoorziening (€ 307.000). Deels komt dit omdat meer medewerkers dan voorzien IKB-verlof hebben gekocht in 2020. Hierdoor moet de voorziening worden aangevuld. Dit betreft overigens een verschuiving van kosten. Wanneer IKB-verlof wordt gekocht betalen we hetzelfde bedrag minder uit aan loonkosten. De storting is dit jaar ook hoger omdat de nieuwe accountant de hoogte van de voorziening anders beoordeelt dan de vorige accountant. Hierdoor hebben we incidenteel meer moeten storten om de voorziening op het juiste niveau te brengen.



3-1 Gemaal Leemhuis-Stout

3.2.2 Baten

Deze paragraaf bevat een nadere verklaring voor de voor- en nadelen tussen begroting na wijziging en de jaarrekening. Alleen de grote bedragen en/of bijzonderheden worden toegelicht.

3.1 Financiële baten (€ 630.000 voordeel)

De nog te ontvangen dividenduitkering van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB Bank) bedraagt € 980.000. Dit is € 630.000 meer dan begroot. Het dividend heeft betrekking op het jaarresultaat 2019.

3.2 Personeelsbaten (€ 187.000 voordeel)

Het hoogheemraadschap geniet opbrengsten voor het uitlenen van personeel en ontvangt uitkeringen op grond van sociale wetten. De personeelsbaten zijn € 187.000 hoger dan begroot, omdat in de bijgestelde begroting niet volledig rekening is gehouden met eventuele verlengingen van detacheringen of nieuw te detacheren personeel. Deze baten zijn ter dekking voor inhuur. Deze inhuur is ter vervanging van de gedetacheerde medewerkers.

3.3 Goederen en diensten aan derden (€ 194.000 voordeel)

- Hogere opbrengsten erfpacht en precario: € 100.000
- Opbrengst verkoop tractor: € 55.000
- Meer afvalwater gezuiverd voor Stichtse Rijnland: € 35.000

3.4 Bijdragen van derden (€ 334.000 voordeel)

- Er is voor circa € 308.000 vergoeding ontvangen bij baggerprojecten. Dit betreft gezamenlijke baggerprojecten waarbij wij penvoerder zijn.
- Subsidiebijdrage verkeersveiligheid: € 73.000
- SPONGE-bijdrage € 49.000 lager dan begroot, doordat minder activiteiten zijn uitgevoerd.

3.5 Waterschapbelastingen (€ 3.871.000 voordeel)

Conform de voorlopige cijfers van de RBG zijn de belastingopbrengsten dit jaar circa € 3,9 miljoen hoger dan de bijgestelde begroting. De cijfers moeten nog door de accountant van de RBG worden gecontroleerd.

Gedetailleerde informatie zie [paragraaf 2.2.5 Waterschapsbelastingen](#).

3.6 Interne verrekeningen (€ 27.000 nadeel)

De geactiveerde personele lasten zijn € 27.000 lager, doordat minder uren op investeringsprojecten zijn geschreven dan begroot.

3.3 Balans en toelichting

Activa	31-12-2020	31-12-2019
Vaste activa		
Immateriële vaste activa	1.668	1.902
Materiële vaste activa	220.760	221.297
Financiële vaste activa	120	120
Subtotaal vaste activa	222.547	223.319
Vlottende activa		
Kortlopende vorderingen	3.235	-353
Overlopende activa	10.909	6.873
Liquide middelen	7	8
Subtotaal vlottende activa	14.151	6.528
Totaal activa	236.698	229.846

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Passiva	31-12-2020	31-12-2019
Vaste passiva		
Eigen vermogen	32.885	35.026
<i>Algemene reserves</i>	5.000	5.000
<i>Bestemmingsreserves</i>		
<i>tariefegalisatie</i>	23.734	24.737
<i>Overige bestemmingsreserves</i>	6.291	6.537
<i>Exploitatieresultaat</i>	-2.141	-1.249
Voorzieningen	4.446	4.236
Vaste schulden	158.726	146.976
Subtotaal vaste passiva	196.056	186.238
Vlottende passiva		
Kortlopende schulden	15.659	35.608
Overlopende passiva	24.983	8.001
Subtotaal vlottende passiva	40.641	43.609
Totaal passiva	236.698	229.846

Bedragen x € 1.000

3.3.1 Waarderingsgrondslagen

Algemeen

De jaarrekening is opgemaakt op basis van hoofdstuk 4 van het Waterschapsbesluit. De opgenomen bedragen zijn in euro's. Afrondingsverschillen zijn mogelijk.

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balanshoofd anders is vermeld, worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarde. De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn.

Vergelijkende cijfers

De gehanteerde grondslagen van waardering en resultaatbepaling is opzichte van de het voorgaande jaar veranderd. Op 25 november 2020 heeft de verenigde vergadering de nota Afschrijvingsbeleid 2021 vastgesteld. Het nieuwe beleid wordt conform afspraak toegepast op de jaarrekening 2020 maar heeft geen financieel effect op de toegepaste waarderingsgrondslagen van activa in het verleden.

Grondslagen voor de waardering van activa, passiva en de resultaatbepaling

Vaste activa

De vaste activa bestaan uit immateriële, materiële en financiële vaste activa conform Waterschapsbesluit artikel 4.40.

Immateriële vaste activa

De immateriële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs, verminderd met subsidies, bijdragen en de cumulatieve afschrijvingen.

Immateriële vaste activa	Aantal jaar afschrijving
Bijdragen aan activa in eigendom van derden	5
Bijdragen aan gemeenten voor rioolgemalen	25
Bijdragen aan gemeenten voor persleidingen	30
Verkiezingen	4

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeverminderingen. Eventuele bijdragen van derden worden in mindering gebracht op de verkrijgingsprijs voor zover voldoende zekerheid bestaat over de toekenning hiervan. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs. Er wordt in beginsel geen rekening gehouden met een eventuele restwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf de eerste maand volgend op de maand waarin het activum in gebruik is genomen. De economische levensduur en de afschrijvingsmethode zijn vastgelegd in de nota Afschrijvingsbeleid 2021 en worden periodiek opnieuw beoordeeld. Ook vindt jaarlijks het beoordelen van (indicaties van) eventuele bijzondere waardeverminderingen plaats.

Op gronden wordt niet afgeschreven.

De kosten van onderhoud aan de vaste activa worden in het exploitatieresultaat opgenomen in het jaar waarin deze zich voordoen. Er wordt voor de kosten van onderhoud derhalve geen voorziening gevormd.

Materiële vaste activa	Aantal jaar afschrijving
Gronden	
Gronden	0
Terreinen	15
Vervoermiddelen	
Vervoermiddelen	7

Machines, apparaten en werktuigen

Machines en vaartuigen 8

Apparaten en werktuigen 5

Bedrijfsgebouwen

Bouwkundig 40

Mechanisch-elektrisch 15

Meubilair, elektrisch en

veiligheidsvoorzieningen 10

Woonruimten (dienstwoningen)

Bouwkundig 40

Mechanisch-elektrisch 15

Meubilair, elektrisch en

veiligheidsvoorzieningen 10

Grond-, weg- en waterbouwkundige werken

Primaire waterkeringen 40

Overige waterkeringen 30

Watergangen en duikers 40

Gemalen: bouwkundig 40

Gemalen: mechanisch-elektrisch 15

Gemalen: elektrisch 10

Beschoeiingen 20

Persleidingen 40

Afvalwaterzuiveringsinstallaties:

bouwkundig 40

Afvalwaterzuiveringsinstallaties:

mechanisch-elektrisch 15

Afvalwaterzuiveringsinstallaties:

elektrisch 10

Rioolgemalen: bouwkundig 40

Rioolgemalen: mechanisch-elektrisch	15
Rioolgemalen: elektrisch	10
Slibverwerkingsinstallaties: bouwkundig	40
Slibverwerkingsinstallaties: mechanisch-elektrisch	15
Slibverwerkingsinstallaties: elektrisch	10
Reconstructiewerkzaamheden wegen	20
Wegbruggen	40
Overige bruggen	30
Vaarwegen en havens	
Vaarwegen en havens	40
Overige materiële vaste activa	
Hardware	5
Software	6

Voor investeringen die als materiële vaste activa worden aangemerkt is de gebruiksduur van een investering leidend voor de afschrijvingstermijn. Indien de verschillende samenstellende delen van een actief een heel verschillende technische of economische levensduur hebben en afzonderlijk kunnen worden vervangen, wordt de componentenmethode toegepast. De componentenmethode houdt in dat verschillende samenstellende delen van een materieel afzonderlijk worden afgeschreven op basis van de afschrijvingsduur, die voor dat deel geldt.

Onderhanden werk

De onderhanden werken zijn gewaardeerd tegen historische kostprijs of tegen een lagere directe

opbrengstwaarde verminderd met de kapitaalbijdragen van derden en de lineaire afschrijving op basis van de economische levensduur. De onderhanden werken bestaan uit de investeringen van uitvoeringskredieten in het verslagjaar, voorbereidingskredieten en het grondverwerfingskrediet.

Activeren van personeelslasten

Eind november 2020 heeft Verenigde Vergaderingen de Nota afschrijvingsbeleid 2021 vastgesteld. Voor het activeren van personeelslasten is met terugwerkende kracht gehanteerd in plaats van op 1-1-2021.

Financiële vaste activa

De kapitaalbelangen, niet zijnde deelnemingen en aandelen, met een duurzaam karakter worden gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs. Deelnemingen en aandelen zijn gewaardeerd tegen de historische aanschafprijs.

Vorderingen

De vorderingen worden opgenomen tegen nominale waarde, onder aftrek van de noodzakelijke geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van gemiddelde uitkomsten vanuit het verleden.

Vlottende activa en passiva

De vorderingen, overlopende activa en passiva, liquide middelen en de langlopende en kortlopende schulden zijn op basis van de nominale waarden gewaardeerd. Bij de belastingdebiteuren wordt voor de verwachte oninbaarheid een voorziening in mindering gebracht. De voorziening

wordt berekend door van de netto belastingopbrengst, met behulp van ervaringscijfers, een percentage te reserveren.

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen worden in drie groepsindelingen onderscheiden:

- Algemene reserves
- Bestemmingsreserves
- Voorzieningen

Een uitgebreidere toelichting op reserves en voorzieningen is te vinden in [paragraaf 3.4.](#)

Resultaatbepaling

Ten aanzien van de resultaatbepaling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

1. Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop het betrekking heeft;
2. Verliezen worden als last genomen op het moment dat ze voorzienbaar zijn;
3. De jaarrekening is opgesteld volgens het stelsel van lasten en baten.



3-2 Winter gemaal Abraham Kroes

3.3.2 Toelichting op de balans

Activa

Bedragen x €
1.000

Vaste Activa	Stand 31-12- 2019	Investering/ desinvestering	Overboeking onderhanden werken	Afschrijvingen / aflossingen	Bijdrag en van derden	Stand 31-12- 2020
Immateriële vaste activa						
Bijdragen aan activa in eigendom van bedrijven						
Bijdragen aan activa in eigendom van het rijk						
Bijdragen aan activa in eigendom van openbare lichamen	1.390		699	776		1.313
Bijdragen aan activa in eigendom van overigen	21			13		8
Overige immateriële vaste activa	491			144		347
Totaal immateriële vaste activa	1.902	-	699	933	-	1.668
Materiële vaste activa						
Gronden en terreinen	12.017			17		12.000
Vervoermiddelen						
Machines, apparaten en werktuigen	982		143	228		896
Bedrijfsgebouwen	12.935			963		11.972
Woonruimten						
Grond-, weg en waterbouwkundige werken	156.859		11.370	10.283		157.946
Overige materiële vaste activa	5.381		140	1.574		3.947
Onderhanden werken	33.123	23.280	-12.351		-10.053	33.999
Totaal materiële vaste activa	221.297	23.280	-699	13.065	-10.053	220.760
Financiële vaste activa						
Kapitaalverstrekkingen aan bedrijven	120					120
Leningen aan ambtenaren						
Leningen aan overigen						
Totaal financiële vaste activa	120					120
Totaal vaste activa	223.319	23.280	-	13.999	-10.053	222.547

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Immateriële vaste activa

De boekwaarde van de immateriële vaste activa is gedaald van € 1,9 miljoen naar € 1,7 miljoen doordat de bijdragen aan derden zijn gedaald of zijn vertraagd.

Materiële vaste activa

De boekwaarde van de materiële vaste activa daalde licht in 2020 van € 221,3 miljoen naar € 220,8 miljoen. Er is voor € 13,1 miljoen geactiveerd.

Onderhanden werken

Toelichting op de investeringen/onderhanden werken is te vinden in paragraaf 3.5 Investerings.

Financiële vaste activa

De kapitaalverstrekkingen aan bedrijven betreft hoofdzakelijk aandelen Nederlandse Waterschapsbank (NWB). In 2020 hebben er zich op het gebied van financiële vaste activa geen wijzigingen voorgedaan.

Kortlopende vorderingen

De totale hoeveelheid kortlopende vorderingen is toegenomen van circa € -353.000 naar € 3.235.000. Het verschil komt voornamelijk door een toename van openstaande belastingdebiteuren, afname bij de voorziening dubieuze debiteuren en toename nog te verlenen kwijtscheldingen bij Regionale Belastinggroep (RBG). De invorderingen en de aanslagoplegging wordt door de RBG uitgevoerd.

Overlopende activa

De overlopende activa bestaat uit de nog te ontvangen bedragen, waarvan de opbrengst ten gunste van 2020 komt. Aan het einde van deze paragraaf zijn mutaties op de voorschotbedragenrekeningen weergegeven.

Bedragen x € 1.000

Vlottende activa	31-12-2020	31-12-2019
Kortlopende vorderingen		
Vorderingen op belastingdebiteuren	3.076	-1.453
<i>Belastingdebiteuren</i>	7.045	2.594
<i>Voorziening dubieuze debiteuren</i>	-3.195	-3.302
<i>Nog te verlenen kwijtscheldingen</i>	-774	-745
Vorderingen als gevolg van subsidies en bijdragen	-	-
Overige kortlopende vorderingen	159	1.100
Totaal kortlopende vorderingen	3.235	-353
Overlopende activa		
Nog te ontvangen voorschotbedragen EU	4.756	1.006
Nog te ontvangen voorschotbedragen rijk	2.088	2.316
Nog te ontvangen voorschotbedragen provincies		163
Nog te ontvangen voorschotbedragen overige openbare lichamen		24
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen	4.066	3.364
Totaal overlopende activa	10.909	6.873
Liquide middelen		
Kas	1	1
Banken	6	7
Totaal liquide middelen	7	8
Totaal vlottende activa	14.151	6.528

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Verloopoverzicht overlopende activa

Nog te ontvangen	Projectnummer	Subprojectnaam	Beginsaldo 1-1-2020	Vermindering	Vermeerdering	Eindsaldo 31-12-2020
EU	07.01176/007	POP3 Inrichting Oevers Rotte	117.000	117.000	413.249	413.249
	07.01176/002	POP3 Bleiswijkse Zoom	49.094		276.335	325.429
	07.00716/002	POP3 Gemaal Achterbroek	75.000		100.568	175.568
	07.01235/003	POP3 Inlaat gemaal Krimpenerwaard	331.521		1.197.479	1.529.000
	07.01235/002	POP3 Inlaat KGZ	82.690		0	82.690
	07.01235/001	POP3 Inlaat Krimpen	350.761		1.878.908	2.229.669
Totaal EU			1.006.066	117.000	3.866.539	4.755.605
Rijk	07.00913/020	HWBP - Dijkversterking KIJK Planuitwerking	1.569.996	1.569.996		0
	07.00024/020	HWBP - Dijkversterking BAS 2e Fase	67.770		1.316.822	1.384.592
	07.01200/001	HWBP - Dijkversterking Krimpen 2e Fase	678.579		24.739	703.318
Totaal Rijk			2.316.345	1.569.996	1.341.561	2.087.910
Provincie	07.01176/008	KRW Waterharmonica Berkenwoude	162.780	162.780		0
Totaal Provincie			162.780	162.780	0	0
Openbare lichamen		Corr HHD - GOA 2012 & 2013	24.099	24.099		0
Totaal Openbare lichamen				24.099	24.099	0
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen			3.363.948	116.563.658	117.265.271	4.065.561
Totaal overige			3.363.948	116.563.658	117.265.271	4.065.561
Eindtotaal			6.873.238	118.437.533	122.473.371	10.909.076

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting op nog te ontvangen voorschotbedragen

EU/POP 3

Deze subsidie werkt op basis van deelbetalingen en vaststellingsverzoeken die na het maken van de kosten ingediend worden.

POP3 Inrichting Oevers Rotte

De vaststelling is ingediend. Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiepercentage, is voor het project Inrichting Oevers Rotte de stand van overlopende activa bepaald. De subsidie kosten in 2020 waren € 413.249.

POP3 Bleiswijkse Zoom

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiepercentage, is voor het project Bleiswijkse Zoom de stand van overlopende activa bepaald. De subsidie kosten in 2020 waren € 276.335.

POP3 Gemaal Achterbroek

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiepercentage, is voor het project Gemaal Achterbroek een stand van overlopende activa bepaald van €175.568. De subsidiabele kosten in 2020 waren € 100.568.

POP3 Inlaten

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten en het toegekende subsidiepercentage, is voor de afzonderlijke projecten de volgende stand van overlopende activa bepaald:

- € 1.529.000 Inlaat gemaal Krimpenerwaard
- € 82.690 Inlaat Kromme Geer en Zijde
- € 2.229.669 Inlaat Krimpen

Rijk

HWBP Dijkversterking KIJK Planuitwerkingsfase

De HWBP-subsidie ad € 1.569.996 voor Dijkversterking KIJK is ontvangen.

HWBP Dijkversterking BAS 2^e fase

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2020 en het toegekende subsidiepercentage, is de stand van overlopende activa bepaald op € 1.384.592. De subsidie kosten in 2020 waren € 1.316.822.

HWBP Dijkversterking Krimpen 2^e fase

Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2020 en het toegekende subsidiepercentage, is de stand van overlopende activa bepaald op € 703.318. De subsidie kosten in 2020 waren € 24.739.

Provincie

KRW Waterharmonica Berkenwoude

De eindvaststelling is via de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) ingediend bij de provincie Zuid-Holland. De subsidie is in 2020 vastgesteld op € 161.001,20 en uitgekeerd aan het hoogheemraadschap.

Openbare lichamen

Bijstelling GOA-bedragen 2012/2013

De eindafrekening heeft plaatsgevonden.

Liquide middelen

In 2020 hebben er geen grote mutaties plaatsgevonden.

Schatkistbankieren

In 2020 bleef het hoogheemraadschap onder dit drempelbedrag. Er zijn geen middelen in de schatkist aangehouden.

Zie paragraaf 2.2.2 Financiering voor meer informatie over schatkistbankieren.

3-3 **gemaal de Kooi (2005)**



Passiva

Eigen vermogen	Saldo 31-12- 2019	Resultaat- bestemming jaarrekening 2019	Saldo 1- 1-2020	Vermeerderingen & Verminderings	Saldo 31-12- 2020	Voorstel resultaat- bestemming	Saldo 1-1- 2021
Algemene reserves							
Bodemreserves:							
<i>Watersysteembeheer</i>	2.500		2.500		2.500		2.500
<i>Zuiveringsbeheer</i>	2.000		2.000		2.000		2.000
<i>Wegenbeheer</i>	500		500		500		500
Totaal algemene reserves	5.000		5.000		5.000		5.000
Bestemmingsreserve tariefegalisatie							
<i>Watersysteembeheer</i>	8.179	209	8.388		8.388	88	8.476
<i>Zuiveringsbeheer</i>	12.017	-1.111	10.906		10.906	-2.628	8.278
<i>Wegenbeheer</i>	4.541	-100	4.442		4.442	-427	4.015
Overige bestemmingsreserves							
Algemeen							
<i>Reserve toekomstige dubieuze debiteuren</i>	570	-570					
Watersysteembeheer							
<i>Afkoop erfpacht</i>	5.127	-122	5.004		5.004	-174	4.830
<i>Reserve eigen risico dijkversterkingen</i>	821	466	1.287		1.287		1.287
<i>Baggersysteemreserve</i>						1.000	1.000
Zuiveringsbeheer							
<i>Egalisatiereserve cross border lease</i>	20	-20					
Totaal bestemmingsreserves	31.275	-1.248	30.026		30.026	-2.141	27.886
Totaal eigen vermogen	36.275	-1.248	35.026		35.026	-2.141	32.886

Afrondingsverschillen zijn mogelijk
Bedragen x € 1.000

Eigen vermogen en voorzieningen

Tariefegalisereserves

De tariefegalisereserves zijn bedoeld om ongewenste schommelingen in de belastingtarieven zo veel mogelijk op te vangen. Van jaar tot jaar wordt het verloop van de tariefegalisereserves getoetst aan het kostenverloop uit de meerjarenbegroting.

Afkoopsommen erfpachten

De mogelijkheid bestaat om erfpachten voor een periode van twintig tot vijftig jaar af te kopen. Het afkopen van erfpachten is een voortdurend proces, waarbij de ontvangsten jaarlijks wisselen. Het bedrag aan erfpachtcanons dat hierdoor niet wordt ontvangen, wordt jaarlijks - na resultaatbestemming - gecompenseerd door een onttrekking aan deze reserve en ten gunste gebracht van de exploitatie. De hoogte van de reserve fluctueert en is afhankelijk van het aantal afgekochte erfpachten.

In deze jaarrekening doen we het voorstel om de berekening van de jaarlijkse onttrekking te wijzigen. In het verleden werd de hoogte van de onttrekking uit de reserve gebaseerd op een annuïtaire berekening. Dit had te maken met de bespaarde rente methodiek in het verleden. De annuïteitenberekening gaat uit van het principe dat je over de afkoopsommen renteopbrengsten realiseert, waardoor je in de eerste jaren lagere bedragen hoeft te onttrekken. Naarmate het einde van de afkoopperiode nadert, neemt de jaarlijkse onttrekking toe.

Sinds vorig jaar is ons hoogheemraadschap gestopt met bespaarde rente in onze begroting en jaarrekening. Vanwege dit feit en vanwege het feit de huidige rentes nihil

zijn, stellen we voor om vanaf deze jaarrekening over te stappen op een lineaire jaarlijkse onttrekking uit de reserve.

Reserve eigen risico dijkversterking

Het waterschap is eigen risicodragend voor dijkversterkingen. Aan deze reserve worden overschotten toegevoegd die op dijkversterkingsprojecten zijn ontstaan, om tekorten in de toekomst op te kunnen vangen.

Baggerreserve met systeemafspraken

Het doel van deze reserve is de schommelingen (egalisatie) in de exploitatie van de reguliere buitengewoon onderhoud van watergangen op te vangen.

Systeem afspraken

De hoogtes van de stortingen of onttrekkingen zijn daarbij vooraf (ten tijde van de begroting) niet exact bekend, maar worden op basis van de jaarrekeningcijfers (werkelijke realisatie) en de gemaakte afspraken vastgesteld. De benodigde onttrekking of toevoeging aan de reserve wordt bij de jaarafsluiting direct verwerkt (voor resultaatbestemming) en niet apart als voorstel voor de resultaatbestemming voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Toelichting op het verloop van de reserves en de voorzieningen zijn te vinden in [paragraaf 3.4 Reserves en voorzieningen](#)

Vaste schulden

In 2020 zijn de vaste schulden toegenomen van € 147 miljoen naar € 158,7 miljoen door aflossingen. Er zijn in 2020 een nieuwe lange leningen aangegaan van € 25

miljoen. Het gemiddelde rentepercentage is 2,25%. De betaalde rente is daarmee uitgekomen op € 3,4 miljoen.

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden waar het gaat om aan financiering gerelateerde schulden, worden toegelicht [in paragraaf 2.2.2 Financiering](#)

Bedragen x € 1.000

Vorzieningen	Saldo 31-12-2019	Vermeerderingen		Verminderingen		Saldo 31-12-2020
		Interne	Externe	Interne	Externe	
Vorzieningen voor arbeidsgelateerde verplichtingen						
Pensioenvorzieningen bestuur	3.499		80		160	3.419
Voorziening wachtgeldverplichtingen	118				48	70
Voorziening spaarverlof	620		368		30	957
Totaal voorzieningen	4.236		448		238	4.446

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Bedragen x € 1.000

Vaste schulden	31-12-2019	Bij: Nieuw afgesloten leningen	Af: Aflossingen	31-12-2020	Rente- percentage	Rente over leningen
Onderhandse leningen van binnenlandse banken	146.976	25.000	13.250	158.726	2,25%	3.434
Totaal vaste schulden	146.976	25.000	13.250	158.726	2,25%	3.434

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Bedragen x €
1.000

Vlottende passiva	31-12-2020	31-12-2019
Kortlopende schulden (<1 jaar)*		
Overige kasgeldleningen	10.000	15.000
Negatieve bank- en girosaldi	398	15.989
Schulden aan leveranciers	2.679	2.711
Schulden in verband met te betalen belastingen, sociale- en pensioenpremies	2.192	1.864
Overige kortlopende schulden	390	44
Subtotaal kortlopende schulden	15.659	35.608
Overlopende passiva		
Overlopende verplichtingen	5.386	5.335
Ontvangen voorschotbedragen	19.597	2.666
<i>Europese Unie</i>	73	
<i>Rijk</i>	19.114	2.257
<i>Provincies</i>	300	300
<i>Overige openbare lichamen</i>	109	109
Vooruitgefactureerde bedragen	0	
Subtotaal overlopende passiva	24.983	8.001
Totaal kortlopende schulden en overlopende passiva	40.641	43.609

* Kortlopende schulden zonder saldo worden in deze tabel niet weergegeven

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting Vlottende passiva

Kortlopende schulden

De kortlopende schulden waar het gaat om financiering gerelateerde schulden, worden toegelicht in paragraaf 2.2.2 Financiering

Verloopoverzicht overlopende passiva

Bijdrage van	Projectnummer	Subprojectnaam	Beginsaldo 1-1-2020	Vermindering	Vermeerdering	Eindsaldo 31-12-2020
EU	09.00107	SPONGE	0	929.610	-929.610	0
	07.01192	USAR	0	67.042	-67.042	0
	07.01014	Themista Life + STOWA*	0	293.002	-366.470	-73.468
Totaal EU			0	1.289.655	-1.363.123	-73.468
Rijk	07.00913	Dijkversterking KIJK Verkenningfase	-2.212.144	0	-14.033	-2.226.177
		Dijkversterking KIJK				
	07.00913	Planuitwerkingsfase	0	5.703.161	-22.365.173	-16.662.012
	07.01014	Themista DEI*	0	177.174	-177.174	0
	07.01266	Restauratie Prinsenmolen	0	30.000	-30.000	0
		Bouw en verwerving				
	09.00047	zuiveringsinstallaties	0	7.900	-7.900	0
	09.00073	Wegenverkeersveiligheid	0	73.433	-263.099	-189.666
	09.00088	Internationale betrekkingen	-44.943	8.451	0	-36.492
Totaal Rijk			2.257.087	6.000.119	-22.857.379	-19.114.347
Provincie	07.01176	KRW Waterharmonica Berkenwoude	0	322.002	-322.002	0
	07.01191	Project WGPK 1,2 en 3 fase A en B	-300.008	0	0	-300.008
	09.00029	Eendrachtsmolen	0	12.200	-12.200	0
	09.00029	Prinsenmolen	0	12.200	-12.200	0
	09.00029	Haastrechtse molen	0	12.200	-12.200	0
	09.00029	Zuidbroekse molen	0	7.594	-7.594	0
Totaal Provincie			-300.008	366.196	-366.196	-300.008
Openbare lichamen	07.01176	Kaderrichtlijn Water 2016-2021	-109.000	0	0	-109.000
		inrichting oevers Rotte				
Totaal Openbare lichamen			-109.000	1.087.502	0	-109.000
Eindtotaal			-2.666.095	8.743.472	-24.586.698	-19.596.823

* Project Themista is gesplitst weergegeven omdat het een EU subsidie (Life+) en een Rijk subsidie (DEI) heeft.

Toelichting verloopoverzicht overlopende passiva

EU

SPONGE & USAR

Voor de subsidieprojecten SPONGE en USAR ontvangt HHSK als lead partner de geclaimde subsidiebedragen van

alle partners. HHSK heeft de bedragen conform de subsidieregels doorgestort naar de projectpartners.

Themista Life+ STOWA

Voor het project Themista ontvangt HHSK als lead partner de subsidiebedragen. HHSK heeft de bedragen conform de subsidieregels doorgestort naar de projectpartners, met

uitzondering van STOWA. STOWA heeft in 2020 te weinig kosten gemaakt. De verwachting is dat STOWA in 2021 voldoende kosten heeft gemaakt.

Rijk

Dijkversterking KIJK Verkenningsfase (HWBP)

Voor de verkenningsfase is een correctie doorgevoerd. De reden hiervoor is dat het subsidie percentage is bijgesteld van 90% naar 86%.

Dijkversterking KIJK (HWBP)

In december 2020 is de HWBP subsidie voor Dijkversterking KIJK ontvangen á €22,3 miljoen. Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2020 is de overlopende passiva stand bepaald.

Themista DEI

De DEI subsidie voor Themista is in 2020 ontvangen. De subsidie is geboekt als opbrengst op het project.

Restauratie Prinsenmolen

In 2020 is een subsidie ontvangen voor het restaureren van de Prinsenmolen. Deze subsidie is geboekt als opbrengst op het project.

Bouw en verwerving zuiveringsinstallaties

Betreft ontvangst van de SDE subsidie. Deze subsidie is geboekt als opbrengst in de exploitatie.

Wegenverkeersveiligheid

Betreft ontvangst van een subsidie met betrekking tot wegenverkeersveiligheidsmaatregelen. Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2020 is de overlopende

passiva stand bepaald. Deze subsidie is geboekt als opbrengst in de exploitatie.

Internationale betrekkingen

Samenwerkingsverband DWA Indonesia met HHSK als penvoerder ontvangt voorfinanciering van BUZA en de NWB. Op basis van de gemaakte subsidiabele kosten in 2019 is de overlopende passiva stand bepaald.

Provincie

KRW Waterharmonica Berkenwoude

De POP3 subsidie is ontvangen in 2020. Deze subsidie is, vanwege de lange doorlooptijd voor de beoordeling, geboekt als opbrengst in de exploitatie omdat het project al was afgesloten.

Watergebiedsplan Krimpenerwaard (WGPK)

Er zijn geen wijzigingen geweest in 2020 voor de overlopende passiva stand.

Subsidie molens

Voor het dagelijks onderhoud van de molens zijn subsidies ontvangen in 2020. Deze subsidies zijn geboekt als opbrengsten in de exploitatie.

Openbare lichamen

Inrichting oevers Rotte

Er zijn geen wijzigingen geweest in 2020 voor de overlopende passiva stand.

3.4 Reserves en voorzieningen

Hieronder wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de reserves in 2020.

Het doel van de 'staat van reserves en voorzieningen' is het weergeven van een overzicht. In dit overzicht worden de volgende zaken weergegeven:

- de begin- en eindstad van het boekjaar
- de mutaties die zich gedurende het jaar zullen voordoen en betrekking hebben tot de reserves en voorzieningen van het hoogheemraadschap.

Algemene reserves

Algemene reserves	Saldo 1-1-2020	Vermeerdering	Vermindering	Bedragen x€1.000	
				Voorgestelde resultaatbestemming	Saldo 31-12-2020
Bodemreserves:					
- watersysteembeheer	2.500				2.500
- zuiveringsbeheer	2.000				2.000
- wegenbeheer	500				500
Totaal	5.000				5.000

Doel: De algemene reserves fungeren als algemeen weerstandvermogen en hebben geen specifieke bestemming.

Vermeerdering: Geen.

Vermindering: Geen.

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

De algemene reserves dienen als algemeen weerstandvermogen en hebben geen specifieke bestemming. De algemene reserves dienen dan ook vooral om eventuele toekomstige tegenvallers van algemene aard te kunnen opvangen. De algemene

reserves bestaan uit drie bodemreserves voor het watersysteembeheer, zuiveringenbeheer en wegenbeheer.

Bestemmingsreserves

In tegenstelling tot de algemene reserves hebben de bestemmingsreserves afgezonderde delen van het eigen vermogen die een vooraf bepaalde bestemming hebben. De bestemmingsreserves bestaan uit:

- Drie tariefegalisatiereserves voor de beheerstaken watersysteem-, zuiverings- en wegenbeheer;
- Afkoopsommen erfpachten;
- Reserve eigen risico dijkversterking;

Tariefegalisatiereserves

Bestemmingsreserves	Saldo 1-1-2020	Vermeerdering	Vermindering	Bedragen x€1.000	
				Voorgestelde resultaatbestemming	Saldo 31-12-2020
Tariefegalisatiereserves:					
- watersysteembeheer	8.387			88	8.476
- zuiveringsbeheer	10.905			-2.628	8.278
- wegenbeheer	4.442			-427	4.015
Totaal	23.734			-2.967	20.769

Doel: De tariefegalisatiereserves zijn bedoeld om hevige fluctuaties in de tarieven zo veel mogelijk op te vangen. Van jaar tot jaar wordt het verloop van de tariefegalisatiereserves getoetst aan het kostenverloop uit de meerjarenbegroting.

Vermeerdering: Dit betreft de toevoeging naar aanleiding van het positieve resultaat 2020 op de taak Watersysteem.

Vermindering: Dit betreffen de onttrekkingen ter dekking van de negatieve resultaten 2020 op de taken Zuiveringenbeheer en Wegenbeheer.

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Afkoopsom Erfpacht

Bedragen x€1.000

Bestemmings-reserves	Saldo 1-1-2020	Vermeerd ering	Verminder ing	Voorgestelde resultaatbestemming	Saldo 31-12-2020
Afkoop erfpacht	5.004			174	4.830
Totaal	5.004				4.830

Doel: De mogelijkheid bestaat om erfpachten voor een periode van twintig tot vijftig jaar af te kopen. Het afkopen van erfpachten is een voortdurend proces, waarbij de ontvangsten jaarlijks wisselen. Het bedrag aan erfpachtcanons dat hierdoor niet wordt ontvangen, wordt jaarlijks - na resultaatbestemming - gecompenseerd door een toevoeging aan de tariefegaliseringsreserve watersysteembeheer.

Vermeerdering: In 2020 is een afkoopsom ontvangen. Deze wordt toegevoegd aan de reserve. Circa € 56.198

Vermindering: Jaarlijkse onttrekking conform doel reserve. Circa € 230.000 i.p.v € 128.000

Wijziging in methodiek: De jaarlijkse onttrekkingsberekening wordt gewijzigd van annuïtair naar lineair. Het effect is dat we een evenwichtiger jaarlijkse onttrekking hebben, in plaats van een onttrekking die jaarlijks oploopt. Door de gewijzigde methodiek zal de onttrekking dit jaar circa € 100.000 hoger zijn in vergelijking met de begrote onttrekking die op basis van de annuïtairmethode was berekend.

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Reserve eigen risico dijkversterking

Bedragen x€1.000

Bestemmings-reserves	Saldo 1-1-2020	Vermeerde ring	Verminder ring	Voorgestelde resultaatbestemming	Saldo 31-12-2020
Reserve eigen risico dijkversterkingen	1.287				1.287
Totaal	1.287				1.287

Doel: Het waterschap is eigen risicodragend voor dijkversterkingen. In sommige gevallen ontstaat er een overschot, dat gebruikt kan worden bij toekomstige tegenvallers.

Vermeerdering: Geen
Vermindering: Geen.

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Baggersysteemreserve

Bedragen x€1.000

Bestemmings-reserves	Saldo 1-1-2020	Vermeerde ring	Verminder ing	Voorgestelde resultaatbestemming	Saldo 31-12-2020
Baggerreserve	0			1.000	1.000
Totaal	0				1.000

Doel: Het doel van deze reserve is de schommelingen (egalisatie) in de exploitatie van de reguliere buitengewoon onderhoud van watergangen (baggeren) op te vangen.

Systeem afspraken

De hoogtes van de stortingen of onttrekkingen zijn daarbij vooraf (ten tijde van de begroting) niet exact bekend, maar worden op basis van de jaarrekeningcijfers (werkelijke realisatie) en de gemaakte afspraken vastgesteld. De benodigde onttrekking of toevoeging aan de reserve wordt bij de jaarafsluiting direct verwerkt (voor resultaatbestemming) en niet apart als voorstel voor de resultaatbestemming voorgelegd aan het algemeen bestuur.

Afspraken:

- De hoogtes van de stortingen of onttrekkingen uit de systeemreserve zijn gemaximeerd. Voor stortingen mag er maximaal aan het beschikbaar gestelde jaarbudget gestort worden in de reserve en er mag er niet meer onttrokken worden dan wat op dat moment in de baggerreserve zit en wat de werkelijke realisatie is in de jaarrekening;
- Programma-onrechtmatigheid geldt niet voor baggeruitgaven, tenzij de dekking uit de baggerreserve onvoldoende blijkt;
- Er is een plafond voor de baggerreserve ter grootte van 50% van het structureel jaarlijks exploitatiebudget afgerond in duizendtallen. In de begroting wordt het maximale plafond berekend en vastgesteld voor het desbetreffend begrotingsjaar.

Vermeerdering: Geen

Vermindering: Geen.

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen. Deze worden aangevuld door dotaties die ten laste zijn van de exploitatie. Bij voorzieningen gaat het om onzekere verplichtingen. De onzekere verplichtingen zijn in de toekomstige jaren onregelmatig gespreid. De voorzieningen zijn tegen nominale en contante waarde opgenomen. Hieronder wordt inzicht gegeven in de ontwikkeling van de voorzieningen in 2020.

Voorzieningen arbeid gerelateerde verplichtingen

Voorziening	Saldo 1-1-2020	Vermeerdering		Vermindering		Voorgestelde resultaatbestemming	Saldo 31-12-2020
		Intern	Extern	Intern	Extern		
Pensioenvoorzieningen bestuur	3.499	80			160		3.419
Doel:	Deze voorziening is gevormd door een jaarlijkse dotatie ten laste van de exploitatie om (in de toekomst) pensioen uit te keren aan gepensioneerde hoogheemraden of om aan de verplichting van waardeoverdracht te kunnen voldoen.						
Vermeerdering:	Aan het eind van het jaar wordt beoordeeld of de voorziening wachtgelden voldoende is om gemaakte afspraken te kunnen financieren.						
Vermindering:	Indien nodig wordt de voorziening aangevuld.						
Afrondingsverschillen zijn mogelijk	Jaarlijkse vermindering conform doel voorziening.						

Wachtgeldverplichtingen

Voorziening	Saldo 1-1-2020	Vermeerdering		Vermindering		Voorgestelde resultaatbestemming	Saldo 31-12-2020
		Intern	Extern	Intern	Extern		
Wachtgeldverplichtingen	118				48		70
Doel:	Deze voorziening is gevormd om (in de toekomst) wachtgelden uit te keren aan voormalige bestuursleden en personeel.						
Vermeerdering:	Aan het eind van het jaar wordt beoordeeld of de voorziening wachtgelden voldoende is om gemaakte afspraken te kunnen financieren.						
Vermindering:	Indien nodig wordt de voorziening aangevuld.						
Afrondingsverschillen zijn mogelijk	Jaarlijkse vermindering conform doel voorziening.						

Voorziening spaarverlof

Bedragen x€1.000

Voorziening	Saldo 1-1-2020	Vermeerdering		Vermindering		Voorgestelde resultaatbestemming	Saldo 31-12-2020
		Intern	Extern	Intern	Extern		
Voorziening spaarverlof	620	368			30		957

Doel: Deze voorziening is in 2013 gevormd door de opbrengst van gekochte verlofdagen van personeel en dient om (in de toekomst) bij opname van deze verlofdagen de inhuur van vervangende menskracht te financieren.

Vermeerdering: Aan het eind van het jaar wordt beoordeeld of de voorziening spaarverlof voldoende is om gemaakte afspraken te kunnen financieren. Indien nodig wordt de voorziening aangevuld. In 2020 is een extra storting gedaan aan de voorziening. Uitgangspunt is dat het volledige spaarverlofsaldo gedekt moet zijn. In voorgaande jaren werd een methodiek gehanteerd waarbij er geen volledige dekking was.

Vermindering: Opname voor eerder uit dienst getreden medewerker met IKB-verlof saldo. Ter vervanging van de medewerkers is ingehuurd.

Afrondingsverschillen zijn mogelijk



3.5 Investerings

3.5.1 Geactiveerde projecten

Bedragen x € 1.000

Omschrijving Subproject	Krediet	Investeringskosten	Investeringsopbrengsten	Netto investering	Overgebleven krediet.
Bijdrage aan verbetering zwemwater Krimpenerhout	182	182		182	
Energiebesparing 2017	100	99		99	1
Gemaal Essenburgsingel	3.500	3.284	29	3.255	216
Implementatie E-HRM	140	140		140	
Klimaatbestendig Koningsveldeplein AWK	30	30		30	
Klimaatbestendig Koningsveldeplein WS	70	70		70	
Materieel WW 2019	175	75		75	100
Ringvaartkade Moordrecht-Nieuwerkerk	725	709		709	16
Polderwegen Franse kade	335	328		328	7
Broekselaantje	525	511		511	14
Reconstructie dijktalud en onderberm Groenendijk - Nieuwerkerk	325	333		333	-8**
Spoelkleppen centrifuge	150	127		127	23
Ren. KV: Hemelwaterafvoer	70	79		79	-9***
Ren. KV: Verplaatsen en vervangen doseerinstallatie	60	50		50	10
Ren. KV: Vervanging afdekking voorbezinktank	500	523		523	-23***
renovatie gemaal Boezemland	261	256		256	5
Schakelkast en vacuuminstallatie A' Kroes	119	113		113	6
Vacuuminstallatie A'Kroes	316	319		319	-3***
Vervangen aanloopapparatuur Wilde Veenen en J. Veurink	60	33		33	27***
Uren eigen personeel PL-er	88	102		102	-14***
Vervanging kleppen perskoker gemaal Middelwatering	70	44		44	26
Renoveren awzi Haastrecht	510	515		515	-5**
Wateroverlastopg. R'dam 2017-Kansenkrediet	75	72		72	3
Essenburgpark	345	345		345	

ZPP Besturing gemalen	88	56		56	32
ZPP Optimaal watersysteem nabij Moordrechtboog	70	56		56	14
ZPP Vervangen gemaal Van Dieren	65	56		56	9
Mtr. plan peilbesluit polder capelle	400	97		97	303
Nazorg gemaal Verdoold	2.660	2.682		2.682	-22**
Materieel HHSK - Slangen tbv Noodpompen	80	68		68	12
Renovatie gemaal Aquarivium	348	394		394	-46**
HE awzi Groenedijk	250	277		277	-27**
voorbereiding hernieuwbare energie	150	148		148	2
Start en voorbereidingskrediet	100	100		100	
Vervangen hulpschuif 2 in perskoker 2 bij gemaal Schilthuis	92	68		68	24
Totaal	13.033	12.342	29	12.313	692

Deelactivering					
Omschrijving subproject	Krediet	Investeringskosten	Investeringsopbrengsten	Netto investering	Overgebleven krediet
Gemaal Westergouwe	1.615				
Deelactivering 2016		1.279*		1.279	
Deelactivering 2020		318	279	38	
Totaal Gemaal Westergouwe	1.615	1.596	279	1.317	19
Totaal deelactivering 2020	1.615	318	279	38	19
Totaal	14.648	12.659	308	12.351	710

* In 2016 is het project gemaal Westergouwe voor een groot deel geactiveerd. In 2020 is het project definitief afgesloten en is het restsaldo inclusief opbrengsten geactiveerd.

**toestemming van D&H (maximaal 10%-regeling).

***onderdeel van één verzamelkrediet, zolang het totaal binnen verzamelkrediet blijft is het rechtmatig.

Toelichting

Het saldo van de netto geactiveerde projecten bedraagt € 12,4 miljoen. De deelactiveringen bedragen € 38.000. In totaal is er voor circa € 710.000 (4,8%) niet uitgegeven van het gevoteerd krediet.

Bruto investeringen 2020

Bedragen x € 1.000.000

	Krediet	Realisatie	Saldo
Totaal alle investeringen	135,83	80,27	55,56

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Het totale gevoteerde krediet tot en met 2020 bedraagt € 135,83 miljoen. Daarvan resteert op 31 december 2020 nog een te realiseren bedrag van € 55,56 miljoen.

Een belangrijke maatstaf om de voortgang van de projecten te beoordelen is het verschil tussen de geraamde uitgaven in de programmabegroting 2020 en de werkelijke uitgaven. In 2020 is 70% van de totale voorziene uitgaven voor 2020 daadwerkelijk besteed.

3.5.2 Gerealiseerde uitgaven

In de onderstaande tabel staan de gevoteerde kredieten, de totale gerealiseerde uitgaven, het uitgavenpatroon 2020 en de werkelijk realisatie in 2020 per programma.

Bedragen x € 1.000

Programma	Gevoteerd krediet	Totale realisatie	% realisatie t.o.v. krediet	Uitgaven patronen PB2020	Realisatie huidig jaar	Verschil	Realisatie % huidig jaar
P1 Waterveiligheid	51.487	27.258	53%	10.115	8.071	2.044	80%
P2 Watersysteem	54.344	31.642	58%	12.270	7.727	4.543	63%
P3 Afvalwater	20.228	12.711	63%	7.710	3.357	4.353	44%
P4 Wegen	8.626	7.979	92%	2.626	3.868	-1.242	147%
P5 Omgeving en Organisatie	251	100	40%	150	100	50	67%
OP Ondersteunende producten	890	576	65%	251	156	95	62%
Totaal	135.826	80.267	59%	33.123	23.280	9.843	70%

Afrondingsverschillen zijn mogelijk

Toelichting

In de jaarrekening worden de afwijkingen gemeld tussen de geraamde uitgavenpatronen in de begroting voor 2020 (€ 33,1 miljoen) en de daadwerkelijke realisatie (€ 23,3 miljoen). Ter vergelijking met de eerste Bestuursrapportage worden de afwijkingen gemeld tussen de uitgavenpatroon in 2020 en de bijgestelde prognose. Het verschil van circa € 10 miljoen wordt hierna toegelicht.

Alle afwijkingen kunnen in twee groepen ingedeeld worden. In de eerste groep stellen we de vraag "is hier sprake van versnelling, vertraging of voordeel?"

In de tweede groep stellen we de vraag "wat is de oorzaak?". Om het zo helder mogelijk te houden, maken we onderscheid tussen de volgende drie categorieën:

- Interne reden
- Externe reden
- Zowel een interne als externe reden

Een interne reden is bijvoorbeeld een scopewijziging, een verandering in de bemensing of een beleidswijziging. Bij externe redenen ligt de hoofdoorzaak bij derden. Als projecten getrokken worden door derden hebben wij beperkt inspraak en inzicht en/of ligt het project buiten onze invloedssfeer.

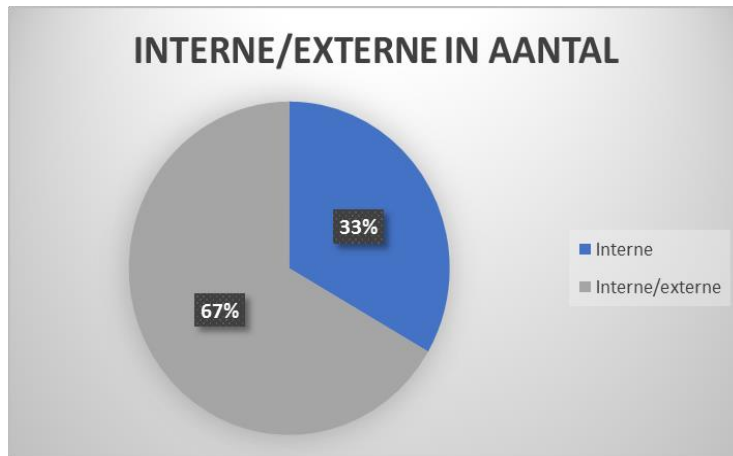
Hierna volgen de toelichtingen per programma.

Programma 1 (100% vertraging) € 2.044.403

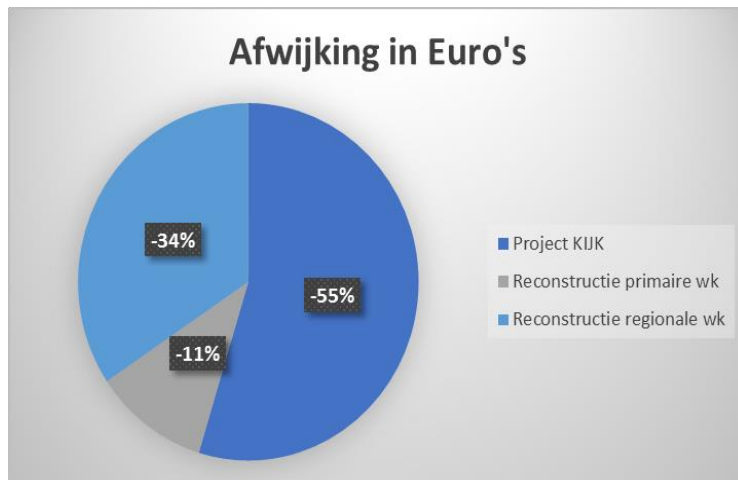
De toelichting op de investeringen voor primaire waterkeringen van KIIJK staat bij de paragraaf TOP-Projecten en Programma's. De toelichting voor de overige primaire waterkeringen staat bij de verzamelkredieten.

De oplevering van de reconstructieprojecten voor regionale waterkeringen is vertraagd. Dit komt door de seizoensgebonden onderzoeken en uitvoering in verband met flora en fauna. De kosten per kilometer zijn door de relatief ingewikkelde kadevakken in 2020 aan de hoge kant geweest. De kadevakken zijn onder meer complexer door het intensieve medegebruik. Dit vereist een zorgvuldige aanpak, in samenspraak met alle belanghebbenden. Zo kan er voor gezorgd worden dat de maatregelen die nodig zijn, aan alle wettelijke bepalingen en gemaakte afspraken voldoen. De uitvoering is gestart. In 2021 leveren we het project Rottekade op.

N.B.: het aantal verwijst naar het aantal gemelde afwijkingen/project/programma. Bij programma 1 zijn er in totaal drie afwijkingen gemeld, te weten: reconstructie regionale waterkering (rwk), primaire waterkeringen (pwk) en project KIIJK.



Figuur 3-5 P1 afwijking in aantal

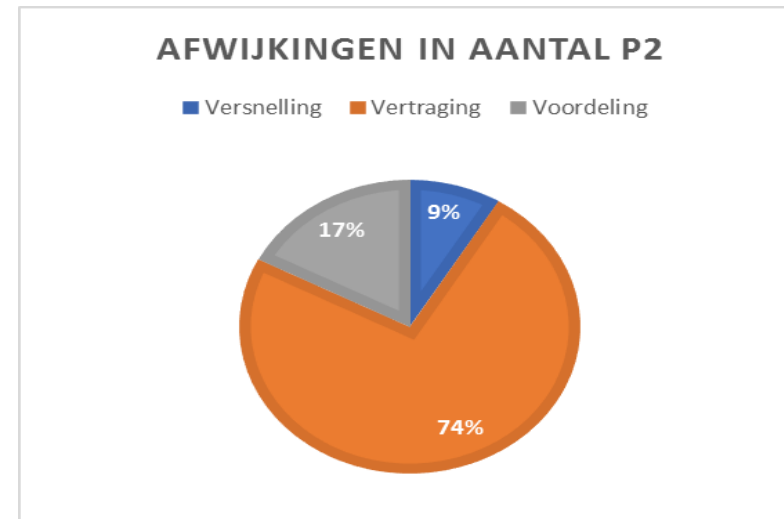


Figuur 3-6 P1 afwijking in Euro's

Programma 2

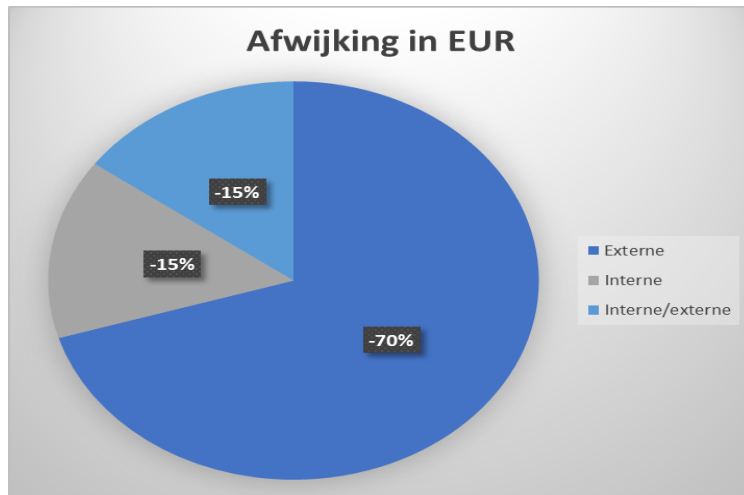
€ 4.542.735

De investeringsuitgave bedraagt 63% ten opzichte van de programmabegroting 2020. In de eerste Bestuursrapportage was al aangegeven dat enkele grote projecten waren vertraagd. De verwachting was toen 71%. Dat de uitkomst nu nog lager is, komt voor een belangrijk deel door de tweede golf aan Covid-19-maatregelen. Hierdoor verschuift een deel van de uitgaven naar 2021.



Figuur 3-7 P2 afwijking (23 gemelde afwijkingen) naar soort

Van de geplande uitgaven (€ 12,3 miljoen) in de programmabegroting 2020 is € 7,7 miljoen uitgegeven. Er is dus € 4,5 miljoen minder uitgegeven. Hoe dat komt, wordt hierna toegelicht.:



Figuur 3-8 P2 afwijking in Euro's

Vertraging

- Verschuiving uitgaven nieuwbouw gemaal Oostpolder door vertraging (€ 905.000). Noodzakelijke wijzigingen van het bestemmingsplan, omgevingsvergunning, grondverwerving, aanpassingen aan het ontwerp door het ingenieursbureau en de locatie. Tijdens de eerste Covid-19-maatregelen was bij het ingenieursbureau beperkte capaciteit aanwezig voor de benodigde aanpassingen.
- Verschuiving uitgaven gemaal Achterbroek door vertraging (€ 1,2 miljoen) vanwege de Covid-19-maatregelen. Hierdoor verliep de afstemming met het ingenieursbureau, omwonenden en nutsbedrijven moeizaam.

- Verschuiving uitgaven bij vernieuwing gemaal Tweede Blok (€ 339.000). Door een calamiteit van de persleiding bij het gemaal Krimpenerwaard is de voorbereidingsfase van dit gemaal vertraagd.
- Verschuiving bij structurele aanpak Kralingse Plas (€ 500.000). Trekker van dit project is de gemeente Rotterdam (externe factor). De complexiteit van dit project is groter dan verwacht. Hierdoor is het project vertraagd.
- Verschuiving bij programma Watergebiedsplan Krimpenerwaard (€ 324.000). Momenteel wordt in samenspraak met de gemeente en provincie gewerkt aan een nieuw pakket maatregelen.
- Verschuiving bij realisatie inlaat West Ringdijk (€ 195.000) door complexiteit van dit project en problemen met afstemming vanwege de Covid-19-maatregelen. Bij de overige Zuidplasprojecten zijn de uitgaven (€ 47.000) naar beneden bijgesteld.
- Verschuiving bij afkoppelen watersysteem Coolsingel (€ 150.000). Trekker van dit project is gemeente Rotterdam. De bijdrage aan gemeente Rotterdam wordt na oplevering betaald; medio 2021. De verwachting was dat het project al in 2020 opgeleverd zou zijn.
- Verschuiving bij Urban Waterbuffer. De bijdrage (€ 125.000) aan de gemeente Rotterdam wordt na oplevering betaald. Dit project is vertraagd door het later gereed komen van het collectiegebouw van museum Booijmans.
- Verschuiving bij Peilscheiding Vlietkade (€ 90.000) door rechtszaken. Inmiddels is uitspraak gedaan door de rechter en zijn de werkzaamheden gestart.
- Verschuiving uitgaven Optimalisatie meetnet watervoorziening (€ 103.000). Het vooronderzoek

naar de verschillende typen debietmeters en de plaatsingsmogelijkheden in onze objecten, vraagt meer tijd dan verwacht. De geleidbaarheidsmeters zijn in 2020 geplaatst. Voor de debietmeters was dit niet haalbaar. Hierdoor schuiven deze kosten door naar 2021.

- Verschuiving bij Waterplan Capelle aan de IJssel '14 (€ 103.0000). Oorzaken zijn de Covid-19-maatregelen en persoonlijke omstandigheden van de aannemer.
- Verschuiving bij groen-blauw dak De Doelen (€ 75.000). De uitvoering van het waterbergend dak op het gebouw De Doelen is vertraagd en schuift door naar 2021.
- Verschuiving uitgaven (€ 50.000) voor de BIWA-maatregelen. De ICT-aanbesteding bij Rijnland is vertraagd, waardoor de BIWA/BIO-maatregelen nog niet zijn uitgevoerd.
- Verschuiving van de uitgaven vernieuwing kunstwerken (€ 182.000). Als gevolg van de Covid-19-maatregelen zijn diverse voorgenomen revisies tot nader orde uitgesteld zoals bijv. bij een pomp van het gemaal Schilthuis en een pomp van het gemaal de Kooi.
- Verschuiving bij Energiereductie (€ 54.000) door het optimaliseren van het toerental bij de gemalen. De werkzaamheden zijn vertraagd door vertrek van een medewerker die bij dit project was betrokken.
- Overige projecten (€ 306.000), dit is het saldo van alle kleinere bijstellingen tezamen.

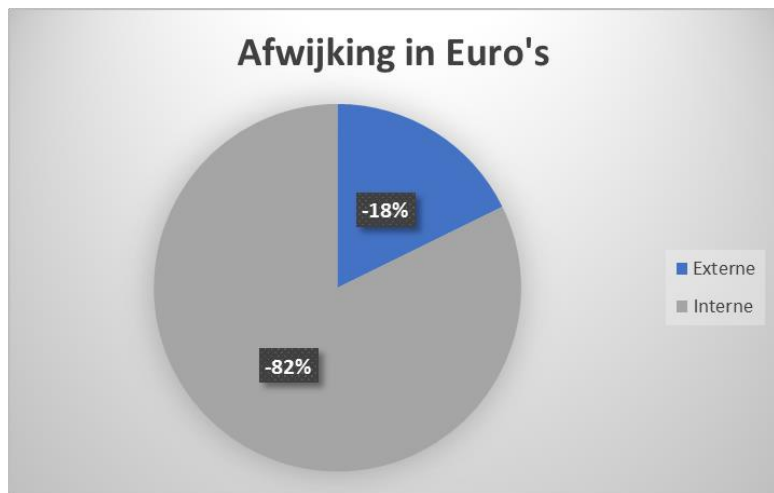
Voordeliger

- Door een gunstige aanbesteding is het project inrichting natuurvriendelijke oevers Rotte goedkoper uitgevoerd. Hierdoor vallen de kosten lager uit (€ 195.000).
- Het plan voor de klimaatbestendige Agniesebuurt is op verschillende punten bijgesteld. Hierdoor wordt minder verhard oppervlak afgekoppeld en een ander waterbergingssysteem aangelegd. Onze bijdrage in 2020 is hierdoor lager (€ 290.000).
- Door een gunstige aanbesteding is het project Integraal plan Bleiswijkse Zoom goedkoper uitgevallen. Daardoor zijn in 2020 lagere kosten (€ 69.000) geweest.
- Maatregelplan peilbesluiten polder Capelle (€ 75.000). Alle benodigde werkzaamheden zijn uitgevoerd. De totale kosten waren lager dan het beschikbare krediet.

Versnelling/meerkosten

- De inschrijfprijs bij de aanbesteding voor de inlaat Krimpen lag hoger dan verwacht. Dat kwam omdat in de raming onder meer het aanbrengen van de persleiding te laag was geschat en te weinig rekening was gehouden met de omgeving. Hierdoor zijn dit jaar meer kosten geweest dan was gepland in de programmabegroting (€ 829.000). Deze hogere uitgaven passen binnen het beschikbare krediet omdat een aanvullend krediet is goedgekeurd in de november VV 2019.

Programma 3 (100% vertraging) € 4.353.000
De realisatie van de investeringsuitgaven is 44%. De belangrijkste vertragingen zijn hieronder toegelicht:



Figuur 3-9 P3 afwijking in Euro's

Vertraging

- Circa € 2,1 miljoen minder uitgaven in 2020 voor de uitvoering van de bellenbeluchting op de awzi Kortenoord en Groenedijk. De start van de realisatie was gepland na de afronding van de plaatsing van de zonnepanelen. Het afronden van de voorbereiding voor de bellenbeluchting heeft meer tijd gevraagd. De gunning van de werkzaamheden zal naar verwachting in oktober/november in plaats van september plaatsvinden. Hierdoor zullen de meeste uitgaven voor realisatie in 2021 gedaan worden.

- € 772.000 minder uitgaven in 2020 voor bijdrage aan renovatie gemalen Rotterdam. De voorbereiding van de renovatie loopt nog. De uitvoering zal pas in 2021 starten. De betaling van de bijdrage van het hoogheemraadschap zal naar verwachting pas in 2022 worden gedaan.
- € 700.000 minder uitgaven in 2020 voor inspectie en renovatie van slibgisting. De renovatie werkzaamheden kunnen pas gestart worden als Themista een jaar gedraaid heeft. De voorbereidingen van de renovatie vraagt ook meer tijd.
- € 780.000 Overige projecten en nog te voteren kredieten

Programma 4 (100% versnelling) € 1.242.000

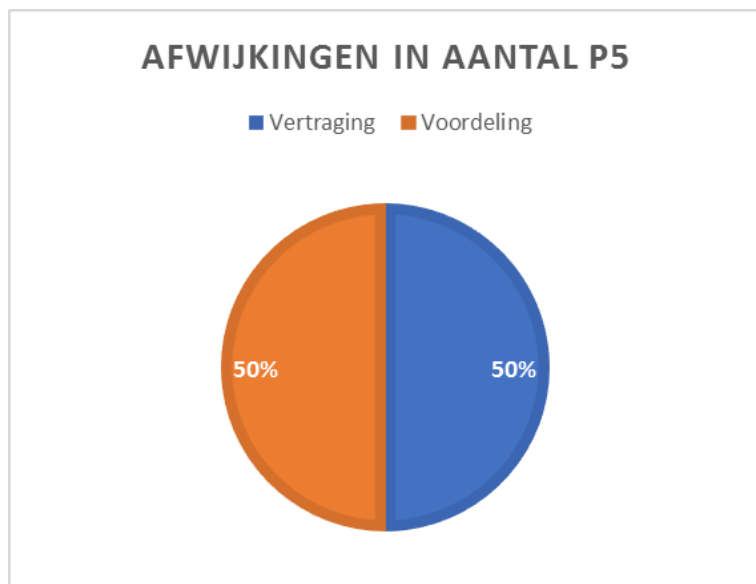
Het uitvoeringsprogramma Wegen en Bruggen ligt goed op schema. De uitvoering is in lijn met de doelstelling. Het grootste deel van de achterstand is ingelopen. In 2020 zijn alle nog beschikbare investeringsmiddelen van de jaren 2018 en 2019 uitgegeven en een deel van 2020. De realisatie van de uitgave ligt op 147% ten opzichte van de begrote uitgaven voor 2020. In 2020 zijn twee wegconstructies uitgevoerd en zeven bruggen vervangen. De overige twee bruggen/duikers volgen in de eerste twee maanden van 2021.

Door extra onderzoekskosten (onder meer in verband met PFAS), omgevingsmaatregelen, een hoger uurtarief en voorbereidingskosten voor bruggen 2021 en 2022, is het verzamelkrediet Wegbruggen 2020 geheel benut.

Programma 5 en Ondersteunende producten

De jaarlijkse bijdrage voor de verkiezingen 2023 is circa € 50.000 lager uitgevallen. Ten tijde van de begroting was het definitieve bedrag nog niet bekend.

De voorgenomen investeringen voor kleinere renovaties van circa € 95.000 aan het hoofdkantoor hebben vanwege de Covid-19-maatregelen en herprioriteren niet allemaal doorgang kunnen vinden.



Figuur 3-10 P5 afwijking (2 gemelde afwijkingen) naar soort



3-11 Natuur vriendelijke oevers - aanleg

3.6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen (NUBBV)

Het waterschap geeft in de niet uit de balans blijvende verplichtingen (NUBBV) inzicht in de verplichtingen na het jaar 2020. Deze verplichtingen zijn niet opgenomen in een balanspost.

De NUBBV behandelt de volgende onderwerpen:

1. Garantstellingen
2. NUBBV als onderdeel van de reserves
3. Subsidieverplichtingen (indien van toepassing)
4. Overige NUBBV

1. Garantstellingen

Er zijn in 2020 geen betalingen geweest door garantstellingen.

N.V. HVC:

Het hoogheemraadschap heeft aan N.V. HVC van DRSH Zuiveringslib N.V. een garantstelling afgegeven voor een totaalbedrag van € 29 miljoen. Deze lijn afgesloten bij de NWB bank. De waterschappen zijn naar verhouding van de toegewezen aandelen aansprakelijk voor de gegarandeerde geldleningen. De verdeling van de aandelen en aansprakelijkheid ziet er zo uit;

Deelnemer	%
Hoogheemraadschap van Rijnland	31%
Waterschap Hollandse Delta	28%
Hoogheemraadschap van Delfland	24%
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	10%
Waterschap Rivierenland	7%
Totaal	100%

Het restantbedrag van de geldleningen bedraagt per 1 januari 2020 € 24 miljoen. Per 31 december 2020 is dit € 23 miljoen.

Regionale Belasting Groep (RBG)

De deelnemers van de RBG staan gezamenlijk garant voor de juiste betaling van rente en aflossing, boeten en kosten van de langlopende leningen, kasgeldleningen en in rekening-courant op te nemen gelden. De RBG sluit deze af naar verhouding van de bijdrage van de deelnemers op 1 januari van het jaar waarin de rente en aflossing verschuldigd is. Dit zijn de actuele percentages:

Deelnemer	%
Hoogheemraadschap van Delfland	47,6%
Hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard	23,8%
Gemeente Delft:	12,0%
Gemeente Vlaardingen:	8,2%
Gemeente Schiedam:	8,4%

AQUON

Het hoogheemraadschap heeft zich garant gesteld voor 5% van het saldo in rekening-courant van AQUON bij de Nederlandse Waterschapsbank en voor de langlopende leningen. Het totale bedrag van de kortlopende en langlopende schulden is eind 2020 circa € 9,3 miljoen.

Garantstelling Unie van Waterschappen

Het hoogheemraadschap heeft zich voor 4% garant gesteld voor een doorlopend krediet van de Unie van Waterschappen bij de Nederlandse Waterschapsbank. Het krediet mag maximaal € 2,0 miljoen zijn.

2. NUBBV als onderdeel van de reserves

Geen

3. Subsidieverplichtingen

Niet van toepassing.

4. Overige NUBBV

Hieronder worden de belangrijkste verplichtingen vermeld die groter zijn dan € 250.000. Het totaalbedrag aan niet uit de balans blijvende verplichtingen is in totaal € 27,5 miljoen.

Uit het financieel systeem blijkt dat op investeringen en exploitatie voor een bedrag van circa € 14,1 miljoen aan verplichtingen zijn geregistreerd, met een meerjarig karakter en/of met een hoogte van minimaal € 250.000. In de verplichtingen zitten jaarlijkse bijdragen en opdrachten.

Openstaande jaarlijkse bijdragen en opdrachten:

- € 3,4 miljoen jaarlijkse bijdrage aan Rijnland I&A samenwerking;
- € 4,6 miljoen project Kijk A – planuitwerking;
- € 0,6 miljoen kadverbetering Rottekade;
- € 0,7 miljoen uitvoering baggerwerk Krimpenerwaard;
- € 0,5 miljoen AQUON restant jaarlijkse bijdrage 2021;
- € 0,5 miljoen uitvoering intergraal plan Bleijswijkse Zoom;
- € 0,3 miljoen uitvoeringskosten Prinsenmolen;
- € 0,8 miljoen Chemicaliën en Polymeer;
- € 2,3 miljoen HVC opdracht slibverwerking 2021;
- € 0,3 miljoen jaarlijkse STOWA bijdrage 2021.

Daarnaast zijn vanuit het financieel systeem alle Europees contracten geïnventariseerd die vanaf 2021 nog doorlopen. Hieruit volgt een totale restwaarde van nog doorlopende meerjarige contracten van € 13,4 miljoen.

Contracten:

- Overeenkomst levering en service van online meetapparatuur van circa € 0,43 miljoen;
- Onderhoud van watergangen en oevers gemeente Capelle aan de IJssel van circa € 0,53 miljoen;
- Contract levering ijzerchloride en polyaluminiumchloride van circa € 0,97 miljoen;
- Levering aluminiumchloride van circa € 0,55 miljoen;
- Overeenkomst Slibtransport van circa € 0,57 miljoen;
- Brandverzekering van circa € 0,78 miljoen;
- Overeenkomst Accountantsdiensten van circa € 0,59 miljoen;
- Overeenkomst Dijkversterking KIIK Planuitwerkingsfase van circa € 7,31 miljoen;
- Onderhoud van watergangen Rotterdam perceel 1 Prins Alexander van circa € 0,67 miljoen;
- Onderhoud van watergangen Rotterdam perceel 2 Hillegersberg-Schiebroek en gedeelte Overschie van circa € 0,62 miljoen;
- Onderhoud van watergangen Rotterdam perceel 3 Stadscentrum, Kralingen Crooswijk, Noord en gedeelte Delfshaven van circa € 0,36 miljoen.



3-6 Gemaal in Lansingerland Bleiswijk

3.7 Gebeurtenissen na balansdatum

Naar verwachting zullen de effecten van de Covid-19-maatregelen in 2021 en mogelijk ook daarna van invloed zijn op onze taakuitvoering. De daadwerkelijke effecten en de omvang daarvan zijn echter lastig te voorspellen. De verwachting is dat we de begroting voor 2021 niet volledig kunnen uitvoeren. De financiële gevolgen hiervan zijn vermoedelijk hogere uitgaven voor externe inhuur en een lagere realisatie van de investeringen. In de begroting is in dit kader al genoemd dat deze realisatie mogelijk 20% lager ligt. Deze schatting achten wij zeker reëel voor de in 2021 geplande werkzaamheden. Hoewel het moeilijk is om precies aan te geven welke werkzaamheden mogelijk vertraging oplopen als gevolg van voornoemde oorzaken (digitaal en op afstand werken, langdurig negatief effect van het virus en opdroogeffect) hebben we toch geprobeerd om die in kaart te brengen.

Hieronder is per programma de vermoedelijke impact op de maatregelen uit de programmabegroting weergegeven:

Programma / maatregel:	P1	P2	P3	P4	P5
Uitvoerbaar volgens planning	5	21	20	11	8
Vertraging / gewijzigde reikwijdte	11	5	11	7	7
Voorstel om na 2021 uit te voeren	2	4	3	3	2

De organisatie gaat samen met ons college kijken naar concrete mogelijkheden om meer ruimte te krijgen en de werkdruk te verlichten. Dit kan bijvoorbeeld door ervoor te kiezen om de reikwijdte van een geplande maatregel aan te passen, of door werkzaamheden uit te stellen of niet uit te voeren. De gesprekken hierover zijn nog gaande tussen organisatie en college. Deze gesprekken zullen tijdens het jaar steeds nodig zijn als zich nieuwe knelpunten voordoen.

3.8 WNT-verantwoording

Op 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op het hoogheemraadschap van toepassing zijnde regelgeving: het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2020 voor het hoogheemraadschap is € 201.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening van de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte.

Overige rapportageverplichtingen op grond van de WNT

Naast de hiernaast vermelde topfunctionarissen zijn er geen overige functionarissen die in 2020 een bezoldiging boven het toepasselijke WNT-maximum hebben ontvangen, of waarvoor in eerdere jaren een vermelding op grond van de WOPT of de WNT heeft plaatsgevonden of had moeten plaatsvinden. Er zijn in 2020 geen ontslaguitkeringen aan overige functionarissen betaald die op grond van de WNT dienen te worden gerapporteerd.

WNT	2020	2019
Functie(s)	M.J.H. van Kuijk	M.J.H. van Kuijk
	Secretaris-directeur	Secretaris-directeur
Duur dienstverband	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1	1
Echte of fictieve dienstbetrekking ?	echte	echte
Bezoldiging		
Beloning inclusief belastbare onkostenvergoeding	€ 147.011,54	€ 137.806,37
Beloningen betaalbaar op termijn	€ 20.993,52	€ 20.258,88
Totaal bezoldiging	€ 168.005,06	€ 158.065,25
Individueel WNT maximum	€ 201.000,00	€ 194.000,00
Motivering indien overschrijding norm	n.v.t.	n.v.t.

4 Overige gegevens

4.1 Controleverklaring

Bijlage 2 Goedgekeurde investeringskredieten 2020

Progr	Onderwerp	Te voteren investeringsplannen (PB2020)*	Gevoteerde investeringsplannen 2020**	Vershil te voteren vs. Gevoteerde plannen
1	HWBP		19.500	-19.500
	Reconstructie primaire wk	800		800
	Reconstructie regionale wk	1.655	3.120	-1.465
Totaal 1		2.455	22.620	-20.165
2	Kwaliteit- Waterkwaliteitsmaatregelen Krimpenerwaard (POP3)	45		45
	Renovatie vervanging kunstwerken WS	1.541	1.382	159
	Wateroverlastopgave	2.008	1.180	828
	Peilbeheer	200	130	70
	Klimaatadaptatie	425	65	360
	Baggeren		750	-750
	Project - Uitvoering studies en efficiëntieplannen	250		250
	Kwaliteit - Waterkwaliteitsmaatregelen overige wateren	100		100
	Materieel HHSK	100		100
Totaal 2		4.669	3.507	1.162
3	Bijdragen aan gemeenten	580		580
	Bijdrageregelingen	90		90
	Renovatie awzi's	5.285	1.490	3.795
	Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	875	600	275
Totaal 3		6.830	2.090	4.740
4	Reconstructie polderwegen	1.800	3.635	-1.835
	Materieel HHSK	90		90
	Vervanging wegbruggen	800		800
	Aanpak black en grey spots	200		200
Totaal 4		2.890	3.635	-745
5	Verkiezingen	150	101	49
Totaal 5		150	101	49
OP	Huisvesting	400	100	
	Materieel GIS	40		
Totaal OP		440	100	340
Eindtotaal		17.434	32.053	-14.959

*----Zie begroting 2020 paragraaf 8.2 nog te voteren investeringen jaarschijf 2020.

**--De daadwerkelijke gevoteerde kredieten 2020

Bijlage 3 Lijst van lopende projecten

Project	Actueel krediet	Kosten voorgaande jaren	Kosten huidig jaar	Restant	Opbrengsten
P1	50.337.021	18.110.519	7.970.991	24.255.511	-41.639.388
HWBP	45.233.200	17.464.667	6.225.311	21.543.222	-41.639.388
07.00024-Dijkversterking BAS	4.631.871	1.457.370	1.316.822	1.857.679	-2.774.192
07.00913-Dijkversterking KIJK (Krachtige IJsseldijk Krimpenerwaard)	38.270.000	14.328.718	4.883.750	19.057.532	-37.161.878
07.01200-Dijkversterking Krimpen 2e fase	2.331.329	1.678.579	24.739	628.011	-1.703.318
Reconstructie primaire wk	800.000	0	577.242	222.758	0
07.01258-VZK 2020 Reconstructie primaire waterkeringen	800.000	0	577.242	222.758	0
Reconstructie regionale wk	4.303.821	645.852	1.168.438	2.489.531	0
07.00855-Voorbereiding RWK bijdr. gem.	167.700	113.401	0	54.299	0
07.01214-Zestienhovensekade Rotterdam	10.000	0	0	10.000	0
07.01221-Weg onderhoud en kade reconstructie derden	130.000	0	0	130.000	0
07.01228-Programma Reconstructie RWK 2017-2018	3.296.121	532.451	1.028.265	1.735.405	0
07.01252-Programma Reconstructie RWK 2019-2020	700.000	0	140.172	559.828	0
P2	45.304.948	16.069.275	7.161.573	22.074.099	-7.405.916
KRW Kaderrichtlijn water	1.475.870	1.396.101	9.156	70.614	-206.200
07.00861-Ombouw gemaal Schilthuis	1.475.870	1.396.101	9.156	70.614	-206.200
Materieel HHSK	100.000	0	0	100.000	0
07.01254-VZK 2020 Vervanging materieel watersystemen	100.000	0	0	100.000	0
Veenweidepact	165.000	94.529	0	70.471	0
07.00035-Grondverwerving landinrichting	165.000	94.529	0	70.471	0
Watergebiedsplan	9.698.295	486.863	261.726	8.949.706	-754.001
07.00716-gemaal Achterbroek (3.5)	4.415.517	346.863	205.302	3.863.352	-353.781
07.01191-Project WGPK 1, 2 en 3 fase A en B	5.282.778	140.000	56.425	5.086.354	-400.220
Wateropgave 2015	11.478.398	10.990.619	61.626	426.153	-1.908.124
07.00079-Verb waterafv+bouw gem Bergweg-Zuid	6.816.398	8.434.595	-18.920	-1.599.278*	-1.908.124
07.00139-Grondverwerving Peil 2010	2.500.000	2.467.300	0	32.700	0
07.00926-ZPP maatregel 4 water vasthouden en toevoer Knibbelweg	91.000	22.360	3.490	65.150	0
07.00928-ZPP maatregel 6 Autom. peil regulerende stuw gpg 836	232.000	1.802	18.196	212.003	0

07.00929-ZPP maatregel 7 Koppeling 2e Tocht	336.000	20.998	11.018	303.984	0
07.00935-ZPP maatregel 13 herprof. Waterloop OWA (11/12/2020 geschraapt door MT WS)	558.000	2.142	6.336	549.522	0
07.00937-ZPP Herijking uitvoeringsprogramma Zuidplaspolder	945.000	41.423	41.506	862.071	0
Wateroverlastopgave	3.245.000	51.300	472.436	2.721.264	0
07.01204-Verbetering waterafvoer polder Zestienhoven	100.000	11.000	17.022	71.978	0
07.01207-Bijdrage Agniesebuurt en Grote kerkplein	1.370.000	40.300	395.324	934.376	0
07.01231-Afkoppelen Coolsingel	150.000	0	0	150.000	0
07.01232-Urban Waterbuffer bij het Nieuwe instituut	125.000	0	0	125.000	0
07.01234-Groenblauw dak De Doelen	75.000	0	0	75.000	0
07.01239-Wateroverlastopg. R'dam 2019-kansenkrediet 2	50.000	0	35.000	15.000	0
07.01241-klimaatadaptieve Robert Fruinstraat	175.000	0	0	175.000	0
07.01255-VZK 2020 Waterlastopgave Rotterdam 2020	50.000	0	12.100	37.900	0
07.01261-Crooswijksebocht en Heliport-Stroveer	80.000	0	0	80.000	0
07.01265-Nieuwbouw Gemaal Hitland	500.000	0	12.990	487.010	0
07.01267-Bijdrage duikervervanging Hoornsingel	570.000	0	0	570.000	0
Peilbeheer	145.000	0	25.768	119.232	0
07.01052-Mtregel peilbesl. Bergambacht	15.000	0	0	15.000	0
07.01264-Uitbreiding meetnet waterstanden	130.000	0	25.768	104.232	0
Renovatie vervanging kunstwerken WS	5.173.369	214.476	930.926	4.027.967	0
07.00975-Renovatie kunstwerken 2014	621.369	1.348	269.579	350.442	0
07.01205-Renovatie kunstwerken 2017	140.000	16.663	32.743	90.595	0
07.01223-Renovatie kunstwerken 2018	2.592.000	179.207	236.235	2.176.557	0
07.01238-Renovatie kunstwerken 2019	250.000	17.258	140.440	92.302	0
07.01253-VZK 2020 Renovatie kunstwerken	721.000	0	251.929	469.071	0
07.01269-Gemaal de Wilde Veenen	48.000	0	0	48.000	0
07.01270-VK - Renovatie kunstwerken 2021	801.000	0	0	801.000	0
Kwaliteit - Verbetering stedelijk water	591.357	293.400	0	297.957	0
07.01007-Waterpl.Capelle a/d IJssel '14	591.357	293.400	0	297.957	0
Kwaliteit - Uitvoer Kaderrichtlijn water 2016-2021	6.405.132	1.373.609	1.784.778	3.246.746	-918.678
07.01176-Kaderrichtlijn Water 2016-2021	4.905.132	873.609	1.784.778	2.246.746	-918.678
07.01219-Structurele aanpak Kralingse Plas	1.500.000	500.000	0	1.000.000	0
Project - Peilscheiding Vlietkade	500.000	94.623	59.981	345.396	0
07.01230-Peilschiding Vlietkade	500.000	94.623	59.981	345.396	0
Kwaliteit- Waterkwaliteitsmaatregelen Krimpenerwaard (POP3)	4.650.000	1.073.755	3.400.369	175.876	-3.588.913

07.01235-POP3 Inlaten Krimpenerwaard	4.650.000	1.073.755	3.400.369	175.876	-3.588.913
Waternetvoorziening - Meetnetvoorziening	330.000	0	96.415	233.585	0
07.01249-Optimalisatie meetnet watervoorziening	330.000	0	96.415	233.585	0
Baggeren	750.000	0	0	750.000	0
07.01268-Beschoeiing 2021	750.000	0	0	750.000	0
Klimaatadaptatie	65.000	0	37.500	27.500	0
07.01263-Bijdrage klimaatbestendige entree Diergaarde Blijdorp	65.000	0	37.500	27.500	0
Cultureel erfgoed molens	532.526	0	20.893	511.633	-30.000
07.01266-Restauratie Prinsenmolen	532.526	0	20.893	511.633	-30.000
P3	16.943.436	6.467.599	2.947.168	7.528.669	-2.285.510
Bijdragen aan gemeenten	730.000	0	448.841	281.159	0
07.00950-Bijdr CadIJ renovatie rg Rivium	730.000	0	448.841	281.159	0
Renovatie awzi's	8.818.436	947.865	1.039.334	6.831.237	0
07.00273-Bellenbeluchting KO	1.510.000	45.397	22.450	1.442.153	0
07.00947-VZK 2020 Vervanging Klimaat beheersing AWK	458.436	19.804	386.318	52.315	0
07.01020-renov. Zuiveringskr KV'19	620.000	12.079	302.345	305.576	0
07.01024-Bellenbeluchting GD	1.110.000	20.083	9.537	1.080.380	0
07.01187-Perscontainers awzi	310.000	243.803	13.849	52.349	0
07.01206-Toegangscontrole en beveiligingssysteem AWZI KV	120.000	83.272	11.447	25.281	0
07.01229-Luchtbehandeling KV	2.550.000	95.204	76.541	2.378.255	0
07.01236-Vervanging online meetapparatuur	650.000	428.224	156.169	65.607	0
07.01271-VK 2021- Optimaliseren leidingwerk KV	500.000	0	0	500.000	0
07.01272-VK 2021 - Vetafscheiding nabezinktanks KV	150.000	0	0	150.000	0
07.01273-VK 2021 - Vervanging beluchttingsinstallatie	75.000	0	0	75.000	0
07.01274-VK 2021- Vervanging tank incl doseerinstallatie	65.000	0	60.679	4.321	0
07.01275-VK 2021 - Vervanging procesautomatisering	200.000	0	0	200.000	0
07.01276-VK 2021 - Vervanging nooddouches	200.000	0	0	200.000	0
07.01277-VK 2021- Vervanging bemonsteringssystemen	300.000	0	0	300.000	0
Wateroverlastopgave	205.000	0	0	205.000	0
07.01231-Afkoppelen Coolsingel	75.000	0	0	75.000	0
07.01232-Urban Waterbuffer bij het Nieuwe instituut	75.000	0	0	75.000	0
07.01234-Groenblauw dak De Doelen	25.000	0	0	25.000	0
07.01261-Crooswijksebocht en Heliport-Stroveer	30.000	0	0	30.000	0
Uitvoeren studies en efficiëntieplannen	7.190.000	5.519.734	1.458.993	211.273	-2.285.510
07.01014-Themista praktijkinstallatie	5.900.000	5.482.963	796.497	-379.460*	-2.285.510

07.01093-Energiebesparing	65.000	34.883	1.440	28.677	0
07.01250-Hernieuwbare energie AWK	1.100.000	1.888	661.056	437.057	0
07.01257-VZK 2020 Energiebesparingsmaatregelen	125.000	0	0	125.000	0
P4	7.591.472	3.291.110	3.773.762	526.600	0
Materieel HHSK	90.000	0	36.508	53.492	0
07.01262-VZK 2020: Materieel WW 2020	90.000	0	36.508	53.492	0
Reconstructie polderwegen	7.501.472	3.291.110	3.737.254	473.108	0
07.01208-Programma reconstructie polderwegen & wegbruggen 2018	2.676.472	2.415.043	165.375	96.054	0
07.01237-Programma reconstructie polderwegen & wegbruggen 2019/2020	4.825.000	876.067	3.571.879	377.054	0
P5	251.000	0	100.086	150.914	0
Verkiezingen	251.000	0	100.086	150.914	0
07.01256-Verkiezingen 2023	251.000	0	100.086	150.914	0
OP	750.000	301.553	134.867	313.581	0
Huisvesting	595.000	266.267	111.831	216.902	0
07.01044-Verv Gemeenlandshuis 2018-2019	200.000	145.094	0	54.906	0
07.01077-Biwa H9 Sleutelplan HHSK breed	195.000	121.173	44.752	29.075	0
07.01259-VZK 2020 Huisvesting Gemeenlandshuis	100.000	0	67.079	32.921	0
07.01278-VK Huisvesting 2021	100.000	0	0	100.000	0
Informatievoorziening	75.000	0	0	75.000	0
07.01196-Digitalisering nieuwe zaaktypen	75.000	0	0	75.000	0
Materieel HHSK	80.000	35.286	23.035	21.679	0
07.00944-Verv. landmeetapparatuur	80.000	35.286	23.035	21.679	0
Eindtotaal	121.177.876	44.240.055	22.088.447	54.849.374	-51.330.814

*--zie paragraaf 3.1.1 Rechtmatigheidsverantwoording

Jaarrekening 2020:

VERBONDEN PARTIJEN

Uitvoeringsinformatie verbonden partijen

Aanvulling op hoofdstuk 8.9 Verbonden partijen, van de programmabegroting 2020. Het algemeen bestuur heeft in de kaderstellende Nota verbonden partijen Schieland en de Krimpenerwaard (vastgesteld 27 maart 2013) bepaald welke informatie over verbonden partijen het minimaal nodig heeft en daartoe een format vastgesteld. Die uitgebreide informatie, met beleidsinformatie, laatst bekende financiële gegevens en de risico's (beleidsmatig/operationeel, juridisch en financieel) van elke verbonden partij, vindt u in deze bijlage.

1. Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)

Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	Nederlandse Waterschapsbank N.V. (NWB)
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Naamloze Vennootschap
Ingangsdatum	1954
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Financiën
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Portefeuillehouder Financiën
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Bedrijfsvoering
Beleidsinformatie	

Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	De NWB Bank is een vooraanstaande financiële dienstverlener voor de Nederlandse publieke sector. Voor gemeenten, provincies, instellingen voor volkshuisvesting, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten. De NWB Bank financiert haar activiteiten op de internationale geld- en kapitaalmarkten op basis van een zeer sterke vermogenspositie en triple-A rating van Moody's en AA+ rating van Standard and Poor's.
Bestuurlijk belang	Via de algemene vergadering van aandeelhouders het hoogheerraadschap het beleid van de NWB Bank.
Deelnemende partijen	35 overheden (Provincies, waterschappen en de Staat der Nederlanden).
Relatie met programma	Programma 5 van de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	Standard & Poor's en Moody's hebben de rating vastgesteld AAA voor de NWB. Dit is gelijk aan de rating van de Nederlandse Overheid.

Financiële gegevens				
Financieel belang		Het hoogheerraadschap heeft een belang van 2,8% in het aandelenkapitaal van de NWB. Het hoogheerraadschap is hiermee verzekerd van een efficiënte en effectieve toegang tot geld- en kapitaalmarkten. De NWB heeft 2 soorten aandelen te weten aandeel A, dat recht geeft op 1 stem en aandeel B dat recht geeft op 4 stemmen. Het hoogheerraadschap heeft 610 aandelen A van € 115,- per stuk en 430 aandelen B van € 460,- per stuk.		
Financiële kerngegevens		Zie hieronder.		
Vermogen in bedragen				
Begroting		Rekening		
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen

2016				€ 1.507.000.000		€ 92.581.000.000
2017				€ 1.628.000.000		€ 85.168.000.000
2018				€ 1.706.000.000		€ 81.663.000.000
2019				€ 1.741.000.000		€ 94.083.000.000
Resultaten Begroting				Resultaten Jaarrekening		
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2016			n.b.	€ 193.000.000	€ 86.000.000	€ 107.000.000
2017			n.b.	€ 218.000.000	€ 95.500.000	€ 122.500.000
2018			n.b.	€ 186.000.000	€ 86.300.000	€ 99.700.000
2019			n.b.	€ 174.000.000	€ 79.500.000	€ 94.500.000
2020			n.b.			
Beleidsmatige, juridische en financiële risico's						
Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.			N.v.t.			

Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.	Het hoogheemraadschap loopt slechts risico over het ingebrachte kapitaal. De waarde van de aandelen kan afnemen. De kans daarop achten we gering evenals de impact en wordt daarom niet meegenomen bij de overwegingen rond het weerstandsvermogen.
Overige risico's.	In verband met de kapitaaleisen onder Basel III heeft de bank begin 2011 besloten tot een maximale reservering van de jaarlijkse nettowinst. In 2019 is de leverage ratio 15,4% en voldoet de bank aan de minimum eis van 3%. NWB Bank heeft besloten om haar eerder voorgenomen dividenduitkering van over boekjaar 2019 nog niet uit te betalen. Deze beslissing is genomen nadat de Europese Centrale Bank (ECB) alle onder haar toezicht staande instellingen hiertoe dringend heeft verzocht. De NWB heeft besloten om de aanbeveling te volgen. Indien een uitkering te zijner tijd door onvoorziene ontwikkelingen ongeoorloofd of onverantwoord voor de bank mocht zijn, dan zal de bank met een aangepast voorstel komen.

2. Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis

Gemeenschappelijke regeling Het Waterschapshuis	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	Het Waterschapshuis
Vestigingsplaats	Amersfoort
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke regeling
Ingangsdatum	1 januari 2013
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Financiën en ICT

Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Portefeuillehouder Financiën en ICT (lid DB/AB) en portefeuillehouder Watersystemen (plv. lid AB)
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Bestuur, Informatie en Juridisch advies
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	Het Waterschapshuis heeft als doel het bevorderen van samenwerking op het gebied van ICT tussen de waterschappen. Onder begeleiding van Het Waterschapshuis spannen de waterschappen zich in om de kwaliteit van de digitale dienstverlening te verbeteren. Daarnaast is het streven gericht op een aanzienlijke kostenbesparing op alle ICT-uitgaven.
Bestuurlijk belang	Een zetel met stemrecht in het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
Deelnemende partijen	Het Waterschapshuis is de regie- en uitvoeringsorganisatie voor alle 21 waterschappen op het gebied van informatie- en communicatietechnologie (ICT).
Relatie met programma	Onderdeel van ondersteunende producten (overhead) in de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	De ombouw van Het Waterschapshuis conform het koersplan is in volle gang. Samen met de waterschappen is de weg ingeslagen om te komen tot een flexibele expertorganisatie waar kennis van ICT, waterschappen en projectleiding zijn geborgd. Een organisatie bestaande uit een kleine vaste kern, die zorg draagt voor de instandhouding, en een flexibele schil voor de invulling van de programma's en projecten.
Financiële gegevens	
Financieel belang	De totale kosten zijn op basis van verschillende kostenverdeelsleutels verdeeld over de waterschappen, te weten (1) een evenredige n.a.v. het aantal deelnemers, (2) een verdeling naar oppervlakte, (3) een verdeling op basis van het aantal vervuilingseenheden, (4) een verdeling op basis van het aantal licenties en (5) de 45/55 unie-verdeelsleutel: aan 45% van de organisatiekosten wordt door elk waterschap gelijk bijgedragen. De overige 55% van de kosten worden naar rato van de omvang van de belastingopbrengst van elk waterschap verdeeld. Het kostenaandeel van het hoogheemraadschap bedraagt 2,4% van de totale kosten (op basis van jaarrekening 2019).

Financiële kerngegevens		Zie hieronder.				
Vermogen in bedragen						
Begroting			Rekening			
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen		
2016			-€ 10.045	€ 9.626.124		
2017			€ 0	€ 11.290.025		
2018			€ 0	€ 10.868.575		
2019			€ 0	€ 11.839.243		
2020			€ 0	€ 12.069.222		
Resultaten begroting primaire begroot voor begrotingswijzigingen			Resultaten Jaarrekening voor bestemmingsreserves			
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2016	€ 14.392.482	€ 14.392.482	€ 0	€ 17.489.124	€ 18.107.250	-€ 620.836
2017	€ 15.902.950	€ 15.902.950	€ 0	€ 17.646.660	€ 17.683.881	-€ 37.255
2018	€ 21.338.379	€ 21.338.379	€ 0	€ 20.590.566	€ 20.590.566	€ 0,-

2019	€ 26.950.056	€ 26.950.056	€ 0	€ 19.823.318	€ 19.823.318	€ 0
2020	€ 22.326.326	€ 22.326.326	€ 0	€ 21.054.132	€ 21.054.132	€ 0
2021	€ 20.960.696	€ 20.960.696	€ 0			
Beleidsmatige, juridische en financiële risico's						
Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.	Het aandeel van HHSK is circa 2,7% van de begroting van Het Waterschapshuis. De financiële gevolgen van het koersplan zijn grotendeels duidelijk, daarin verwachten we geen grote verrassingen. De ingezette programmasturing moet meer financiële voorspelbaarheid geven. Gedurende het begrotingsjaar kan HHSK aan extra projecten deelnemen, waardoor de begroting en de bijdrage van HHSK kan stijgen.					
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.	Bij een gemeenschappelijke regeling zijn de deelnemende partijen volledig financieel aansprakelijk. Het is mogelijk dat de begroting wordt overschreden, voor 2,4% zal dit doorgerekend worden aan het hoogheemraadschap.					
Overige risico's.	Het hoogheemraadschap kan het algemeen (AB) of dagelijks bestuur (DB) van een gemeenschappelijke regeling niet ontslaan. Ook het eigen DB-lid kan niet worden ontslagen door het hoogheemraadschap. Dit geldt wel voor eigen AB-leden. Een ontslagen AB-lid dat tevens DB-lid was, verliest dan ook het DB-lidmaatschap binnen deze verbonden partij. Er is een kans dat ICT-projecten minder succesvol zijn dan bedoeld. De impact op het imago van het individuele waterschap achten we beperkt.					

3. Gemeenschappelijke regeling De Regionale Belastinggroep

Gemeenschappelijke regeling De Regionale Belastinggroep	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	De Regionale Belastinggroep
Vestigingsplaats	Schiedam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	2010
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Financiën
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Dijkgraaf (voorzitter), portefeuillehouder Financiën (lid AB) en portefeuillehouder Waterkeringen & Wegen (plv. lid AB)
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Bestuur, Informatie en Juridisch advies
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	De Regionale Belasting Groep heft en int sinds 2010 belastingen voor de deelnemende lokale overheden.
Bestuurlijk belang	Een zetel in het dagelijks bestuur, tevens voorzitter DB. Twee zetels met (gekwalificeerd) stemrecht in het algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
Deelnemende partijen	Het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard, het hoogheemraadschap van Delfland en de gemeenten Delft, Vlaardingen en Schiedam.

Relatie met programma	Programma 5 van de begroting.			
Ontwikkelingen verbonden partij	Het algemeen bestuur van de RBG heeft in 2017 de notitie Groei RBG vastgesteld. Er worden met de inliggende gemeenten gesprekken (ambtelijk) gevoerd over samenwerking op het vlak van belastingheffing en -invordering.			
Financiële gegevens				
Financieel belang	Gebaseerd op een gemiddelde van diverse kerngegevens zoals aantal ingezetenen, bedrijven en WOZ objecten is de verdeelsleutel met betrekking tot de bijdrage aan de RBG, voor 2019 bepaald op 23,5%. Het jaarverslag 2020 van RBG is tijdens het opstellen van ons jaarverslag nog niet beschikbaar. Vanaf het moment van oprichting (2010) heeft de RBG een positief jaarrekeningresultaat. Deze resultaten zijn terug gevloeid naar de deelnemers.			
Financiële kerngegevens	Zie hieronder.			
Vermogen in bedragen				
Begroting			Jaarrekening	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	(K) Vreemd vermogen
2016			€ 2.322.900	€ 7.922.400
2017			€ 3.231.900	€ 5.421.500
2018			€ 2.324.400	€ 6.967.500
2019			€ 2.245.500	€ 5.830.400
2020			€ 2.438.900	€ 6.816.800

Resultaat Begroting				Resultaat Jaarrekening voor bestemmingsreserves		
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2016	€ 18.374.700	€ 18.374.700	€ 0	€ 19.793.400	€ 18.829.600	€ 963.800
2017	€ 19.662.500	€ 19.662.500	€ 0	€ 20.025.900	€ 18.400.500	€ 1.625.400
2018	€ 18.938.200	€ 18.938.200	€ 0	€ 17.967.700	€ 17.672.700	€ 295.000
2019	€ 18.235.900	€ 18.090.700	€-46.400	€ 17.871.000	€ 17.605.000	€ 266.000
2020	€ 18.512.000	€ 18.512.000	€ 0			
2021	€ 18.830.400	€ 18.830.400	€ 0			
Beleidsmatige, juridische en financiële risico's						
Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.		Vanaf 2019 is het financiële belang in de RBG 23,5%.				
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.		Bij een gemeenschappelijke regeling zijn de deelnemende partijen volledig financieel aansprakelijk. Zij staan gezamenlijk garant voor de juiste betaling van rente, aflossing, boeten en kosten van de door de RBG af te sluiten langlopende leningen, kasgeldleningen en in rekening courant op te nemen gelden, naar verhouding van het financieel belang in de RBG.				

	Op basis van de resultaten van de afgelopen jaren, achten we de kans gering dat de door het hoogheemraadschap begrote kosten voor de RBG worden overschreden. Ook de impact achten we beperkt, dus is dit risico niet van belang voor de overwegingen rond het weerstandsvermogen.
Overige risico's.	<p>Het hoogheemraadschap kan het algemeen (AB) of dagelijks bestuur (DB) van een gemeenschappelijke regeling niet ontslaan. Ook het eigen DB-lid kan niet worden ontslagen door het hoogheemraadschap. Dit geldt wel voor eigen AB-leden. Een ontslagen AB-lid dat tevens DB-lid was, verliest dan ook het DB-lidmaatschap binnen deze verbonden partij.</p> <p>Aangezien de RBG fungeert als 'voorportaal' van het hoogheemraadschap in de heffing en inning van de waterschapbelastingen, is er een risico op imagoschade voor het hoogheemraadschap. Dit risico wordt beoordeeld als aanvaardbaar.</p>

4. Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009

Gemeenschappelijke regeling Slibverwerking 2009	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	Gemeenschappelijke Regeling Slibverwerking 2009
Vestigingsplaats	Rotterdam
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	2009
Portefuillehouder in het dagelijks bestuur	Portefuillehouder Afvalwaterketen
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Portefuillehouder Afvalwaterketen (lid AB), Portefuillehouder Watersystemen (lid AB) en Portefuillehouder Financiën (plv. lid AB)

Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Afvalwaterketen en emissies
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	<p>De GR heeft tot doel de behartiging en coördinatie van de belangen van de deelnemende waterschappen met betrekking tot de bewerking en verwerking van slib en residuen en de gezamenlijke ontwikkelingen in de afvalketen.</p> <p>De kerntaak van de GR is het gezamenlijk behartigen van het aandeelhouderschap in de N.V. HVC en het afstemmen van de activiteiten die met of door N.V. HVC ten behoeve van de in de GR deelnemende waterschappen worden uitgevoerd.</p> <p>De GR oefent daartoe een actief aandeelhouderschap uit om namens de deelnemende waterschappen een nauwe betrokkenheid bij ontwikkelingen en innovatie in afval- en slibverwerking te borgen. Zeggenschap binnen HVC is niet alleen direct gebonden aan het percentage van het aandeelhouderschap in HVC, maar vooral aan de manier waarop het aandeelhouderschap wordt ingevuld. In dat kader maken vertegenwoordigers van de waterschappen deel uit van zowel het bestuurlijk Innovatieplatform en het ambtelijk Kennisplatform van HVC.</p>
Bestuurlijk belang	Een zetel met stemrecht in het dagelijks en algemeen bestuur van de gemeenschappelijke regeling.
Deelnemende partijen	<p>Naast het hoogheemraadschap participeren de waterschappen Hollandse Delta en Rivierenland, de hoogheemraadschappen van Delfland en Rijnland in de GR Slibverwerking 2009.</p> <p>In 2021 is voorzien dat hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, waterschap Amstel, Gooi en Vecht en waterschap Zuiderzeeland zullen toetreden tot de GR.</p>
Relatie met programma	Programma 3 van de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	De GR beoogt onder meer fosfaat terug te winnen uit de as van de slibverbranding door HVC.

Financiële gegevens

Financieel belang	<p>In september 2011 hebben de participerende waterschappen hun gezamenlijk belang in N.V. HVC overgedragen aan de GR Slibverwerking 2009. De GR slibverwerking heeft een belang in NV HVC van ca. 12%. Gezamenlijk bezitten de waterschappen hiermee 397 aandelen. Het hoogheemraadschap bezit hiervan 40 aandelen en is heeft hiermee een financieel van belang van 10% binnen de GR.</p> <p>De van de N.V. HVC ontvangen garantstellingprovisie, is de GR verschuldigd aan de waterschappen die garant staan voor het totaal van de leningen. De GR staat garant voor de leningen afgesloten ten behoeve van de slibverwerkingsinstallaties, die NV HVC heeft afgesloten bij de Nederlandse Waterschapsbank (als gevolg van aandeelhouderschap B).</p>
Financiële kerngegevens	Zie hieronder.

Vermogen in bedragen

Begroting deelneming			Rekening	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen
2016	€ 0	€ 18.044	€ 0	€ 54.506
2017	€ 0	€ 18.044	€ 0	€ 59.723
2018	€ 18.044*	€ 0	€ 18.044	€ 29.578
2019	€ 18.044	€ 0	€ 18.044	€ 37.712
2020	€ 18.044	€ 0	€ 18.044	€ 48.278
2021	€ 18.044	€ 0		

**De aandelen HVC zijn van de waterschappen en hoogheemraadschappen overgegaan naar de GR Slibverwerking. Destijds heeft dit geleid tot het opnemen van een schuld aan de waterschappen voor een zelfde waarde als de waarde van de aandelen. Omdat de terugbetaling niet op korte termijn is voorzien, is vanuit de regelgeving passender dit te presenteren als eigen vermogen. In de jaarrekening 2018 is dit aangepast en zal per balansdatum 1 januari 2018 gepresenteerd worden als eigen vermogen.*

Exploitatiebegroting				Exploitatieresultaat		
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2016	€ 456.090	€ 456.090	€ 0	€ 462.984	€ 462.984	€ 0
2017	€ 344.420	€ 344.420	€ 0	€ 349.895	€ 349.895	€ 0
2018	€333.510	€ 333.510	€ 0	€ 332.533	€ 332.533	€ 0
2019	€ 342.830	€ 342.830	€ 0	€ 294.822	€ 294.822	€ 0
2020	€ 285.683	€ 285.683	€ 0	€ 292.613	€ 292.613	€ 0
2021	€ 285.155	€ 285.683	€ 0			
Beleidsmatige, juridische en financiële risico's						
Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.			Besluitvorming over de toetreding door HHNK en eventueel AGV en Zuiderzeeland tot de GR heeft effect op de omvang van de investering in slibverwerking HVC en daarmee de verdeling van de garantstellingprovisie. Na besluitvorming over de investeringsomvang en toetreding van een of meerdere waterschappen tot de GR wordt een begrotingswijziging voorzien.			
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.			Bij een gemeenschappelijke regeling zijn de deelnemende partijen volledig financieel aansprakelijk. De GR Slibverwerking staat per 31 december 2020 garant voor een bedrag van € 23 miljoen aan verstrekte geldleningen aan HVC. Het materieel risico is per waterschap afhankelijk van het percentage aandelen. Voor Schieland en de Krimpenerwaard is dat 10% (circa € 2,3 miljoen).			

Overige risico's.	<p>Het hoogheemraadschap kan het algemeen (AB) of dagelijks bestuur (DB) van een gemeenschappelijke regeling niet ontslaan. Ook het eigen DB-lid kan niet worden ontslagen door het hoogheemraadschap. Dit geldt wel voor eigen AB-leden. Een ontslagen AB-lid dat tevens DB-lid was, verliest dan ook het DB-lidmaatschap binnen deze verbonden partij.</p> <p>In het geval van deze GR zijn er verder geen bijzondere risico's.</p>
-------------------	---

5. Gemeenschappelijke regeling AQUON

Gemeenschappelijke regeling AQUON	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	AQUON
Vestigingsplaats	Tiel
Rechtsvorm	Gemeenschappelijke Regeling
Ingangsdatum	1 juli 2011
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Portefeuillehouder Financiën
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Portefeuillehouder Financiën (lid AB) en Portefeuillehouder Waterkeringen & Wegen (plv. lid AB)
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Watersystemen

Beleidsinformatie				
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)		De gemeenschappelijke regeling heeft als doel om op het gebied van laboratoriumactiviteiten te komen tot kennisdeling en –ontwikkeling, vergroting van de efficiency, vermindering van de kwetsbaarheid, benutting van de mogelijkheden tot continue kwaliteitsborging en kwaliteitsverbetering en versterking van de innovatiekracht.		
Bestuurlijk belang		Zetel in het algemeen bestuur met stemrecht.		
Deelnemende partijen		De waterschappen Aa en Maas, Brabantse Delta, De Dommel, Hollandse Delta en Rivierenland en de hoogheemraadschappen van Delfland, Rijnland, de Stichtse Rijnlanden en Schieland en de Krimpenerwaard.		
Relatie met programma		Programma's 2 en 3, 5 van de begroting.		
Ontwikkelingen verbonden partij		<p>In maart 2020 heeft het algemeen bestuur goedkeuring gegeven op AQUON's strategie 2020-2030 als de centralisatieplannen. In maart 2020 en de maanden daarna werd de impact van COVID-19 en alle maatregelen die daarvoor genomen moesten worden steeds zichtbaarder.</p> <p>Vanaf september 2020 is gestart met het wekelijks bemonsteren van alle waterzuiveringen in Nederland. AQUON bemonstert de zuiveringen bij de waterschappen in haar gebied. In de loop van 2021 zal de frequentie stapsgewijs worden opgevoerd naar een dagelijkse bemonstering van alle zuiveringen.</p>		
Financiële gegevens				
Financieel belang		Het kostenaandeel van het hoogheemraadschap schommelt tussen 4,8 en 5,1% afhankelijk van de zgn. meetvraag (opdrachtverstrekking aan AQUON).		
Financiële kerngegevens		Zie hieronder.		
Vermogen in bedragen				
Begroting			Rekening	
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen

2016			€ 1.165.101	€ 17.165.757		
2017			€ 293.592	€ 16.284.803		
2018			€ 0	€ 16.625.059		
2019			€ 0	€ 13.674.641		
2020			€ 0	€ 13.722.422		
Resultaat Begroting						
Resultaat Jaarrekening						
voor bestemmingsreserves						
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat
2016	€ 20.065.400	€ 20.065.400	€ 0	€ 19.471.976	€ 20.754.439	€ -1.282.463
2017	€ 20.194.000	€ 20.194.000	€ 0	€ 21.086.448	€ 21.952.594	€ 866.146
2018	€ 20.956.000	€ 20.956.000	€ 0	€ 22.495.486	€ 22.786.006	€ -290.520
2019	€ 22.449.000	€ 22.449.000	€ 0	€ 26.256.179	€ 26.256.179	€ 0
2020	€ 23.097.000	€ 23.097.000	€ 0	€ 27.843.571	€ 27.843.571	€ 0
2021	€ 25.291.000	€ 25.291.000	€ 0			
Beleidsmatige, juridische en financiële risico's						

<p>Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.</p>	<p>N.v.t.</p>
<p>Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.</p>	<p>Bij een gemeenschappelijke regeling zijn de deelnemende partijen volledig financieel aansprakelijk.</p> <p>Ten eerste staan de deelnemers garant voor de aangepane langlopende leningen (en het rekening courant krediet) naar rato van het aandeel in de jaarlijkse meetvraag. De kans dat aanspraak zal worden gedaan op deze garantstelling achten we minimaal.</p> <p>Ten tweede is het mogelijk dat de begroting wordt overschreden.</p> <p>Beide risico's zijn klein en achten we daarom niet van belang voor de overwegingen rond het weerstandsvermogen.</p>
<p>Overige risico's.</p>	<p>Het hoogheemraadschap kan het algemeen (AB) of dagelijks bestuur (DB) van een gemeenschappelijke regeling niet ontslaan. Ook het eigen DB-lid kan niet worden ontslagen door het hoogheemraadschap. Dit geldt wel voor eigen AB-leden. Een ontslagen AB-lid dat tevens DB-lid was, verliest dan ook het DB-lidmaatschap binnen deze verbonden partij.</p> <p>In het geval van deze GR zijn er verder geen bijzondere risico's.</p>

6. Unie van Waterschappen

Unie van Waterschappen	
Identiteitsgegevens	
Naam verbonden partij (VP)	Unie van Waterschappen
Vestigingsplaats	Den Haag
Rechtsvorm	Vereniging
Ingangsdatum	1927
Portefeuillehouder dagelijks bestuur	Dijkgraaf
Bestuurlijk vertegenwoordiger in VP	Dijkgraaf (lid Algemene Ledenvergadering)
Ambtelijk coördinator/accounthouder van het hoogheemraadschap	Afdelingshoofd Bestuur, Informatie en Juridisch advies
Beleidsinformatie	
Openbaar belang (doelstelling, activiteiten, prestaties)	De Unie treedt namens de waterschappen op als vertegenwoordiger naar het parlement, de Rijksoverheid en andere aan de overheid gerelateerde organisaties zoals de VNG.
Bestuurlijk belang	Eén stem in de algemene ledenvergadering (evenredige vertegenwoordiging).
Deelnemende partijen	Alle Nederlandse waterschappen
Relatie met programma	Alle programma's van de begroting.
Ontwikkelingen verbonden partij	Geen bijzonderheden.

Financiële gegevens						
Financieel belang		<p>Contributie welke jaarlijks in de algemene ledenvergadering tegelijk met de begroting wordt vastgesteld.</p> <p>Bij ontbinding van de Unie zijn de waterschappen naar rato van contributiebetaling aansprakelijk voor eventuele tekorten na vereffening.</p> <p>Het aandeel van het hoogheemraadschap in de contributiebijdrage in 2021 bedraagt € 449.470.</p>				
Financiële kerngegevens		Zie hieronder.				
Vermogen in bedragen						
Begroting			Rekening			
Jaar	Eigen vermogen	Vreemd vermogen	Eigen vermogen	Vreemd vermogen		
2015			- € 169.857	€ 11.700.521		
2016			€ 718.128	€ 11.110.404		
2017			€ 827.232	€ 11.453.239		
2018			€ 924.709	€ 13.063.613		
2019			€ 1.777.551	€ 13.208.925		
2020			€ 1.993.366	€ 15.546.466		
Resultaat Begroting			Resultaat Jaarrekening			
Jaar	Baten	Lasten	Resultaat	Baten	Lasten	Resultaat

2016	€ 9.501.000	€ 9.501.000	€ 0	€ 10.703.686	€ 9.815.701	€ 887.985
2017	€ 9.641.000	€ 9.641.000	€ 0	€ 14.066.866	€ 13.768.102	€ 298.764
2018	€ 9.911.050	€ 9.755.686	€ 155.364	€ 10.932.061	€ 10.676.943	€ 255.118
2019	€ 10.282.000	€ 10.282.000	€ 0	€ 17.384.507	€ 16.531.665	€ 852.842
2020	€ 10.568.900	€ 10.568.900	€ 0	€ 19.441.246	€ 19.225.431	€ 215.816
2021	€ 10.967.900	€ 10.967.900	€ 0			

Resultaat in bedragen

Beleidsmatige, juridische en financiële risico's

Veranderingen in het belang dat het hoogheemraadschap gedurende het begrotingsjaar in de VP heeft.	N.v.t.
Risico's in samenhang met weerstandsvermogen.	<p>In 2015 is de Unie een (doorlopende) kredietfaciliteit van twee miljoen euro aangegaan met de Nederlandse Waterschapsbank onder garantiestelling door alle waterschappen. Elk waterschap is hoofdelijk aansprakelijk voor deze garantstelling.</p> <p>De kans dat de hoofdelijke aansprakelijkheid en/of de garantstelling in 2021 wordt geëffectueerd achten we minimaal, dus is het risico niet van belang voor overwegingen rond het weerstandsvermogen.</p>
Overige risico's.	<p>De bestuurlijke risico's zijn laag, aangezien bestuurders slechts aansprakelijk zijn als er sprake is van wanbeleid.</p> <p>In het geval van deze vereniging zijn er verder geen bijzondere risico's.</p>

Bijlage 5 Overzicht verzamelkredieten 2020

Programma 1

P	VKPK	Projectnummer	Omschrijving project	Status subproject	Actueel krediet	Kosten tm 2020
1	VK20	07.01258	Reconstructies van primaire waterkeringen	Lopend project	800.000	577.242

Programma 2

P	VKPK	Projectnummer	Omschrijving project	Status subproject	Actueel krediet	Kosten tm 2020
2	VK14	07.00975	Renovatie kunstwerken 2014	Lopend project	621.369	267.363
2	VK17	07.01205	Renovatie kunstwerken 2017	Lopend project	259.097	162.706
2	VK18	07.01223	Renovatie kunstwerken 2018	Lopend project	2.940.059	776.934
2	VK19	07.01238	Renovatie kunstwerken 2019	Lopend project	250.000	157.698
2	VK20	07.01253	Renovatie kunstwerken 2020	Lopend project	721.000	251.929
2	VK20	07.01254	Vervanging materieel WS	Lopend project	100.000	0
2	VK20	07.01254	Kansenkrediet 2020	Lopend project	50.000	12.100

Programma 3

P	VKPK	Projectnummer	Omschrijving project	Status subproject	Actueel krediet	Kosten tm 2020
3	VK20	07.00947	Vervanging klimaatbeheersing	Lopend project	450.000	388.145
3	VK20	07.01257/001	Energiebesparingsmaatregelen	Lopend project	125.000	0

Programma 4

P	VKPK	Projectnummer	Omschrijving project	Status subproject	Actueel krediet	Kosten tm 2020
4	VK18	07.01208	Vervanging wegbruggen 2018	Opgeleverd	950.000	945.680
4	VK20	07.01237	Vervangen wegbruggen 2020	Lopend project	800.000	715.429
4	VK20	07.01237	Reconstructie polderwegen	Lopend project	1.880.000	1.523.432
4	VK20	07.01262	Materieel WW 2020	Lopend project	90.000	36.508

Programma 5

Geen

Programma OP

P	VKPK	Projectnummer	Omschrijving project	Status subproject	Actueel krediet	Kosten tm 2020
OP	VK20	07.01259	Huisvestiging	Lopend project	100.000	67.079

Toelichting verzamelkredieten

Programma 1

Verzamelkredieten 2020

-Het project Herzetten steenglooiing Nijverheidsstraat is opgeleverd conform planning. Daarbij is rekening gehouden met het vervolgtraject voor 2021.

-Voor het project de Snelle Sluis is een wijziging in de reikwijdte geweest. De oorspronkelijke reikwijdte van het project bestond uit een inspectie en het opstellen van een renovatieplan voor het vervangen van de houten sluisdeuren. Na overleg met de afdeling Watersystemen is besloten om de inspectie en het renovatieplan uit te breiden met verschillende watersysteemkundige sluiscomponenten. Door de uitbreiding zijn de kosten om te komen tot een renovatieplan, hoger.

-Het project Moderniseren coupures Lekdijk is in augustus gewijzigd van vijf naar zes coupures. In december 2020 zijn het onderzoek en advies gestart met betrekking tot de staat van de coupures. Op basis van het advies pakken we het vervolgtraject op.

De werkzaamheden voor het project Reconstructie glooiing Schuwacht, zijn doorgeschoven naar 2021. Dit vanwege nog uit te voeren werkzaamheden door de gemeente. Voor het versterken van de vooroever bij hectometerpaal 6.2 in Bergambacht, is aan de gemeente Krimpenerwaard een bijdrage verleend.

Programma 2

Verzamelkredieten 2014

07.00975/013. Renovatie gemaal Tweede Blok (VK 2014). Er is aanzienlijke vertraging geweest. Dit kwam door een bestemmingsplanwijziging, gebiedsontwikkelingen, de wijziging van de projectreikwijdte (onder invloed van het beleid Vis), en door een storing van het gemaal tijdens de voorbereiding. Het oorspronkelijke krediet van € 240.000 is inmiddels

gegroeid naar € 621.000. De opdracht is inmiddels verstrekt. Door de Covid-19 maatregelen is de start van dit project voorlopig echter uitgesteld. De oplevering halverwege 2021, loopt hierdoor vertraging op.

Verzamelkredieten 2017

07.01205/004. Vervanging aanloopapparatuur J. Veurink is uitgevoerd. De vervanging van aanloopapparatuur van gemaal De Wilde Veenen zullen we meenemen in een totale vernieuwing van het gemaal. Dit is momenteel in voorbereiding. Dit sub-project kunnen we daarom afsluiten.

07.01205/006. Energiereductie. Door middel van het beschikbare krediet zal een aantal hoofdgemalen een algoritme krijgen. Hierdoor zullen die bij een maalbeurt het meest doelmatige toerental hanteren, waardoor ze minder stroom verbruiken (geen realisatie in 2020).

07.0120/010. Voorbereiding renovatie gemaal Hitland. In de verenigde vergadering van november is een aanvullend voorbereidingskrediet goedgekeurd.

Verzamelkredieten 2018

07.01223/003. Renovatie gemaal Aquarivium. Deze is, met enige stilstand door de Covid-19 maatregelen, in 2020 geheel afgerond.

07.01223/008. Aflaatvoorziening Zevenhuizerplas. Hiervoor zijn wij afhankelijk van de overdracht van eigendommen door de gemeente Rotterdam. De techniek is gerealiseerd, nu de overdracht van het eigendom nog. Dit is voorzien in 2021.

07.01223/006. Renovatie/nieuwbouw gemaal bemaling Oostpolder is aanvullend krediet aangevraagd.

Verzamelkredieten 2019

07.01238/001. Renovatie gemaal Groene Balkon. Hiervoor loopt het vooronderzoek, waarvan de afronding plaatsvindt in 2021. De daadwerkelijke start van de renovatie is niet eerder voorzien dan in 2022.

07.01238/002. Renovatie gemaal Broekweg. Deze is in 2020 geheel afgerond. Sluiting is naar verwachting in het eerste kwartaal van 2021.

07.01238/003. Renovatie inlaat De Zespunt. Deze is in 2020 grotendeels afgerond. Alleen de herplanting van enkele bomen moet nog plaatsvinden.

07.01238/005. Vacuüminstallatie Gemaal Abraham Kroes. De kosten zullen achterblijven bij de raming. Dit komt doordat de schakelkasten voor de aansturing van de beide dieselmotoren langere voorbereiding vragen dan voorzien. In 2021 is de afronding hiervan voorzien.

Verzamelkredieten 2020

07.01253/003. Voorbereiding vistrap gemaal Abraham Kroes. Eind 2020 is gestart met de verkenning of we de huidige vistrap op onderdelen kunnen hergebruiken en voor welke onderdelen vervanging is vereist. Een nieuw deugdelijk ontwerp met een theoretische levensduur van minimaal dertig jaar, zal nog geheel 2021 de tijd vragen.

07.01253/004. De revisie van de pomp Schilhuis is voorlopig uitgesteld door de Covid-19 maatregelen, die uitvoering verhinderen. De technische urgentie van dit preventieve onderhoud is beperkt.

07.01253/005. Revisie dieselmotor pomp 3 gemaal De Kooi. Deze is voorlopig uitgesteld door de Covid-19 maatregelen, die uitvoering verhinderen. De technische urgentie van dit preventieve onderhoud is beperkt.

07.01253/006. Revisie dieselmotor gemaal De Kleij. Opdracht is verleend en het werk is in 2020 uitgevoerd en afgerond.

07.01253/007. Stelpost renovatie kunstwerken 2020.

Hieronder valt de voorbereiding van drie kleine renovaties voor de gemalen Eigenhof, Bergpolder en Spoorweglaan. Dit zal in 2021 starten.

07.01254/001. Vervanging materieel watersysteem. In 2021 bepalen we welk materieel (aanhangers, tractor, enz.) aan vervanging toe is.

07.01255/001 Kansenkrediet 2020 loopt. Na oplevering worden de bijdrage overgemaakt.

Programma 3

Geen aanleiding tot opmerkingen.

Programma 4

Het uitvoeringsprogramma Wegen en Bruggen 2018 ligt goed op schema en het grootste deel van de achterstand ingelopen. Dit heeft als resultaat dat in 2020 alle resterende middelen van de jaren hiervoor zijn benut.

Verzamelkrediet 2020

Het verzamelkrediet Wegbruggen 2020 is vrijwel geheel benut. Dit komt door extra onderzoekskosten (onder meer in verband met PFAS), omgevingsmaatregelen, een hoger uurtarief en voorbereidingskosten voor bruggen in 2021 en 2022.

Programma 5

Geen aanleiding tot opmerkingen.

Programma OP

Geen aanleiding tot opmerkingen.